

సాహిత్య
ప్రసానం
సెప్టెంబర్ 2010

వెల రూ. 10

ప్రజా వనరుల పరిరక్షణ

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లోని బయ్యారం గనులను ప్రైవేటు సంస్థలకిచ్చిన లీజును కేంద్ర ప్రభుత్వం రద్దు చేసింది. ఓబులాపురం ఇనుప గనుల విషయంలోనూ ఇలాటి దోపిడీనే సాగిపోతున్నదని గతంలో ప్రస్థానంలో ప్రచురించిన మోటార్ సైకిల్ డైరీ కథనం విదితం చేసింది. సమస్య ఏమంటే ప్రజల ధన ప్రాణాలతో ఈ విధంగా చెలగాటమాడటం పాలక వర్గాలకు పరిపాటిగా మారింది. అందులోనూ ప్రజలకు చెందాల్సిన వనరులను కార్పొరేట్ తిమింగళాలకు శత సహస్ర కోటీశ్వరులకు కట్టబెట్టడం సర్వసాధారణమై పోయింది. దీన్ని నిలవరించవలసిన అగత్యాన్ని జన హితైషులు నిరంతరం ఉద్ఘోషిస్తున్నా ఒప్పుకోని సర్కారు ఇప్పుడు తనగానే తప్పు దిద్దుకోక తప్పడం లేదు. ఒక మేరకు ఇది సంతోషకరమైనా ఇంతటితోనే సంతృప్తి చెందడానికి లేదు. రైతాంగం భూములను ఇతర ప్రకృతి సంపదలను కాపాడుకోవడానికి మహోద్యమాలు నడవాల్సిందే

.....

దేశ సార్వభౌమత్వానికి, ప్రజా భద్రతకు కూడా ప్రమాదకరమైన అణు పరిహార బిల్లును ప్రభుత్వం ఆమోదించేసుకుంది. వామపక్షాలే గాక అణు శాస్త్రజ్ఞులు కూడా వద్దని ఘోషిస్తున్నా వినకుండా హడావుడిగా ఆమోద ముద్ర వేయించుకోవడంలో పాలకుల నైజం తెలుస్తుంది. అమెరికా సామ్రాజ్యవాద ఆధిపత్య వ్యూహాలకు వ్యతిరేకంగా మరింత అప్రమత్తంగా వుండాల్సిన అగత్యం పెరుగుతున్నది.

.....

ఉగ్రవాదం అనగానే ఒక మతానికి మైనారిటీలకు పరిమితమైన వ్యవహారంగా చిత్రించడం చాలా కాలంగా జరుగుతున్నది. అయితే ఈ విషయంలో హిందూత్వ తీవ్రవాద సంస్థలు కూడా తక్కువ తినలేదని ఇటీవల వరుసగా వెల్లడవుతున్న ఘటనలు చెబుతున్నాయి. కేంద్ర హోం శాఖ కూడా ఈ విషయమై ఎట్టకేలకు విస్పృష్టమైన హెచ్చరిక చేసింది. ప్రజల ప్రాణాలు తీసే తీవ్రవాద కార్యకలాపాలు ఎవరు ఎందుకు చేసినా ప్రజాస్వామిక వాదులు హర్షించలేరు. మతతత్వం ఏ రూపంలో వున్నా ఖండనార్హమేనని ఈ తాజా పరిణామాలు మనకు చెబుతున్నాయి.

కవర్ పెయింటింగ్: వి.వి. భగీరథి.
(చిత్రకారుని విశేషాలతో వ్యాసం 17వ పేజీలో)

బొమ్మలు : శివాజి, వెంకటేష్, కె. శ్రీనివాస్

ఈ సంచికలో...

విషపు నీళ్ళు (కథ)	2
కవిత	5
అణగారిన ప్రజల భాషే	
తెలుగు సాహిత్యానికి పునాది	6
రవీంద్రుని శైవవ గీతాలు	10
చేసిన మేలు మరవకు (బాలల కథ)	12
సమకాలీన సమాజానికి దర్పణం 'గబ్బిలం'	15
తొలితరం తెలుగు దృశ్య చిత్రకారుడు భగీరథి	17
'అగ్నిధార' కు అరవయ్యేళ్ళు	19
రేపు...!?(కథ)	20
వెదితలలు వేస్తున్న అస్తిత్వ రాజకీయాలు	26
కవిత	32
అపురూపమైన మాతృమూర్తి 'మా'	33
అంతశ్చేతనలోని చీకటి కోణాల ఆవిష్కరణ	35
కవిత	37
కొత్త పుస్తకాలు	38
విలువల పతనాన్ని ప్రశ్నించిన కలాలు	41
డైరీ	45

సంపాదకవర్గం

తెలకపల్లి రవి (సంపాదకుడు)

కె.ఆనందాచారి

వారప్రసాద్

కె. లక్ష్మయ్య, మేనేజర్

చిరునామా

సాహిత్య ప్రస్థానం

ఎం.హెచ్.భవన్, ప్లాట్ నెం. 21/1, అజామాబాద్, ఆర్టిసి
కళ్యాణమండపం దగ్గర, హైదరాబాద్-500 020,
ఫోన్ : 27660013, 9490099059
ఫ్యాక్స్, 040-27635136,
ఇ.మెయిల్ : Prasthanam_ss@yahoo.co.in

విషపునీళ్లు

మేరెడ్డి యాదగిరిరెడ్డి

తేజస్విని. చక్కటిపేరు. పేరుకు తగ్గ అందం. అంత పొడుగుగాదు అంత పొట్టికాదు. అంత లావుగాదు అంత సన్నం కాదు. చక్కటి ముఖ వర్ణస్ఫు. ఎర్రటి రూపం. నిలూరైన ముక్కు. తీర్చి దిద్దినట్లున్న కనుబొమ్మలు. మిలమిల మెరిసే కండ్లు. పొడవైన నల్లటి కురులు. నడిస్తే నాట్యమయూరం. కోకిల కంఠం. వినసాంపైన మాటా! పాటా! చూపరులను ఇట్టే ఆకట్టుకునే నడవడిక. వెరసి బావు బొమ్మలా అజంతా సుందరిలా తేజస్విని.

అందుకే స్కూల్లో, కాలేజీలో, కంపెనీలో తేజస్విని అంటే అందరికీ ఇష్టం. ఫస్ట్ క్లాసు నుండి యం.టెక్ దాకా తను చదివిన అన్ని స్కూళ్లలో, కాలేజీలలో, యూనివర్సిటీలో తనే ఫస్ట్. యూనివర్సిటీలో గోల్డ్ మెడల్ సాధించింది కూడా.

అమ్మ నాన్నలకు ఒక్కగానొక్క బిడ్డ తేజస్విని. ముద్దుల కూతురు. ఎక్కడో నల్లగొండ జిల్లాలో ఓ మారుమూల గ్రామం కంకణాలపల్లి వాల్లిది. తండ్రి చింతల నర్సయ్య, తల్లి సావిత్రమ్మ. ఎప్పుడో ఇరవయ్యేండ్ల కింద తేజస్విని ఐదవ తరగతి చదివే రోజుల్లో పట్నంలో అంతగా జన సంచారంలేని హైద్రాబాదులోని గడ్డిఅన్నారానికి బతుకుదెరువుకోసం ఒక్కగానొక్క బిడ్డ భవిష్యత్తు కోసం వచ్చి చేరారు. అప్పుడు హైదరాబాదు ఇంతలా బలిసిలేదు. సన్నగా నాజుకుగా అందంగా వుండేది.

రెండేకరాల భూమి. అదీ వర్షాలు పడి వాగు పొంగి పొర్లితేనే సాగయ్యేది. కరువు కాటకాలతో తినే తిండి తాగేనీరు దొరకని వూరు కంకణాలపల్లి. వూరిలోని బావులు, బోరింగులలో నీళ్లన్నీ విషపునీళ్లే. ఆ నీళ్లలో మోతాదుకు మించి ఫ్లోరిన్ వుండటం మూలాన తాగడానికి పనికిరావని ఎన్నోసార్లు డాక్టర్లు చెప్పారు. ఆ నీటితో పండే పంటలన్నీ

ఫ్లోరిన్ మయమే. గత్యంతరం లేక వారు తాగేది ఆ విషపు నీళ్లే. ఫ్లోరిన్ నీళ్లతో ఆ వూరి జనాల బొక్కల్లో కాల్షియం బదులు ఫ్లోరిన్ తిప్పవేసింది.

ఎటు పది కిలోమీటర్లు చూసినా ఇవే ఫ్లోరిన్ నీళ్లు. ప్రభుత్వం ఎన్ని పథకాలు పెట్టినా ఏది ముందుకు సాగలేదు. నెదర్లాండు గవర్నమెంటు వారు ఫ్లోరిన్ రహిత వాటర్ షాంటు ఏర్పాటు చేసినా అవి మూణ్ణాల్ల ముచ్చటే అయ్యాయి. నల్లగొండ జిల్లాలో సాగర్ ఆయకట్టు ప్రాంతం తప్ప మిగతా గ్రామాలన్నీ ఫ్లోరిన్ మయమే. ఎన్ని ప్రభుత్వాలు మారినా వాళ్ల తలరాతలు మారలేదు.

ఆ వూరిలో మూడొంతుల మందికి అంగవైకల్యమే. కాళ్లు చేతులు వంకర్లు పోవడం. ఇరవయ్యేండ్లకే అరవయ్యేండ్ల ముసలోల్లా మూడు కర్రల సాయంతో నడక, కండ్లు, పండ్లు, చెవులు, ముక్కు, కాళ్లు, చేతులు ప్రతి అవయవంలో ఏదో ఒక లోపం.

కాళ్లు చేతులు అష్టాదశ వంకర్లు బాణంలా వంగిపోయిన ఎముకల గూళ్లు. చప్పిడి ముక్కులు, మెలితిరిగిన చెవులు, గారపట్టిన పండ్లు, ఏ అవయవం ఎక్కడుండో తెలువని స్థితి. వల్లంతా నొప్పులు సలుపులు. మోచేతులు, మోకాళ్లు, కాలి గుత్తులు వాచి అడుగుతీసి అడుగుపెట్టలేని వైనం. నడుం వంగిపోవడం, నడవలేక కాళ్లబదులు చేతుల సాయంతో దేకడం. తీవులకు నొప్పులకు తాళలేక మోచేతులు, మోకాళ్లు కాల్చుకుంటున్న నాటు వైద్యం. పిక్కలకు తాళ్లు కట్టి ఉపశమనం పొందుతున్న వారు కొందరు. ఆ వూరు భూలోక సరకంలా మారిపోయింది.

కొంతమందికి మానసిక వైకల్యం. ఎదుగుదల లేకపోవడం. బతికుండగానే సరకయాతన. ఆ వూరికి వేరే వూరి వారు పిల్లనియ్యాలన్నా పిల్లను చేసుకోవాలన్నా ఎవరూ ముందుకొచ్చే వారు కారు. చాలామంది పెండ్లిల్లు లేకుండా బ్రహ్మచారులు గానే మిగిలిపోయారు.

చింతల నర్సయ్య కుటుంబమంతా ఫ్లోరిన్ బారిన పడ్డవారే. నర్సయ్య తండ్రి యాబయ్యేండ్లకే బాణంలా వంగిపోయి రెండు కాళ్లు చెరోదిక్కు వంకర్లు తిరిగి నడువలేక రెండు మూడు సంవత్సరాలు మంచంలో ఉండి చనిపోయాడు. తల్లి పరిస్థితి కూడా ఏం తీసిపోలేదు వల్లంతా చులుకు, మంట, పోట్లతో ఎండుటాకులా ఎండిపోయి, రాత్రిల్లు నిద్రలేక భర్త మరణించిన నెలరోజులకే తనూ చనిపోయింది.

ఒక్కగానొక్క చెల్లెలు ముప్పయ్యేండ్లకే నడుం వంగిపోయిందని భర్త వదిలేస్తే పుట్టిల్లు చేరిన మూడు నెలలకే ఓ రాత్రిపూట డేక్కుంటూ ఊరి బయట బావి వద్దకు వెళ్లి అందులో పడి చనిపోయింది. దెబ్బమీద దెబ్బ ఒక్క సంవత్సరంలోనే నర్సయ్య ఇంట్లో ముగ్గురు చనిపోవడంతో వుక్కిరిబిక్కిరి అయ్యాడు.

వర్షాల్లేక రెండు మూడేండ్ల కరువు. నరసయ్యకు వున్న రెండెకరాల భూమి పదావు పడిపోయింది. బతుకుదెరువు కోసం, ఫ్లోరిన్ నీళ్లబాధ భరించలేక ఆ వూరిలో చాలా మంది వలసబాటపట్టారు. చాలామంది హైదరాబాదుకు చేరి రిక్షా కార్మికులుగానో, షాపులలో గుమస్తాలుగానో పని సంపాదించుకున్నారు. నర్సయ్య కూడా తన ఒక్కగానొక్క బిడ్డ తేజస్విని తీసుకుని సావిత్రిమ్మతో కలిసి హైదరాబాద్ ప్రయాణమయ్యాడు.

గడ్డి అన్నారంలో ఆ రోజుల్లో బర్ల పాల వ్యాపారం బాగా జరిగేది. దిల్ సుక్ నగర్ ఎదురుగా వున్న ప్రాంతమంతా ఖాళీగా వుండి బర్లను పెంచుకునేవారు. చాలా కుటుంబాలవారు బర్లపాల మీదే బతికేవారు. నర్సయ్య అక్కడే ఉంటూ బర్లకు గడ్డి సరఫరా చేసేవాడు. తన ప్రాంతంలో వరికోతల సమయంలో లారీలలో గడ్డి కోసి నిల్వచేసి అమ్మేవాడు. బాగానే గిట్టుబాటయ్యేది. దీనికే తోడు సావిత్రిమ్మ మిషను కుట్టుడు బాగా నడిచేది. కొద్ది రోజుల్లోనే ఆడవారి జాకెట్లు చిన్న పిల్లల గొన్ను సావిత్రిమ్మ కుట్టే తీరు అందరికీ నచ్చింది. తీరిక లేకుండా పని దొరికేది. తమ బిడ్డను చదివించుకుంటూ నలుగురితో మంచి వాళ్లుగా పేరు తెచ్చుకున్నారు.

తమ వూరిలో వున్న రెండెకరాలు భూమి అమ్మివేశాడు నర్సయ్య. దానికే తోడు తను గడ్డి వ్యాపారం మీద కూడబెట్టింది కలిపి ఓ మూడు లక్షల రూపాయలకు ఓ అందమైన అపార్ట్ మెంటు కొన్నాడు. అదిప్పుడు ముప్పయిలక్షల ధర పలుకుతుంది.

తేజస్విని యం. టెక్. పూర్తిచేసి హైదరాబాదు హైటెక్ సిటీలోని ఓ పేరున్న ఐ.టి. కంపెనీలో ఉద్యోగంలో చేరింది. జీతం లక్షల్లో. 'హమ్మయ్య ఇక అమ్మాయి పెండ్లి చేయాలి' నర్సయ్య దంపతుల ఆలోచన. తేజస్విని బయోడేటా ఫోటోతో సహా ఇంటర్ నెట్ లో పెట్టించాడు. తనకు నచ్చిన అబ్బాయితో పెళ్లి చేయాలని వాళ్ల

తాపత్రయం.

ప్రసాద్ కొండేటి అమెరికాలో ఓ పెద్ద సాఫ్ట్ వేర్ కంపెనీలో ప్రోగ్రాం ఆఫీసర్. కళ్లు తిరిగే జీతం. ప్రసాద్ ఉన్నత చదువుల కోసం అమెరికా వెళ్లి చదువు పూర్తిచేసి ఉద్యోగం సంపాదించుకున్నాడు. తన అంతస్తుకు తగ్గ ఇల్లు, కారు, ఫర్నిచర్ కొనుక్కున్నాడు. "ఉద్యోగంలో సెటిలయ్యావుగదరా! ఇకనైనా పెళ్లి చేసుకోరా" తల్లిదండ్రులది ఒకటే పోరు.

'నాన్నా ఈ సంవత్సరం తప్పకుండా పెళ్లి చేసుకుంటా'

'ఇండియా అమ్మాయినే చేసుకుంటా'.

'అదీ మన తెలుగింటి అమ్మాయినే' తల్లిదండ్రులకు భరోసా ఇచ్చాడు ప్రసాద్.

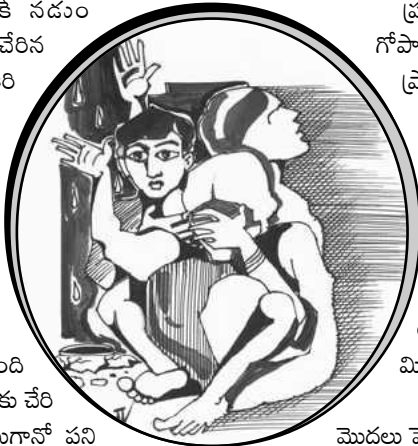
ప్రసాద్ తండ్రి గోపాల్ రావు, తల్లి సుజాత. గోపాల్ రావు ఇరిగేషన్ డిపార్ట్ మెంట్ లో పోచంపాడు ప్రాజెక్టు యస్.ఇ.గా పనిచేసి ఈ మధ్యనే రిటైరయ్యాడు. బాగానే సంపాదించాడు. బంజారాహిల్స్ లో పెద్ద బంగళా, ఇంకా హైదరాబాదులో నాలుగయిదు చోట్ల అపార్ట్ మెంట్లు, ఓ సెంటర్ లో ఫంక్షన్ హాలు వెరసి నెలకు ఓ పది లక్షల నికరాదాయం. కూతురు, అల్లుడు ఉద్యోగాలు చేస్తూ అమెరికాలో సెటిలయ్యారు. ఇక వారికి మిగిలినదెల్లా ప్రసాద్ పెళ్లి.

ఇంటర్ నెట్ లో అమ్మాయిల అన్వేషణ మొదలు పెట్టాడు ప్రసాద్. తను కోరుకునే అమ్మాయి కోసం ఎడతెగని వెతుకులాట. టక్కున తేజస్విని ఫోటో దగ్గర అతని చూపులు ఆగిపోయాయి. బయోడేటా చూశాడు. 'మంచి అందం, పెద్ద కంపెనీలో ఉద్యోగం. ఇన్ స్ట్రక్టు తన కల ఫలించింది. తన కలల రాణి దొరికింది.' రామునికి సీతలా, నలునికి దమయంతిలా, దుష్టుతునికి శకుంతలలా తనకు తేజస్విని దొరికినందుకు తెగ సంబరపడ్డాడు. తేజస్వినిని పెళ్లి చేసుకోవాలని నిర్ణయానికొచ్చాడు ప్రసాద్.

తేజస్విని, ప్రసాద్, నెట్ లో ఒకరి విషయాలు ఒకరు తెలుసుకున్నారు. ఇద్దరు ఒకరంటే ఒకరు ఇష్టపడ్డారు. 'మానాన్న మాత్రం కట్టుం ఇచ్చుకోలేదని' తేజస్విని ప్రసాద్ కు చెప్పింది. "ఫ కట్టుమంటేనే నాకు తెగ అసహ్యం. మాకే బోలెడంత ఆస్తి ఉంది నాకేలాంటి కట్నాలు, లాంఛనాలు అక్కరలేదని" ప్రసాద్ ఖరాఖండిగా చెప్పాడు. ఈ విషయాన్ని ఇద్దరు తమ తల్లిదండ్రులకు తెలియచేశారు.

కొడుకు నోటి నుండి పెళ్లివార్త విన్న గోపాల్ రావు దంపతుల ఆనందానికి అవదులేవు. అదీ హైదరాబాదు అమ్మాయినే పెళ్లి చేసుకోవడం ఇంకో ప్లస్ పాయింట్ అయింది. వారి నెత్తిమీది నుండి ఓ పది టన్నుల బరువు దిగినట్లు ఫీలయ్యారు స్వీట్లు తెచ్చి చుట్టు పక్కల వారికి పంచి శుభవార్త చెప్పారు.

గోపాలరావు, సుజాత తమకు కాబోయే కోడలును చూద్దామని తేజస్విని వాళ్లింటికి బయలుదేరారు. నర్సయ్య, సావిత్రిమ్మలు తమకుతాము పరిచయం చేసుకున్నారు. అప్పుడే కంపెనీకి వెళ్లడామని తయారయిన కోడలును చూసి తమ కొడుక్కు సరిజోడి అనుకున్నారు.

సాహిత్య ప్రస్థానంలో ఇక ప్రతీ నెలా ఒక కథకు, ఒక కవితకు పురస్కారం

సాహిత్య ప్రస్థానం మానవత్రిక వట్ల నిరంతర అభినందనలు సంతోషం కలిగిస్తున్నాయి. పాఠకులు చూపిస్తున్న ఆదరణ, ఉత్సాహం ఉత్తేజాన్ని నింపుతున్నాయి. రాష్ట్రవ్యాప్తంగా ప్రస్థానం సంచికలు విస్తరించడం ఉత్సాహాన్ని కలిగిస్తున్నది. ఎందరో సాహిత్య ప్రస్థానం పట్ల తమ అభిమానాన్ని చాటుతున్నారు. ప్రముఖ సినిమా రచయిత **జనార్ధన మహర్షి** ప్రస్థానం పత్రికను, చాలా కాలంగా అభిమానిస్తున్నారు. వారు తాజాగా ప్రస్థానం పత్రికలో ప్రచురించే ఒక కథకు, కవితకు ప్రతీ నెలా పురస్కారం అందజేస్తానని ప్రతిపాదించారు. ప్రస్థానం రచయితలకు ఈ ప్రతిపాదన ప్రోత్సాహం ఇవ్వగలదని భావిస్తున్నాం.

ప్రతీ నెలా ఎంపికచేయబడిన

ఒక కథకు రూ. 700/-,

ఒక కవితకు రూ. 500/-

ప్రతినెలా అంత క్రితం నెల సంచికలో ఎంపికచేసిన రచనలకు ఈ పురస్కారం అందజేయబడుతుంది. అక్టోబర్ నుంచి ఈ పురస్కారం ప్రారంభించబడుతుంది. ఆ రచయితలకు వెంటనే ఆ నెల సంచికతో పాటు చెక్ పంపించబడుతుంది. ఇందుకు కారణమైన జనార్ధన మహర్షి గారికి ధన్యవాదాలు.

- ఎడిటర్

వచ్చిన అత్తమామలకు నమస్కరించి వెళ్లి కంపెనీ కారులో కూర్చుంది తేజస్విని. కాసేపు కూర్చుని ఇరు కుటుంబాల వారు మంచి చెడూ మాట్లాడుకున్నారు. “కట్నం లేకుండా తమ కూతురును పెళ్లి చేసుకుంటున్నందుకు” గోపాల్ రావు దంపతులకు కృతజ్ఞతలు చెప్పారు నర్సయ్య దంపతులు. ‘మా వాడు ఇష్టపడ్డ బంగారంలాంటి కోడలు దొరికింది ఇక కట్నమెందుకు’ నవ్వుకుంటూ అన్నారు గోపాలరావు దంపతులు.

ఓ నెల రోజుల సెలవు తీసుకుని తనకు కాబోయే శ్రీమతిని ఎప్పుడెప్పుడు చూద్దామా అని కలల ప్రపంచంలో తేలియాడుతూ ఇండియా విమానం ఎక్కాడు ప్రసాద్. తేజస్వినితో పెళ్లి హానీమూన్ అన్నీ ఇండియాలోనే పూను చేసుకున్నాడు. ఓ నెల తర్వాత తేజస్వినిని తీసుకుని అమెరికా వెళ్లాలనుకున్నాడు.

హైదరాబాదులో విమానం దిగగానే తల్లిదండ్రులతో ఓ గంట మాట్లాడి తేజస్విని ఇంటికి కారులో బయలుదేరాడు. తను వస్తున్నట్లు ముందుగానే సమాచారమిచ్చాడు. ఆరోజు సెలవు కావడం వల్ల తేజస్విని ప్రసాద్ కొరకు ఉదయించే సూర్యుని కోసం తామర పువ్వులా ఎదురు చూస్తూ ఇంట్లోనే కూర్చుంది.

కాలింగ్ బెల్ మోగానే వెళ్లి డోర్ తీసింది తేజస్విని. ఎదురుగా ఆరడుగుల అందగాడు, తన కలల రాజు ఓ నిమిషం రెప్పవాలకుండా చూసింది. ప్రసాద్ పరిస్థితి కూడా అంతే. ‘ఏమి అందం ఐశ్వర్యారాయ్ కు తీసిపోదు’ అనుకున్నాడు. లోపలినుండి వచ్చిన నర్సయ్య, సావిత్రమ్మలు ప్రసాద్ ను చూసి తమ బిడ్డకు సరిజోడి అనుకుని మనస్సులో ఆనందపడి పోయారు.

ఇద్దరు కూర్చుని కబుర్లలో పడ్డారు. సావిత్రమ్మ టీ బిస్కట్లు తెచ్చి ఇచ్చింది. ఒకరి అభిప్రాయాలు ఒకరు తెలుసుకున్నారు. ఒకరి కంపెనీ గురించి ఒకరు తెలుసుకున్నారు. సాఫ్ట్ వేర్ అటుపోట్ల గురించి మాట్లాడుకున్నారు. కట్నం లేకుండా పెళ్లి చేసుకుంటున్నందుకు ప్రసాద్ కు మరోసారి కృతజ్ఞతలు చెప్పింది తేజస్విని. నవ్వి పూరుకున్నాడు ప్రసాద్. భావి జీతం గురించి కాబోయే భార్యభర్తలు ఊహాలోకాల్లో

విహరించారు. సరదాసరదా కబుర్లతో కాసేపు ఉల్లాసంగా గడిపారు.

ప్రసాద్ కు జోకులేసి ఎదుటివారిని నవ్వించడం సరదా. తమ ఆఫీసులో ఎంత పనున్నా ఏదో ఓ సమయంలో ఓ జోకు పేల్చి అందరినీ నవ్వించడం అలవాటు. అందరు సరదాగా నవ్వుతుంటే హాయిగా ఫీలవుతాడు ప్రసాద్. తేజస్విని ముందు ఓ చాకులాంటి జోకు పేల్చాడు ప్రసాద్. అంతే తేజస్విని తలకిందికి మీదికి పూపుతూ పడిపడి నవ్వింది. తేజస్విని వైపు చూస్తూ కూర్చున్న ప్రసాద్ ఒక్కసారి గుడ్లప్పగించి అలానే చూస్తుండిపోయాడు. మాటా పలుకు లేకుండా మూడీ అయిపోయాడు. ఇంతసేపు గల గల మాట్లాడిన ప్రసాద్ రెండు నిమిషాలు మౌనంగా కూర్చుని ‘వస్తా’ అని ముక్తసరిగా చెప్పి వెళ్లిపోయాడు.

ప్రసాద్ వెళ్లిన రెండు గంటలకు తేజస్వినికి ఓ పిడుగులాంటి వార్త మెసేజ్ రూపంలో వచ్చివేరింది.

అదీ వాళ్ల పెళ్లి విషయం. “నాకు చంద్రుడంటే ఇష్టం చంద్రబింబంలాంటి నీ ముఖం చూసి ఇష్టపడ్డాను. చల్లని వెన్నెలన్నా తెల్లని నవ్వులన్నా మరీ ఇష్టం. చంద్రునిలో వున్న ఆ నల్ల మచ్చంటే బలేచిరాకు. అలాగే నిన్ను నీవు నవ్వినప్పుడు తెల్లని పూలు పూస్తాయని అనుకున్నాను. కాని నీ తెల్లటి పండ్లమీద ఆ పసుపు పచ్చ మచ్చలు నా మనస్సును కలచివేశాయి. ఎంతో మధురంగా పూహించుకున్న పూహలన్నీ తలకిందులయ్యాయి. రోజూ నీ నవ్వులతో మన జీవితం హాయిగా గడిచిపోతుందని ఆశించాను. మనం పెళ్లి చేసుకుని రోజూ నీవు నవ్వినప్పుడల్లా నీ పండ్లపై ఉన్న ఆ పసుపు పచ్చమచ్చలు చూసి భరించే శక్తి నాలో లేదు. క్షమించండి

!.....!” ప్రసాద్ నుండి తేజస్వినికి చేరిన చేదువార్త కూతురు నోటి నుండి ఈ వార్త విన్న నర్సయ్య హతాశయ్యుడయ్యాడు. తన కూతురు భవిష్యత్తు కోసం వున్న ఊరు వదిలి ఇంత దూరం వచ్చినా ఈ ఫ్లోరిన్ భూతం నోటికాడి కొచ్చిన కూడును లాగేసుకుంది అనుకున్నాడు.

కవిత

ఒక్క చిరునవ్వు చాలు

వెదురునుండి వేణువు పుట్టినట్లు
వేదన నుండి వెలుతురు జన్మిస్తుంది
జీవితం స్వప్నంలా గడచిపోతూనే
గుప్పెట్లో ఇసుకలా జారిపోతున్నది
ఏళ్ల తరబడి చేస్తున్న సన్నాహాలు
అనుభవాల అంచులను స్పృశిస్తుంటే
ధైర్యం నా భుజాన్ని తడుతున్నది
నిన్నటి పరిచయసుమాల
నేడు సుగంధాలను అందిస్తుంటే
మన ప్రపంచాన్ని విస్తరించుకోవాలని
మనసు మరీమరీ చెప్తున్నది
ఆలోచనలు మంచి ముత్యాల్లా ఉంటే
అవకాశాలు అంతర్మధనానికి తావివ్వవు

పాతూరి అన్నపూర్ణ

ఎప్పుడూ నిక్కినీలే చూపులకి
లోకమంతా పచ్చగా కనబడుతుంది
ఎదుటివారి లోపాలను ఎంచుతూ
మరుగుజ్జు మనుషుల్లా మిగులుతారు
ఒక్క చిరునవ్వు చాలు
హృదయాన్ని తూనీగలా చేయడానికి
ఒక్క పలకరింపు చాలు
మాటల వారధిని కట్టడానికి
బ్రతకటమూ, బ్రతికించడమూ
అంతామన చేతుల్లోనే వుంది
మాపురేపుల రోజులన్నిటినీ
ఎడారిలో ఎండమావుల్లా కాక
హిమవన్నుగాలలా మార్చుకుంటే
బ్రతుకుసార్ధకత అంటే తెలుస్తుంది!

ద్రవరావం

సిహెచ్.వి.బృందావనరావు

పొలాల నాలుకల పై పరచుకొని
భూదేహాంతర్భాగాలలోకి చొచ్చుకొని
కోట్లాది ప్రాణ చేతనలను
జాగృతం కావిస్తుంది ఒక్క నీటిచుక్క
కండల కొండల్లోంచి
సెలయేరై ప్రభవించి
దేహకేదారాల పంట కాలవల్లో ప్రవహించి
భూభుక్షార్త జరరాల్లోకి
అన్నపు మెతుకుగా అవతరిస్తుంది
ఒక చెమట చుక్క
మాతృహృదయంలో
అనురాగంగా అంకురించి

పాలిండ్ల అమృత భాండాల్లోకి
క్షీరంగా అనువాదమై
పసి బ్రతుకుల వునాదులకు ఇటుకల పేర్చై
జీవన సౌధాలను నిర్మిస్తూనే వుంటుంది
ఒక తల్లి పాల చుక్క
ఒక సానుభూతి పవనపు నిట్టూరుపో
ఒక అనుకంపార్ధ ప్రవాహపు చిరుకెరటమో
ఒక అనూహ్యవేదనా విస్ఫోటనమో
గుండెలోతుల్లోంచి ఉబిక్టాచ్చి
కనుపాపల ఫిల్టర్లో వడపోతై
దగ్గుత్తికల బంధువై
ఆత్మీయభావాల సింధువై
బద్దలైన బాధగానో
ఒద్దికైన ఆపేక్షల గాధగానో
జల జల్లాడుతుంది
ఓ కన్నీటి చుక్క
అసంతుష్టికి ఎరువై
కేతనానికి ఎరుపై
రాలిన ప్రతి అంగుళం నేలలోనూ
కన్డోయిల కెందములను మొలిపిస్తుంది
అడవుల్లోనూ, మడవల్లోనూ
రోజూ రాలుతూనే వున్న
నెత్తుటి చుక్క
ఏ రూపంలో ఉంటేనేం - ద్రవం
ఒక్కో బిందువూ ఓ ప్రాణ వీణా రవం.

“ధవళకాంతి”

వాసుదేవనాయుడు జాలె

జలధరముపై జనియించి
శిఖరాగ్రాలపై ఒలికి
సాగర తరంగాల అంకురించి
సంగమ తీరాన పూసింది
పసిమి ఎన్నులో పుట్టి
కర్షక హృదయాల్లో పొంగి
ముదిమి జీవనంలో మాయమై
పసినవ్వులో మొలిచింది
మనసు జంటల్ని దోచి
వెన్నెల వంటిపై విరిసి
వనిత వాలు జడన చేరి
ధవళ రేకులై పెనసింది
తెలుగుతల్లి కంఠాన్ని
మెరుపులా చుట్టి
జాబిలి పై జారి
అమ్మ తనువులో కురిసింది
పవనుడిని జతకట్టి
పరిమళాలు పంచి
పుడమి పక్కపై
శ్వేతాంభరం పరిచింది
మా ఇంటిమల్లిగా,
కర్పూర కలికగా
వెలుగుల్ని వెదజల్లి
తెల్లగా మెరిసింది.

అణగారిన ప్రజల బాషే తెలుగు సాహిత్యానికి పునాది

తావ్వే కొద్ది రత్నాల గనులు

డాక్టర్ కత్తి పద్మారావు

సామాజిక మాండలికం అంటే ఆయా సామాజిక శ్రేణుల దగ్గర నుంచి అభివ్యక్తమయ్యే భాష. ఆయా సమాజాలు ఆయా ప్రకృతితో మమేకమై జీవిస్తారు. మన ఆంధ్రదేశంలో బెస్తలు గొప్ప ప్రాకృతికమైన భాషాజీవులు. సుమారు రెండు వందలపైగా చేపల పేర్లు అలవోకగా వారు వ్యక్తీకరిస్తారు. చందవాలు, పీతలు, వులసలు, పక్కెలు, జెల్లలు, మట్టగుడిసెలు, బొమ్మిడాలు, వాలిగలు, మోసులు, చమురు చుక్కలు, తోకచాపలు, సొరచేపలు, రొయ్యలు, వంజరులు ఇలా కొన్ని వందల పేర్లు వారు చెప్పగలుగుతారు.

భాష మానవ సమాహార మధ్య భావ వ్యక్తీకరణకు వాహిక. మానవుల హృదయ నాదం భాష. మేధో సృజనం కూడా భాషే. భాష ఆయా సమాజాల సమాహార అభివ్యక్తి. భిన్న సంస్కృతుల్లో, భిన్న ధ్వనుల్లో భాష వ్యక్తీకరింపబడింది. భాషలో సామాజిక పరిణామం, చారిత్రక మలుపులు, సాంస్కృతిక ముద్రలు, అభివ్యక్తం అవుతాయి. భాష సమాజ చలనానికి అనుగతంగా వుంటుంది. భాష మౌఖిక దశనుంచి లిఖిత దశకు వచ్చేలోపు ఎన్నో మార్పులకు గురౌతుంది. ఆయా ప్రాదేశిక, సాంస్కృతిక అభివ్యక్తిని మాండలికం అంటారు. మాండలికం భాష యొక్క వ్యక్తీకరణ రూపం. ఆయా సామాజిక శ్రేణులు, ప్రాంతీయ శ్రేణులు ఆయా పునాదుల నుంచి అభిభాషిస్తాయి. ఇంగ్లీషులో దీన్ని డైలెక్ట్ (Dialect) అన్నారు. లిఖిత సాహిత్యానికి వున్న ప్రాచుర్యం మౌఖిక సాహిత్యానికి రాలేదు. మౌఖిక సాహిత్యానికి లిఖిత రూపం వచ్చేకొద్దీ మాండలికం అభివ్యక్తిలో, రాతలో, ప్రాముఖ్యతను సంతరించుకుంటుంది. మండలం అనే శబ్దం నుంచి మాండలికం పుట్టిందని అంటున్నారు. మండలం అనేది ప్రాంతానికి, దేశానికి పర్యాయ పదంగా వున్నది కాబట్టి ఆయా ప్రాంతాల నుంచి సామాజిక శ్రేణుల నుంచి వ్యక్తీకరించబడుతున్న భాషలు మాండలిక భాషలు అనవచ్చు. భాషల ప్రధాన సూత్రం ఎక్కువ మందికి అర్థంకావడం, విషయాన్ని మోసుకెళ్ళకలగడం. భాషకి ఒక శృతివుంది, మాధుర్యం వుంది. ఆ శృతి చెడకుండా ప్రజాభాషలో మాట్లాడిన సాహిత్యకారులు కూడా ప్రజల దగ్గరకి చేరారు. వేమన, కవీరు, వీరబ్రహ్మం, సిద్ధప్ప, గద్దర్, మాస్టార్లీ, గోరటి వెంకన్న, వల్లంపల్లి వీరందరు ప్రజల భాషలో కవిత్వం చెప్పారు. భాష సాహిత్య దశలో వున్నర్నించబడుతుంది. వాక్య నిర్మాణంలో చిక్కదీయబడి ప్రజాసమాహారకు చేరువగా వెళుతుంది. భాషను కఠినంగా అభివ్యక్తి చేసినవారు ప్రజల దగ్గరుకు చేరలేరు.

సామాజిక మాండలికం అంటే ఆయా సామాజిక శ్రేణుల దగ్గర నుంచి అభివ్యక్తమయ్యే భాష. ఆయా సమాజాలు అక్కడి ప్రకృతితో మమేకమై జీవిస్తారు. మన ఆంధ్రదేశంలో బెస్తలు గొప్ప ప్రాకృతికమైన భాషాజీవులు. సుమారు రెండు వందలపైగా చేపల పేర్లు అలవోకగా వారు వ్యక్తీకరిస్తారు. చందవాలు, పీతలు, వులసలు, పక్కెలు, జెల్లలు, మట్టగుడిసెలు, బొమ్మిడాలు, వాలిగలు, మోసులు, చమురు చుక్కలు, తోకచాపలు, సొరచేపలు, రొయ్యలు, వంజరులు ఇలా కొన్ని వందల పేర్లు వారు చెప్పగలుగుతారు. అంతేకాకుండా సముద్రం అలలు, పడవలు, తెరచాపలు, వలలు, బోట్లు, తాళ్ళు, ఒడ్డులు ఇలా సముద్రం జీవితంగా గలవారు నదులు సముద్రాల్లో కలిసే ప్రాంతాల్లో వుండే బెస్తలు ఎంతో ప్రాకృతికమైన, సామాజికమైన భాషను వీళ్ళు మాట్లాడుతారు. చేనేత వృత్తిలో వున్న పద్మసాలీలు, దేవాంగులు, తొగటవారు, సేనాపతులు, కరిణేభక్తులు వీరు నేతకు సంబంధించిన కొన్ని వందల పదాలు మాట్లాడుతారు. దోనె, మగ్గం, పెడకోల, నాడి, జాజిపువ్వు అంచు, పేటు అంచు, పట్టుపేటు, కమ్మి, బుటా కమ్మి, జరీ అంచు, దారకాసు, అచ్చు, కండెలు, చిలపలు, ఒడుకుడు కట్టె, నవ్వారు, కోలకర్ర, అడచెక్క, జంత్రం, చిటికెపీట, ఏకుల బుట్ట, ఉన్నివల ఇలా కొన్ని వందల వేల పదాలు వారి జీవన సంస్కృతిలో మనకు సాక్షాత్కరిస్తాయి. ఒక్క మగ్గంలోనే 14 పదాలు దాగివున్నాయి.

1. పీట, 2. నిలుపు, 3. తొక్కుడుపీట 4. అడ్డపెట్టె 5. బొమ్మ 6. కిక్కు 7. చెవి 8. పడిదారం 9. చెక్రం 10. ఇరుసు 11. చెయ్యి 12. గంటం 13. దిండు 14. కాట్లపీట ఇవన్నీ తెలుగు జీవన సంస్కృతిలో నుండి ఉట్టిపడేవే. అలాగే మగ్గం వేసే అడ్డకర్రలోనుంచి 9 పదాలు మన ముందుకు వస్తున్నాయి. 1. ఊడైకాలు 2. సీల 3. ఊడైదండె 4. ఊడైచెయ్యి 5. ఊడైతాడు 6. కొంకి 7. గూటం 8. ఊడైగుది 9.

చిల్ల మొత్తం నాగరిక సమాజాన్ని తీర్చిదిద్దిన చేనేత సంస్కృతి మనకు ఎంతో భావాజాలాన్ని పద సంపదని మనకందించింది. నిజానికి ఈ పదజాలాన్ని తెలుగు భాషను సుసంపన్నం చేసుకొనే క్రమంలో మన సాహిత్యంలోను మన కవితా సంస్కృతిలోను ఇముడ్చుకోవల్సిన అవసరం వుంది. మగ్గం చట్రంలో మొత్తం 25 పదాలు ద్వారా 25 పరికరాలు పిలవబడతాయి. నిలుపుపెట్టె, అడ్డపెట్టె, మేరుపుపలక, నిమాయిస్, రేకు, బీర్రుతాడు, బీర్రుపుల్ల, చిల్ల, పానుపుపట్టె, పలక, పలకపిడి, పలకగాడి, సారుగు, తొట్టిగాడి, దవడచెక్క, బొమ్మ, కప్పుచెక్క, రెక్క, గుర్రం, ఉడతతాడు, కుచ్చు, కుచ్చుతాడు, చెంపతాడు, ముందరిచిరతతాడు, మట్టె ఈ విధంగా తెలుగు జాతికి జీవ గర్భ అయిన చేనేత కార్మికులుగా వున్న వివిధ కులాల వారు ఎంతో సామాజిక మాండలిక సంపత్తిని కూర్చినారు. వీరి పదాల్లో ఇతరులను దూషించే పదాలు లేకపోవడం మనం గమనించవచ్చు.

ప్రాచీన కవుల్లో కూడా తెలుగు మాండలికాన్ని, నుడికారాన్ని తమ రచనా క్రమంలో జోన్సిన మహాకవులు ఎందరో వున్నారు. అందులో రఘునాథ భూపాలుడు ఒకరు. ఆయన ఈ పద్యాన్ని పరికించాడు.

‘ఈ కాంత చివురుమో విసుమంత చివిగొన్న
నమరేంద్రుతోడఁ బోరాడరాదె!
ఈబోటి చురుకుఁజూ పేపాటఁ దారిన
నించువిల్లునిఁ గలహించరాదె
ఈచాన తేటప లేమైన దొరకిన
బ్రహ్మాతోడను వాడు పెట్టరాదె
ఈలేమ పిసిఁడిమే నెడ నూనఁగల్గిన
హరికి గొలారిక మంపరాదె!
దీనిఁ బొసఁగించి బిగువు సందిటఁ గదించి
కళలు గరఁగించి చొక్కించి గారవించి
మిగులఁ దేలించి లాలించి వగలు మించి
పంత మొనరించువాఁడు సౌభాగ్యశాలి’ (శృం.సా., ఆ.1)

ఈ పద్యంలో రఘునాథనాయకుడు ఎన్ని తెలుగు పదాలు సౌకుమార్యంగా పొదిగాడో చూస్తే ఆశ్చర్యమేస్తుంది. కాంత, బోటి, చాన, లేమ వంటి ఎన్నో సౌందర్య పూరిత స్త్రీ సంబోధనలు సామాజికంగా మనం వాడేవి కనిపిస్తాయి.

పాల్కురికి సోమనాథుడు, భట్టుమూర్తి రామరాజు భూషణుడు, చేమకూర వేంకట కవి, రఘునాథనాయకుడు, కృష్ణదేవరాయలు, శ్రీనాథుడు సామాజిక పలుకుబడులు వాడటంలో దిట్టలు. శ్రీనాథుడు వాడిన తెలుగు పలుకు బడులు అనాటి జన జీవన సంస్కృతిని కళ్ళకు కట్టినట్లు చూపిస్తున్నాయి.

‘సెలయేటి తెలిసీటఁ జిఱుబంతిపసుపాడి
సేసక్రముళ్ల పిచ్చయలు తురిమి
గురుచింద పేరులు గుఱుచన్నులఁ దాల్చి
నెమలిపింఛంపుఁ బుట్టములు గట్టి.....

**చెంచు చివురాకుఁబోఁబుల చేఁతలెల్ల
నభినయింతురు వర్ణశాలాంతరముల....’ (హ.వి)**

తెలుగు పలుకుబడికి, నుడికారానికి పట్టం గట్టిన కవి శ్రీనాథుడు. ఆయన తెలుగు పలుకుబడులతో మాండలికాలతో అల్లిన పదాల అల్లికలు మనలను అలరిస్తాయి.

కొన్ని అల్లికలు చూడండి :
‘ఎఱ్ఱచిచ్చుఱకంట జుఱ్ఱినాఁడు’
‘కెందమ్మి విరివోలె గల్లినాఁడు’
‘మగవాఁడో మానో’
‘చంకదుడ్డు శరణార్థి’
‘జాదుర జాదురము’
‘చీకటి తప్పు’
‘కన్యాసల వాకిలి’

‘మంచు గొండ యనుంగు పెండ్లికొడుకు’
‘పడకుగుఱ్ఱులి రాచవారి ముద్దుల బిడ్డ’

శ్రీనాథుడి పద ప్రయోగాల్లో సంస్కృతం ఎంతవందో తెలుగు అంతే వుంది. తిక్కన, వేమన, జాషువా కవిత్వాలను పరిశీలించినట్లైతే సామాజిక మాండలిక పద ప్రయోగాలు మనకు మిక్కుటంగా కనిపిస్తాయి. తెలుగు సాహిత్యంలో ఈ క్రమంలో పరిశోధనలు మిక్కుటంగా జరగవల్సివుంది. ఆయా కులాలూ పిలవబడుతున్నవారు సామాజిక తరగతులు మన మహాకవుల మీద వారి ముద్రలు వేయగలిగారు. ఒక ప్రక్క లిఖిత సాహిత్యాన్ని మరోప్రక్క మౌఖిక సాహిత్యాన్ని పరిశోధించడం ద్వారా మనం సామాజిక మాండలికాలను బయటికి తప్పిస్తీయవచ్చు. భాషలో ప్రధానాంశం ఒక యుగం నుండి ఒక యుగానికి, ఒక తరం నుండి ఒక తరానికి ఆయా దేశకాల పరిస్థితులను భావ సముచ్చయాన్ని అందించగల్గడం. అది తమ సొంత మాండలికాలలో, పలుకుబడుల్లో ఆయా ప్రాంతాల జాతుల ప్రజలు శక్తివంతంగా చేయగలుగుతారు. ఆ దిశగా మనం పరిశోధన చేయడం వలన తెలుగు భాష, సంస్కృతులను మనం సుసంపన్నం చేయగలుగుతాం. కులమత భేదాలు లేకుండా తెలుగు జాతి ఒక్కటి అని మనం గుర్తించాలి. ఆ దిశగా మనం ప్రయాణం సాగిద్దాం. మానవ సంబంధాలను చిక్కపరిచే అత్యున్నతమైన అభివ్యక్తి భాష. ఈ భాష సాంఘిక జీవనాన్ని పరిపుష్టం చేస్తుంది. సంఘంలోని వివిధ శ్రేణులతో అభిభాషించే పద్ధతినబట్టే నాగరికత పెరుగుతుంది. భాష మానవుణ్ణి జంతుజాలం నుంచి ఉన్నతీకరించింది. సమాహజీవనంలో సాంద్రతను రూపొందించింది. సంఘానికి ప్రాతిపదికైన ఆహార అన్వేషణ, సంతానోత్పత్తి, ఆత్మరక్షణ దశల్లో భాష అభివృద్ధి చెందింది. తన మనస్సులో ఉన్న భావాన్ని ఒక పదం ద్వారా వ్యక్తీకరించగల్గిన సామర్థ్యం మనిషి ప్రతిభని పెంచుతూ వచ్చింది.

అన్ని దశల్లోనూ భాషకు మూలకేంద్రంగా తల్లి నిలుస్తూవచ్చింది. తన బిడ్డకు ఆహార పానీయాలు అందించడంతోపాటు సమాజ వర్తనకోసం సునిశితమైన భాషను మొదట తల్లే అందిస్తుంది. “సాంఘిక సంస్కృతికి దాని భాషయే పునాది. ఈ భాష వాక్కుల

సమూహం ద్వారా రూపొందించబడుతుంది. ఈ విధంగా భాష భాష ప్రధానమని స్పష్టపడుతుంది. మానవుడు పరికర నిర్మాత, పరికర ప్రయోక్త ధ్వనులు ప్రతీక ప్రయోక్తమైనపుడు వాక్కు, భాష రూపొందుతున్నాయి. ఈ ధ్వని ప్రతీకలు లేదా వాగ్రూపములు సామాన్య తథ్యములుగను లేదా సామాజిక సంస్కృతిగను సంగ్రహీతములై వ్యక్తీకరింపబడుచున్నవి.”1 అని విజ్ఞాన సర్వస్వం చెప్పింది. భాషను నిర్వచిస్తూ వెబ్స్ట్రస్ న్యూ ఎన్సైక్లోపీడియా డిక్షనరీ ఇలా చెప్తుంది The words, their pronunciation, and the methods of combining them used and understood by a large group of people. (b) 1. audible, articulate, and meaningful sound as produced by the action of the vocal organs. (2) a systematic means of communicating ideas by signs or marks with understood meanings sign language.2 అతి ప్రసిద్ధమైన Charless Annandale కూర్చిన The Concise English Dictionary "Language, from language, L. language, the tongue; which is cog. with E. tongue (l corresponding to t, as in L. lacrima, E. tear) Human speech; the expression of thoughts by words or articulate sounds; the aggregate of the words employed by any community for intercommunication; the speech peculiar to a nation; words appropriate to or especially employed in any branch of knowledge (the language of chemistry); general style or manner of expression; the expression of thought in any way articulate or inarticulate (the language of the eyes, of flowers, &c) - Languaged, lang'gwajd, a Having a language of this or that kind; skilled in language - Languageless, lang gwaj-les, a. wanting speech or language .3

భాషా నిర్మాణంలో సామాజిక వునాది:

భాష గురించి ఇచ్చిన నిర్వచనాలన్నింటిలో సామాజిక వునాది పటిష్టంగా మనకు కన్పిస్తుంది. భాష జంతువుల నుంచి మనిషిని విడదీయడమే కాకుండా మనిషిని నాగరికుడిగా మలచి మనిషి అవగాహనను అభివ్యక్తిచేయాలనే కోరికనుంచి మరింత విస్తృతం చేసింది. భాషలోని పదాలు పలికే పద్ధతి, భావవ్యక్తీకరణలో శ్రావ్యత భాషను ఉన్నతీకరించింది. ప్రపంచాన్ని అల్లుకుంటున్న భాషలన్నీ సమకాలీనంగా మనగలగడంలో ప్రపంచవ్యాప్తంగా అభివృద్ధి చెందుతున్న పదజాలాలను ఇముడ్చుకోవడంలో చొరవచూపుతున్నాయి.

లిఖిత భాషలో ఎంత సామాజికసంపద దాగుండో అంతకంటే లోతైన చారిత్రాత్మకమైన భావజాల పదబంధాలు, నుడికారాలు మౌఖిక జాతుల్లో, వారి భాషల్లో వారి ఉచ్చారణలో శృతిపేయమైన వారి సామెతల్లో దాగివున్నాయి.

మౌఖిక భాషా మూలాలు:

ప్రపంచం ఉపరితలంలో ఎంత ఎదుగుతుందో మౌఖిక జాతులు తమ జీవన వ్యవస్థలను ప్రాకృతికంగా అంత విస్తరింపచేసుకుంటున్నాయి. భాష అభివ్యక్తిలో సంక్షిప్తతని, సూటిదనాన్ని, సౌందర్యాన్ని పొందిగి వీరు మాట్లాడుతారు. మౌలికంగా భాషోన్నతి మాండలిక దశనుంచే అన్ని భాషల్లో అభివృద్ధి చెందింది. మాండలిక దశలో ప్రతి భాషకు సంస్కృతీ వునాదులు, జాతివునాదులు మిక్కుటంగా వుంటాయి. మోనియర్ విలియమ్స్ కూర్చిన A Dictionary English And Sanskrit భాషంటే Speech, ideas expressed in words 4. అన్నారు. మోనియర్ విలియమ్స్ చెప్పినట్లు భాష అర్థవంతమైన పదజాలంతోనే రూపొందుతుంది. ఏ భాష గొప్పది, ఏ భాష గొప్పది కాదు అనే వివేచనకంటే ఏ భాషలో ఏమి లోతుంది ఏ వునాదుల నుండి ఆ భాష రూపొందింది. అందుండి మనం గ్రహించవల్సింది ఏమిటి? అనేది ముఖ్యమైన అంశం. ప్రపంచంలో ఉండే మానవ సమూహాలన్ని ఒక ఖండం నుండి ఒక ఖండానికి వలస వచ్చినవే ఎక్కువ. సహజంగా వలస వచ్చిన వారు అక్కడ నివసిస్తున్న ప్రజల్ని లోతుగా పరిశీలించి వారిని అవగాహన చేసుకొని వారిలో కలిసిపోవడానికి వారితో సంభాషించడానికి ప్రయత్నిస్తారు. ఈ ప్రయత్నంలో కొన్ని సార్లు జాతుల మీద జాతులు, భాషల మీద భాషలు కూడా ఆధిపత్యం వహిస్తాయి. ఈ వలస మూలాన్ని తెలుసుకోకుండా భాషల వునాదులను అర్థం చేసుకోలేము. ప్రపంచంలో ఎంతో ప్రసిద్ధిగాంచిన మూలవాసులు ఎలా ఏర్పడ్డారు అనే ప్రశ్నకు చరిత్రకారులు ఇలా సమాధానం చెప్తున్నారు. That Native Americans had probably been living in the America for thousands of years before Europeans arrived. Scholars now believe that Native Americans came to this continent from Asia by way of a land bridge across the Bering Strait. In several waves of migrations, they traveled southward and eastward from Alaska. That Native peoples came from Asia explains what is similar in their appearance. However, the existence of different phases in the migration accounts for the different linguistic and cultural groups.

ప్రపంచం ఉపరితలంలో ఎంత ఎదుగుతుందో మౌఖిక జాతులు తమ జీవన వ్యవస్థలను ప్రాకృతికంగా అంత విస్తరింపచేసుకుంటున్నాయి. భాష అభివ్యక్తిలో సంక్షిప్తతని, సూటిదనాన్ని, సౌందర్యాన్ని పొందిగి వీరు మాట్లాడుతారు. మౌలికంగా భాషోన్నతి మాండలిక దశనుంచే అన్ని భాషల్లో అభివృద్ధి చెందింది. మాండలిక దశలో ప్రతి భాషకు సంస్కృతీ వునాదులు, జాతివునాదులు మిక్కుటంగా వుంటాయి.

జల్లెడ

డా॥ ఎన్.గోపి

నూకల్ని బహిష్కరించే
జబర్దస్తీ ప్రక్రియకీక స్వస్తి
పొయ్యిమీద మండే
అత్తెసరు చిట్టిముత్యాలే మన ఆస్తి.
జల్లెడ వొట్టి పరికరం కాదు
మారుతున్న కాలస్వరం

జల్లెడలాంటిదే జీవితం

ఎన్ని కళ్లతో వెతికినా అడవుల్ని జల్లెడపట్టి తప్పాతాలూ వేరు వేరుగా ఉంటే కదా!
ఎన్ని నోళ్లతో అరిచినా అంత రక్తాన్ని వెలికి తీశారు చెత్తాచెదారం విడివిడిగా కులికితే కదా!!
నిజానిజాలను వేరు చేయడం నగరాల్ని శోధించి మారు వేషాలను బట్టబయలు చెయ్యలేక
అంత సులభం కాదు. చేతులెత్తేశారు జల్లెడ కళ్లు తేలేస్తుంది.

వలన భాషాధిపత్యం:

ప్రపంచ వ్యాప్తంగా భాషాసంస్కృతులు విస్తరించేయడంలో ఆసియావాసులకు ఎంతో ప్రాధాన్యత వుంది. అనేక దేశాల్లో మూలవాసుల భాషాసంస్కృతులు కప్పివేయబడ్డాయి. అందువల్ల వారి భాషజాలం ఇతర దేశీయులకు, జాతీయులకు అందకుండా పోయింది. భాషలోని మూలప్రకృతి జాతీయతలో వుంది. ఒక జాతికుండే జీవన మూలాలన్నీ తమ భాషలో వ్యక్తీకరించబడతాయి. నిజానికి ఇంగ్లీషు భాష అనేక దేశాల్లో ఆయాజాతుల భాషలపైన పెత్తనంగా ముందుకు నడిచింది. అందుకు కారణం ఇంగ్లీషువారికి ఇంగ్లీషు భాషపట్ల వున్న మక్కువ. వారితోపాటు వారిభాషను అన్ని దేశాలకు అన్ని ఖండాలకు వలస తీసుకెళ్ళారు. వారు రాజ్యాధిపత్యానికి ఎంత ప్రాముఖ్యత ఇచ్చారో వారి భాష వరివ్యాప్తికి కూడా అదే ప్రాముఖ్యతను ఇచ్చారు. ఆయా ఖండాలకు, దేశాలకు ప్రాముఖ్యత వచ్చాక కూడా తమ భాషను, జాతీయతను అభివృద్ధి చేసుకోలేకపోవడం చారిత్రక దౌర్బల్యం.

అయితే ఇటీవల ఈ దిశగా లోతైన అధ్యయనం ప్రారంభమైంది. ప్రతి జాతి తమ మూలాలను వెతుక్కుంటుంది. విమర్శనాత్మక దృష్టిని, భాషా సంపదలను కూర్చుకోవడాన్ని చారిత్రక అవగాహనలో భాగంగా పెంపొందించుకుంటుంది.

సన్నయ్య తన భారతాన్ని రచించడానికి తెలుగును అధ్యయనం చేసి సంస్కృతంలో వున్న పదాలను తత్పమీకరించారు. అప్పటి నుండి తెలుగు పదాలకంటే తత్పమపదాలకే తెలుగు లిఖిత భాషకు ఎక్కువ ప్రాధాన్యత వచ్చింది. సంస్కృత పదాలే కాక ప్రాకృత పదాలు తద్వవాలూగా వచ్చి చేరాయి. ఒక దశలో తెలుగు భాషకంటే తత్పమ తత్పవాలే లిఖిత వాజ్యయంలో ఎక్కువ చోటుచేసుకున్నాయి. దానికి కారణం తెలుగు సామాజిక జీవుల మీదవున్న నిర్లక్ష్యం. తెలుగు సమాజంలో జీవిస్తున్న సామాజిక తరగతుల వారు జవజీవాలకల్గిన

భాషని తమ గూడాల్లో, పల్లెల్లో దాచుకున్నారు. ఆ సమాజాల మీద నిర్లక్ష్యం వల్ల తేనెతుట్టెపంటి ఆ భాషను కూడా లిఖిత వాజ్యయ సమాజం కోల్పోయింది. ఏ సమాజమైనా తమను తాము నిర్లక్ష్యం చేసుకోవడం వల్ల తాము దోచబడిన జాతులుగా మిగిలిపోతున్నారు. ఒక సమాజాన్ని నిషేధించడం అంటే అనంత సాంస్కృత నేపథ్యాన్ని కోల్పోవడమే. ఆ సమాజంలో దాగియున్న బంగారు భాషా నిధులను కోల్పోవడమే. ఒక కొండను మనం నిషేధించి అందులో వున్న పాలిష్టరావి కోల్పోయినట్లు ఒక్కొక్క సామాజిక తరగతిని మనం నిషేధించినప్పుడల్లా అనంత భాషా నిధుల్ని చీకటి కుహరాల్లో మనం వదిలివేసిన యాదవ కులంలోని గొల్లనుద్దుల్లోని భాష మనకు చాటిచెప్పుతాయి కూడా. అలాగే

దళితులుగా చెప్పబడుతున్న సామాజిక కులాలు ఎంతో శక్తివంతమైన తెలుగును తమ గుండెల్లో దాచుకున్నారు అందుకే జాషువా గారు “ఎంత కోయిల పాట వృధయయ్యెనోకదా చిక్కు చీకటి వన సీమలయందు” అని ఈ భాష ప్రతిభా నిర్లక్ష్యాన్ని జాషువా చాటి చెప్పారు. ప్రతి కవి ఎన్నో పదాలను చిత్రీకవట్టి తన కవిత్వంలో వాడుకుంటాడు. జాన పదులు సెలయేటి స్వచ్ఛమైన నీళ్ళలా అడవిలో నేరుడుకు పట్టిన తీయ్యని జుంటితేనెలా వుండే గీతాల్లో గిరిజనులు జానుతెలుగు సంస్కృతిని దాచుకొన్నారు. లిఖిత సంస్కృతిలోను, భాషలోను ఎంతో అంటరానితనం పాటించబడింది. తన మూసుకుపోయిన తన మనస్సు మెదడుల వలన సామాజిక జీవుల నుడికార సాబగుల్ని అందుకోవడానికి లిఖిత

సాహిత్యకారులు చేసిన నిర్లక్ష్యం వలన తెలుగు జాతి తన మనస్సులో వున్న భావాలను వ్యక్తీకరించడానికి ఇతర భాషా పదాలని ఆశ్రయించాల్సిన పరిస్థితికి నెట్టివేశారు. ఇప్పటికైన ఈ పరిస్థితి నుండి బయటపడాలంటే మొత్తం తెలుగు సాహితీలో వున్న సామాజిక తరగతులన్నింటిని లక్ష్యంలోకి తీసుకోవాలి.

దళితులుగా చెప్పబడుతున్న సామాజిక కులాలు ఎంతో శక్తివంతమైన తెలుగును తమ గుండెల్లో దాచుకున్నారు అందుకే జాషువా గారు “ఎంత కోయిల పాట వృధయయ్యెనోకదా చిక్కు చీకటి వన సీమలయందు” అని ఈ భాష ప్రతిభా నిర్లక్ష్యాన్ని జాషువా చాటి చెప్పారు. ప్రతి కవి ఎన్నో పదాలను చిత్రీకవట్టి తన కవిత్వంలో వాడుకుంటాడు.

రవీంద్రుని శైశవ గీతాలు

రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్ని ఇంటిలో రవి అన్న ముద్దు పేరుతో పిలిచేవారు. తూర్పు పడమరలు తిరిగే సూర్యుడు రవి. రవీంద్రనాథ్ ఠాగూరు అంతే.

రవీంద్రుని బాల్యమంతా లంకంథ ఇంటిలో అతి పెద్ద ఉమ్మడి కుటుంబంలో గడిచింది. పెద్దలు చెప్పే చేతులు కట్టుకుని వినడం తప్ప, స్వేచ్ఛగా మాటలాడటం గానీ, ప్రశ్నించటం గానీ సాహసం చేయలేని బాల్యం. కుటుంబంలో, భయం, భక్తి సహజీవనం చేసేవి. మేడ మీదకెక్కి నిద్రపట్టని రాత్రులు విశాల విశ్వాన్ని చూసి ఎగిరిపోవాలని, ఏదేదో చేయాలని ఎన్నెన్ని కోరికలో. పెద్దన్నయ్య జ్యోతి దాదా దగ్గర దొరికిన చనువు కొంత కొత్త ఊహల్ని, రాగాల్ని ఇచ్చింది.

తన 13 ఏళ్లకే తల్లి చనిపోవడం, స్నేహితులతో బయట గడపలేనితనం, ఇంటిలో నుండే ఎందరో పిల్లల్ని గమనించటం ఈ కవితల్లో ఎక్కువగా కనిపిస్తుంది. తాను బాలుడిగా ఊహించుకుని, చిన్న పిల్లాడిగా మారి, తానేదైతే కోరుకునేవాడో అదే పిల్లల కోసం వీరు రాసిన కథల్లో, కవితల్లో, నాటకాల్లో, చిత్రాల్లో సైతం కనిపిస్తాయి.

1913లో ప్రచురించిన నెలవంకకి (The Crescent Moon) సురేంద్రనాథ్ గంగూలీ, అభినీంద్రనాథ్ ఠాగోర్, నందలాల్ బోసు లాంటి ప్రఖ్యాత చిత్రకారులు రంగుల్లో చిత్రాలు సమకూర్చారు. ఠాగూరు రాసిన కవిత్య సంకలనాలన్నింటిలోనూ ఈ సంకలనానికి

అన్ని కవితలకూ శీర్షికలు పెట్టారు ఈ సంకలనంలోని 40 కవితల్లో 35 బెంగాలీ సంకలనం శిశులోనివి తతిమ్మా అయిదు-రెండు కరీ ఓ కొమల్లోవి, మిగతావి సోనర్ తరి, క్షనిక, గీతామాల్యలోవి.

శిశు కవితలన్నీ ఠాగూరు అత్యంత విషాద సమయంలో రాసినవి. తన భార్య 1902లో చనిపోయిన తొమ్మిది నెలలకే తన రెండవ కుమార్తె కూడా చనిపోయింది. ఆ విషాదాన్ని భరించలేక తతిమా ఇద్దరు పిల్లల్ని తీసుకొని కొండ ప్రాంతానికి వెళ్లిపోయారు. పిల్లల్ని తననో సముదాయించటానికి ఈ కవితలు అక్కడ రాసుకున్నారు.

చైనాలో కొందరు కవులకు ఇది ప్రేరణగా నిలిచింది. నోబెల్ బహుమతి పొందిన ప్రఖ్యాత స్పానిష్ కవి చువాన్ రామోన్ హిమెనెజ్, ఈ కవితల్ని తన భార్య జెనోబీ సహకారంతో స్పానిష్ లోకి అనువాదం చేసారు. స్పెయిన్ లో ఈ కవితలన్నీ అత్యంత ప్రజాదరణని పొందాయి.

శిశువు అన్న మరో దీర్ఘ కవిత (The Child) 1930లో ఆంగ్లంలో రాసారు. ముందుగా ఆంగ్లంలోనే రాసిన ఒకే ఒక్క కవిత ఇది. జర్మనీలో చూసిన ఒక నాటకం ఈ కవితకు ప్రేరణ. ఆ తరువాత ఇదే కవితని బెంగాలీలో శిశుత్వీర్థగా అనువాదం చేసారు. దీన్ని ఒక లయాత్మక కావ్యంగా మలిచారు.

అటువంటి అద్భుత కవితల అనువాదాలివి

(రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్ బెంగాలీ మూలానికి తెలుగు అనువాదం

- ముకుంద రామారావు)

నా పాట

బిడ్డా
నా ఈ పాట
నీచుట్టూ సంగీతంలా అల్లుకుంటుంది
ప్రేమగా నిన్ను ఒడిలోకి తీసుకుంటుంది
ఆశీస్సుగా నీ నుదుట ముద్దాడుతుంది
ఏకాకిగా ఉన్నప్పుడు
నీతోనే కూర్చుని
నీ చెవిలో గుసగుసలు పోతుంది

సమూహంలో ఉన్నప్పుడు
నీ చుట్టూ కంచెవేసి
నిన్నూ ఏకాకిగా ఉంచుతుంది
నా పాట
నీ కలలకి రెక్కలు తొడిగి
నీ హృదయాన్ని తెలియని అంచులకి
తీసుకుపోతుంది
రాత్రి అంధకారపు దారిలో
సమ్మకమైన నక్షత్రంలా దారి చూపిస్తుంది

నా పాట
నీ కనుపాపలు
నీ చూపుని హృదయాంతరంలోకి
మళ్లిస్తుంది.
చనిపోయాక
నా స్వరం మూగబోయినప్పుడు
నా పాట
సజీవమైన నీ హృదయంలో
మారుమ్రోగుతూనే ఉంటుంది

రచన

అమ్మా

నాన్న చాలా పుస్తకాలు రాస్తున్నారంటావు
 ఏమి రాస్తారో నాకర్థం కాదు
 సాయంకాలాలు అన్నీ నీకు చదివి
 వినిపిస్తారు
 నీకైనా అర్థం అవుతాయో లేదో తెలీదు
 ఎంత మంచి కథలు చెబుతావో నువ్వు
 మాకు
 అటువంటివి నాన్నెందుకు
 రాయరో
 వాళ్లమ్మ నీలా కథలు
 చెప్పలేదా
 అవన్నీ మరచిపోయారా
 ఆయన

స్నానానికి వెళ్లమని వందమార్లు
 చెబుతావు ఆయనికి
 అన్నీ అమర్చి భోజనానికి పిలిచి ఎదురు
 చూస్తూ కూర్చుంటావు
 ఆయన రాతలో మునిగి అంతా
 మరచిపోతారు

అన్నన్ని పుస్తకాలతో నాన్న ఆడుకుంటారు
 నాన్న గదిలోకి ఆడుకుందుకైనా
 వెళ్లనీయవు
 కాస్తంత అల్లరి చేసినా
 తెలీటం లేదా రాసుకుంటున్నారు నాన్న
 అని కసురుతావు
 ఏమిటో అన్నమానం అలా రాసుకోవటం

ఎప్పుడన్నా నాన్న పెన్నో పెన్సిలో తీసుకుని
 నాన్న పుస్తకాలమీదే ఓనమాలు రాస్తే
 నీకెందుకంత కోపం
 ఒక్క మాటనవు అదే పని నాన్న చేస్తే

కాగితాలమీద కాగితాలు
 నాన్న పాడుచేస్తుంటే నువ్వేమీ
 పట్టించుకోవు
 అదేనేను
 ఒక్క కాగితం తీసుకుని పడవ చేసుకున్నా
 నీతో పడలేకున్నా నని అరుస్తావు
 కాగితాలన్నింటినీ రెండువేపులా నల్లటి
 అక్షరాలతో
 నాన్న ఎంత పాడు చేస్తున్నా
 నీకేమీ అనిపించదెందుకని

పూలబడి

ఆకాశంలో దట్టంగా మేఘాలు కమ్మి
 తొలకరి చినుకులు పడుతున్నప్పుడు
 తూరుపు తేమగాలి పరుగిడుతూ వస్తుంది
 వెదురుపూలని ఎగరకొడుతూ

ఎక్కడినుంచొస్తాయో ఎవరికీ తెలీదు
 పూలు గుత్తులుకొద్దీ రాలిపడి సృత్యం
 చేస్తాయి

అమ్మా నాకు నిజంగా
 అనిపిస్తోంది
 పూలు భూగర్భంలో బడికి
 వెళ్తాయని

అక్కడ మూసిన తలుపుల వెనక
 పాఠాలు నేర్చుకుంటాయని
 ఒకవేళ ముందుగా అవి బయటకు
 రావాలనుకుంటే
 వారి గురువు వారిని మూలకి
 నిలుచోబెడతాడని
 వర్షాలు వచ్చినప్పుడు వాటికి
 శలవులుంటాయని

ఈమరుగాలికి అడవిలో కొమ్మలు
 కొట్టుకుంటాయి
 అకులు రెపరెపలాడుతాయి
 మేఘాల విశాలమైన చేతులతో కొట్టే చప్పుట్లే
 ఉరుములు
 వాటితో పూలబాలలు
 తెలుపు పసుపు ఊడా దుస్తుల్లో
 పరిగెత్తుకొస్తాయి
 నీకు తెలుసా అమ్మా
 వాటి ఇళ్లు ఆకాశంలో నక్షత్రాల దగ్గరే

నువు చూడలేదా
 అక్కడకి చేరుకోవాలని వాటికెంత
 తాపత్రయమే

నీకు తెలీదా
 అవి ఎందుకంత తొందర్లో ఉన్నాయో
 చేతులెవరికోసం అవి చావుతున్నాయో
 నేనూహించగలను
 నాకున్నట్టే వాటికీ అమ్మ ఉంది

గుర్తులు

మా అమ్మ నాకు గుర్తులేదు
 అవుడవుడు ఆట మధ్యలో
 ఆట వస్తువుల చుట్టూ
 ఏదో స్వరం తిరుగుతున్నట్టుంటుంది
 అదేదో పాటకు పల్లవితో
 మా అమ్మ నన్ను ఊయలూపుతూ పాడే జోల
 పాటలా

మా అమ్మ నాకు గుర్తులేదు
 చలికాలపు ఉదయం
 పొగడపూల వాసన గాలిలో తేలుతుంటుంది
 గుడిలో పూజాద్రవ్యాల సుగంధం
 మా అమ్మ పరిమళంలా నా దగ్గరకొస్తుంది

మా అమ్మ నాకు గుర్తులేదు
 నా పడక గది కిటికీ నుండి
 నీలాకాశాన్ని చూస్తున్నప్పుడు
 మా అమ్మ నన్ను తదేకంగా చూస్తున్న చూపే
 ఆకాశం అంతా పరుచుకుంటుంది

ఎక్కడుంది

అమ్మా
 ఎక్కడికి వెళ్లాలని ఉందని
 నువ్వుడుగుతావు
 అక్కడికే
 నీ దగ్గరికి ముందొచ్చిన చోటుకి
 కానీ ఆ చోటెక్కడుందో
 గుర్తుకు రావడం లేదు
 నా అవస్థ చూసి నాన్నేమో నవ్వుతారు
 అది మేఘాలకవతల
 సాయంత్రం నక్షత్రాల దగ్గరంటారు
 నీ దగ్గర విన్నదేమో
 పూలు సూర్యుని చూసేందుకు బయటకొచ్చే
 భూమి అట్టడుగు భాగం నుండని

సముద్ర గర్భంలో కనిపించకుండా దాగుండే
 రత్నాల గదినుండని అత్తంటుంది

అన్న నా జుత్తులాగి
 వెధవా ఎలా తెలుసుకోగలవు
 అది గాలిలో కలిసిపోయాక అంటాడు

అందర్నీ విన్నాక
 నాకది అన్ని చోట్లా ఉందనిపిస్తుంది
 ఒక్క మా బడి పంతులే తలూపుకుంటూ
 అదెక్కడా లేదని అంటారు

చేసిన మేలు మరవకు

బాలల కథ

- డా॥ ఎం.హరికిషన్

ఒక ఊర్లో ఒక రైతు ఉండేవాడు. ఆయన చానా పేదోడు. కానీ చానా మంచోడు. ఎవరైనా సరే ఆపదలో వుంటే వేతనైన సాయం చేసేటోడే గానీ కాదు లేదు అనేటోడు కాదు. ఒకసారి ఆ వూర్లో పెద్ద కరువు వచ్చింది. వాసలు ఆస్సలు పడలేదు. దాంతో పంటలు లేక, వైసలు రాక ఆ రైతు ఏదయినా పని దొరుకుతుందేమోనని దూరంగా వున్న వాళ్ల అత్తోళ్ల వూరికి బయలుదేరినాడు.

దారిలో పెద్ద అడవి వుంది. ఆ అడవిలో సోతావుంటే ఒకచోట ఒక పాడుబద్ద బావిలోంచి “కాపాడండి.. కాపాడండి” అంటూ అరుపులు వినబడ్డాయి. “ఎవరబ్బా లోపల” అనుకుంటూ ఆ రైతు వచ్చి తొంగి చూసినాడు. దానిలో ఒక నాగుపాము, సింహం, మనిషి కనబన్నారు. బావిలో నీళ్లు మరీ ఎక్కువగా లేవు. తక్కువగా లేవు. నడుముల దాకా వున్నాయి. కానీ పైకి రావడం చానా కష్టం. చుట్టూ గోడలు నున్నగా ఎత్తుగా పాచిబట్టి చేయిపెద్దే జారిపోయేటట్లుగా వున్నాయి.

అంతలో సింహం “ఓ మనిషి మామా... మనిషి మామా.. నన్ను కాపాడవా.. ఇప్పటికి పదిరోజులైంది లోపల పడి. తినడానికి తిండి లేక ఇంకో గంటకో అరగంటకో చచ్చేటట్టున్నా” అనింది.

దానికా రైతు “అబ్బా.. నిన్నా.. నువ్వసలే క్రూర మృగానివి. దానికొకాడు మాంచి ఆకలిమీద వున్నావు. పైకి రాగానే నన్ను చంపేస్తే” అన్నాడు భయం భయంగా.

దానికా సింహం “ఏంది మామా.. అంత మాటంటావు. మాట తప్పుడానికి మేమేమైనా మనుషులమా.. కన్నతల్లిని, వున్న వూరిని, చిన్ననాటి స్నేహితున్ని, ప్రాణాలు కాపాడిన జీవినీ ఎవరైనా మరచిపోతారా” అనింది.

సరేనని ఆ రైతు అక్కడ వున్న ఒక పెద్ద మర్రిచెట్టు వూడలు ఒకదానితో ఒకటి తాడులెక్క పేని లోపలికి ఇడిచినాడు. సింహం దాన్ని గట్టిగా పట్టుకోగానే బలమంతా వుపయోగించి పైకి లాగినాడు. సింహం బయటకు వచ్చి సంబరంగా “మనిషిమామా.. నీ మేలు ఎన్నటికీ మరిచిపోను. నీవు ఆపదలో వున్నప్పుడు నన్ను తలచుకో. నా చేతనైన సాయం చేస్తాను. కానీ ఒక్కమాట. ఆ మనిషిని మాత్రం కాపాడొద్దు. వాడు అంత మంచోడు కాదు” అని చెప్పి వెళ్లిపోయింది.

అంతలో బావిలోనుంచి పాము “ఓ మనిషి బావా... మనిషి బావా.. నన్ను కాపాడవా.. ఇప్పటికి వారం రోజులైంది లోపలపడి.. నన్ను తీయడం గూడా చాలా సులభం. ఏం పెద్ద బరువుండను” అనింది.

దానికా రైతు “అమ్మో.. నిన్నా.. నువ్వసలే విషపు జీవవి. బయటకు రాగానే నన్ను కాటేస్తే” అన్నాడు భయంభయంగా.

దానికాపాము “ఏంది బావా... అంత మాటంటావు. ఏదో చావు భయంతో మమ్మల్ని మేము కాపాడుకోడానికి కాటేస్తాం గాని వూరకెనే కారణం లేకుండా చంపడానికి మేమేమన్నా మనుషులమా” అనింది.

ఆ మాటలకు రైతు సరేనని మరలా తాడు లోపలికి

ఇడిచినాడు. పాము దాన్ని పట్టుకోని పైకి వచ్చింది. అది సంబరంగా “నీ మేలు ఎన్నటికీ మరచిపోను. నీవు ఆపదలో ఉన్నప్పుడు నన్ను తలచుకో. చేతనైన సాయం చేస్తాను. కానీ ఒక్కమాట. ఆ మనిషిని మాత్రం కాపాడొద్దు. మాకు కోరల్లోనే విషం వుంటుంది. కానీ వానికి నిలువెల్లా విషమే.. జాగ్రత్త” అని చెప్పి వెళ్లిపోయింది.

దాంతో రైతు వాన్ని కాపాడాలా వద్దా అని ఆలోచనలో పడ్డాడు. అంతలో ఆ మనిషి “అనా.. అనా.. క్రూరవృద్ధులను, విషపు ప్రాణులను కాపాడి సాటి మనిషిని కాపాడడానికి ఏం అంతగా ఆలోచిస్తా వున్నావు. ఇప్పటికే లోపలపడి నాలుగురోజులైంది. నోరు తెరిచి అడిగితే పగవాడికైనా సరే చేయించిచాలే తప్ప వెన్ను చూపగూడదు అంటారు పెద్దలు. అటువంటిది నీకూ నాకూ మధ్య అసలు ఎటువంటి గొడవలూ లేవు గదా” అన్నాడు.

దానికా రైతు “అయ్యోయ్యో.. నేనందుకు ఆలోచించడం లేదు. కాస్త లావుగా వున్నావు గదా... ఈ వూడలు సరిపోతాయా... ఇంకొంచం లావుదిపేనాలా అని ఆలోచిస్తా వున్నా.. అంతే.. ఐనా ఆపదలో వున్న సాటి మనిషికి సాయం చేయలేని బదుకూ ఒక బదుకేనా” అంటూ మరికొన్ని వూడలు పట్టుకోనొచ్చి లావుగా పేని దానిని బావిలోనికి వదిలినాడు. దాంతో అతను తాడు పట్టుకొని నెమ్మదిగా బయటికి వచ్చినాడు.

ఆ మనిషి సంతోషంతో “నీ మేలు ఎన్నటికీ మరచిపోలేను. నీళ్లు దాహమేస్తావుంటే చెంబుకు తాడుకట్టి లోపలికి వదుల్తా కాలుజారి లోపలపన్నా మూడు రోజుల నుండి ఇటువైపు వచ్చినోడే లేదు. ప్రాణాలపై ఆశలు వదిలేసుకున్నా దేవుడే నిన్ను పంపినాడు. నేను ఈ పక్కనే ఉన్న గ్రామానికి అధికారిని. నీకేమయినా సాయం కావాలంటే తప్పకుండారా” అని చెప్పి వెళ్లిపోయినాడు.

రైతు తిరిగి నడవడం మొదలు పెట్టినాడు. తరువాత రోజుకళ్ళా వాళ్ల అత్తోళ్ల వూరికి చేరుకున్నాడు. అక్కడ గూడా పనులు పెద్దగా లేవు. ఒక రోజు తింటే మరొక రోజు పన్నే. అట్లా ఓ నాలుగు నెళ్లు గడిచిపోయినాయి. ఇక లాభం లేదు అనుకొని తిరిగి వూరికి బయలు దేరినాడు. అట్లాపోతావుంటే అడవిలో తాను కాపాడిన సింహం గుర్తుకు వచ్చింది. అది ఎట్లావుందో చూద్దామని దాన్ని పిలిచినాడు గట్టిగా. ఆ పిలుపుకు అడవిలో ఎక్కడో ఉన్న సింహం పరుగు పరుగున వచ్చింది. రైతును ఇంటికి తీసుకోని పోయి కడుపునిండా కావాల్సినవన్నీ పెట్టింది. తిరిగిపోయేటప్పుడు ఒక విలువైన వజ్రాల హారం తీసుకోనొచ్చి “అడవిలో ఆహారం కోసం ఒక దొంగను చంపినప్పుడు వాని దగ్గర దొరికింది. దీన్ని అమ్ముకోని ఆనందంగా బతుకు” అంటూ చేతిలో పెట్టింది.

రైతు సంబరంగా దాన్ని తీసుకోని బయటేరినాడు. అంత

విలువైన హారాన్ని ఎక్కడ అమ్మాలో, ఎవరికి అమ్మాలో తెలీలేదు. అంతలో తాను కాపాడిన మనిషి గుర్తుకు వచ్చినాడు. దాంతో అతని దగ్గరికి పోయినాడు. అతను ఆ గ్రామానికి అధికారి. రైతును చూడగానే సంబరంగా ఇంటికి పిలుచుకోని పోయి మంచిగా మర్యాదలు చేసినాడు. రైతు ఆ రోజు రాత్రి ఎవరూ లేని సమయంలో తన జేబులోని హారాన్ని తీసి గ్రామాధికారికిచ్చి జరిగిందంతా చెప్పి అమ్మి పెట్టమన్నాడు.

గ్రామాధికారి ఆ హారాన్ని చూడగానే అదిరిపన్నాడు. అది మామూలు హారం కాదు. ఆ రాజ్యాన్ని పాలించే మహారాజుకు తరతరాల నుంచీ వస్తున్న ఎంతో విలువైన హారమది. అదంటే రాజుకు ప్రాణం. తాను పూజించే దేవతమెడలో అలంకరించి రోజూ పూజలు చేసేవాడు. అలాంటి హారం పోవడంతో మహారాజు “ఎవరైతే ఆ దొంగను పట్టి, హారాన్ని తిరిగి అప్పగిస్తారో వారికి నిలువెత్తు బంగారం, కోరిన వదవి ఇస్తానని” దండోరా వేయించినాడు.

గ్రామాధికారికి ఆ హారాన్ని చూడగానే బంగారం మీద, పదవి మీద మోజు పుట్టింది. దాంతో జరిగిందేమీ ఆ రైతుకు చెప్పకుండా “సరే.. ఈ హారం నీ వద్దనే వుంచుకో. మారాజుకు ఇలాంటివంటే చానా ఇష్టం. ఇంత విలువైనవి ఆయన తప్ప ఎవరూ కొనలేరు. రేపు రాజు దగ్గరికి తీసుకోని పోతా. ఆయన అడిగితే “ఇది

నాదే. మా తాత ముత్తాతల నుంచీ వస్తావుంది. కాలం బాగాలేక అమ్ముతా వున్నా” అని చెప్పు అన్నాడు.

గ్రామాధికారి తరువాత రోజు పొద్దున్నే రాజు దగ్గరికిపోయి “రాజా... మీ హారాన్ని దొంగిలించిన దొంగ దొరికినాడు. నిన్న నా వద్దకు వచ్చి దాన్ని అమ్ముజూపినాడు. వానికి మాయమాటలు చెప్పి రేపు నీ వద్దకు తీసుకోనొస్తా” అన్నాడు. రాజు “సరే” అన్నాడు.

తరువాత రోజు గ్రామాధికారి రైతును రాజు దగ్గరికి తీసుకపోయినాడు. రాజు ఆ హారం చూసి “ఇది ఎవరిది, నీకు ఎక్కన్నుంచి వచ్చింది” అనడిగినాడు. దానికా రైతు “రాజా! ఇది నాదే. మా తాత ముత్తాతల నుంచీ తరతరాలుగా వస్తావుంది. కాలం బాగాలేక అమ్ముతావున్నా” అన్నాడు. వెంటనే రాజు కోపంగా “ఏరా... నా హారం ఎత్తుకపోయి మళ్ళా నాకే అబద్ధాలు చెప్పి అమ్ముజూపుతున్నావా... నేనంత తిక్కలోని మాదిరి కనిపిస్తా వున్నానా” అంటూ సైనికులను పిలిపించి “రేయ్.. వీన్ని తీసుకోని పోయి చెరసాలలో బంధించి రేపు సాయంకాలం పూరందరి ముందు “ఉరి వేయండి” అన్నాడు. ఆ మాటలకు రైతు లబోదిబోమన్నాడు. “రాజా.. నన్ను వదిలేయండి. నేను దొంగను కాను” అంటూ జరిగిందంతా చెప్పినాడు. కానీ రాజు వాని మాటలు నమ్మలేదు. సైనికులు రైతును తీసుకోని పోయినారు. రాజు గ్రామాధికారికి నిలువెత్తు బంగారమిచ్చి,

ఒక సామంత రాజ్యానికి రాజును చేసినాడు.

రైతుకు కళ్ళకోసం నీళ్లు తిరిగినాయి. ఇంకొక్క రోజు దాట్లే చావడం ఖాయం. ఎలాగబ్బా తప్పించుకోవడం అని ఆలోచిస్తావుంటే పాము గుర్తుకు వచ్చింది. దానిని తలచుకున్నాడు. అంతే... అది నిముషాల్లో వాని ముందుకు వచ్చింది. జరిగిందంతా విని “అందుకే నేను ముందే చెప్పాను. వాడు అంత మంచోడు కాదని. సరే జరిగిందేదో జరిగింది. బైట పడే ఉపాయం చెబ్బా విన” అంటూ ఏం చేయాలో చెప్పింది. రైతు సరేనంటూ అదిచ్చిన మూలిక తీసుకోని జాగ్రత్తగా దాచిపెట్టుకున్నాడు.

ఆ నాగుపాము నెమ్మదిగా ఎవరికీ కనబడకుండా రాణి వుండే గదిలోనికి పోయింది. పడుకున్న రాణి కాలిమీద పూర్తిగా లోనికి దిగకుండా ఒక్కేటూ వేసింది. అంతే ఆ నొప్పికి రాణి అదిరిపడి లేచి “పాము... పాము...” అంటూ గట్టిగా అరవసాగింది. భటులు లోపలికి వచ్చేసరికి పాము కనబడకుండా పారిపోయింది.

పాము కాటేసిన కాసేపటికే రాణి నురగలు కక్కుకుంటూ పడిపోయింది. నొప్పితో విలవిలలాడసాగింది. రాజు రాజ్యంలోని వైద్యులందరినీ పిలిపించినాడు. ఎవరూ ఎన్ని మందులు వాడినా ఆమె నొప్పి కొంచెం కూడా తగ్గలేదు. ఏం చేయాలబ్బా అని ఆలోచిస్తావుంటే రైతు భటులతో “నాకు రాణికి విషం ఎట్లా దించాలో తెలుసు. ఒక అవకాశం ఇవ్వమని రాజుకు చెప్పండి” అన్నాడు. వాళ్లు సరే అని విషయం రాజుకు చెప్పినారు. “సరే.. ఏ పుట్టలో ఏ పాముందో ఎవరికి తెలుసు” అనుకుంటూ రాజు రైతును పిలిపించినాడు. రైతు పాము ఇచ్చిన మూలిక తీసుకోనొచ్చి దాన్ని అరగదీసి కాటు వేసిన

చోట పూసి కట్టుకట్టినాడు. కాసేపటికి నొప్పి తగ్గిపోయి రాణి మామూలుగైపోయింది. అది చూసి రాజు చానా సంబరపన్నాడు.

అప్పుడా రైతు “రాజా! నేను అబద్ధం చెప్పడం లేదు. అంతా నిజమే చెబుతా వున్నాను. నాకా హోరం ఇచ్చింది సింహమే. కాకపోతే గ్రామాధికారి ఆ విషయం చెప్పొద్దు అనడంతో అలా చెప్పాను” అన్నాడు. దానికి రాజు “నీవు చెబుతావున్నది నిజమే అని నేను ఎలా నమ్మాలి” అన్నాడు. అంతలో రాజ్యమంతా సింహాల గర్జనలతో దర్దరిల్లిపోసాగింది. జనాలంతా భయపడి ఇళ్ళూ వాకిళ్ళూ ఎక్కడివక్కడ వదిలేసి పారిపోసాగినారు. అంతలో సైనికులు వరుక్కుంటూ వచ్చి “రాజా! ఎక్కడెక్కడి సింహాలన్నీ గుంపులు గుంపులుగా వచ్చి రాజ్యం మీద పన్నాయి. మా జన్మలో ఎప్పుడూ అన్ని సింహాలను చూడలేదు. వాటిని ఏం చేయాలో తోచడం లేదు” అని చెప్పినారు.

రాజు ఆ మాటలకు ఆశ్చర్యపోయినాడు. అంతలో అక్కడికి రైతు కాపాడిన సింహం వచ్చింది. రైతును చూసి “నువ్వేం భయపడొద్దు. నేనిచ్చిన హోరం వల్లనే కదా నువ్వు చిక్కల్లో పడింది. అందుకే నిన్ను కాపాడానికి మా వాళ్లందరినీ తీసుకోనొచ్చా” అని చెప్పింది.

రాజు సింహం ద్వారా జరిగిందంతా మరొక్కసారి తెలుసుకొని రైతును విడిచిపెట్టినాడు. ఇచ్చిన మాట ప్రకారం నిలువెత్తు బంగారం ఇచ్చి, వాళ్ల గ్రామానికి అధికారిని చేసినాడు. నమ్మించి మోసం చేసినందుకు ఆ గ్రామాధికారిని పిలిపించి అందరి ముందు వంద కొరడా దెబ్బలు కొట్టించి, “ఇంకెప్పుడూ నా రాజ్యంలో కనబడొద్దు” అంటూ కట్టుబట్టలతో వారి పారిమేరల వరకు తరిమి కొట్టించినాడు.

‘ప్రస్థానం’కు చందా కట్టండి!

నెల నెలా మీ ఇంటికే ప్రస్థానం తెప్పించుకోండి!!

ఆయిదేళ్లకు :
రూ. 500/-

పదేళ్లకు :
రూ. 1000/-

సంవత్సర చందా (వ్యక్తులకు) : రూ.120/-

సంవత్సర చందా (సంస్థలకు) : రూ. 150/-

ఐడి ప్రతి : రూ. 10/-

చందా దారులకు విజ్ఞప్తి చిరునామా పైన చందా ప్రారంభ మరియు ముగింపు నెలలు సూచించబడినవి. దయచేసి చందా ముగిసిన వారు తమ ముగింపు నెలను గుర్తించి వెంటనే చందాను పునరుద్ధరించుకోగలరు.

ప్రస్థానం

ఎం. హెచ్. భవన్, ప్లాట్ నెం. 21/1, అజామాబాద్, ఆర్టిసి కళ్యాణమండపం దగ్గర, హైదరాబాద్-20

వివరాలకు : 040-27660013, సెల్: 9490099059 ; ఇ.మెయిల్: Prasthanam_ss@yahoo.co.in

సమకాలీన సమాజానికి దర్పణం “ గబ్బిలం”

గుంటూరు జిల్లా వినుకొండలో సెప్టెంబర్ 28, 1895లో లింగమాంబ, వీరయ్య పుణ్యదంపతులకు జన్మించిన ఈ నవయుగకవి చక్రవర్తి తన కవితా శక్తితో తెలుగు సాహిత్యంలో దళిత సాహిత్య యుగానికి శ్రీకారం చుట్టాడు. ఆయన కవితా శక్తి ముందు అస్పృశ్యత, ఆర్థిక బాధలు నిలబడలేకపోయాయి.

“మధుర రసమును గడుపున మాటుకొన్న
ద్రాక్ష ఫల గుచ్చముల యందముల
తూగు”

రవీంద్ర కవీంద్రుని గురించి గుర్రం జాషువా చెప్పిన పై మాటలు ఆయన కవితా లక్షణాన్ని సూచిస్తాయి. అరుంధతీ పుత్రుని భాష్య సందేశాన్ని కరుణారసపూరితంగా రచించిన జాషువా హృదయవేదనకు అక్షర రూపం గబ్బిలం. ఉక్తి వైచిత్ర్యంతోనూ, ప్రగతి చిత్రణలోనూ జాషువా కవిత్యం పేరు పొందింది. జాషువా తన కవిత్యం అంతటా తెలుగు మాధుర్యాన్ని చవి చూపించే సూక్తులను, సామెతలను, జాతీయాలను, అలంకార పదాలను విరివిగా ప్రయోగించాడు. గడుసుదనంగా భావాలని వెల్లడించడానికి సాగసుదనంగా రచనలు చేసిన జాషువా తన చిన్నతనంలో సమాధులపై కూర్చొని తన కవితాశక్తిని అభివృద్ధి చేసుకునేందుకు పద్యాలను నిర్మించేవాడు. అవమానాలను, తిరస్కారాలను పొందినా ఆయన పద్య నిర్మాణశక్తి వాడి తగ్గలేదు. విత్తనంలో చేప ఉంటే అది భూమిని చీల్చుకుని పైకి వస్తుంది మరి!

కాళిదాసు మేఘ సందేశంలో యక్షుడు ప్రణయ సందేశాన్ని పంపితే జాషువా గబ్బిలం కావ్యంలో తరతరాలుగా అణచివేతకు గురవుతున్న వర్గానికి ప్రతినిధిగా తన మనోవేధనను సృష్టికర్తకు పంపడానికి గబ్బిలాన్ని నియోగిస్తాడు. గబ్బిలం పూర్వభాగంలో సందేశం పంపటం. ఉత్తర భాగంలో సమాధానం అందుకోవటం ఉంటుంది.

ఈ కావ్యంలో నాయకుడు అవధిలేని, అజన్మాంతమైన అస్పృశ్యత శిక్షను అనుభవిస్తున్న అభాగ్యుడు. తన బాధను సాటి మనుషులు ఎవరూ అర్థం చేసుకోరు కాబట్టి ఈశ్వరునితో తన బాధను విన్నవించుకుందామని ప్రయత్నిస్తాడు. కూలీనులకు రాజులకు వలె హంసలు బిలకలు మొదలైన ఉత్తమ పక్షులు దూతలుగా ఇతనికి దొరుకటం అసంభవం.

కాబట్టి జీర్ణకుటీరాలలో నిరంతరం దర్శనమిచ్చే గబ్బిలమే ఇతనికి సందేశహారి. గబ్బిలము తలక్రిందులుగా వేలాడుతుంది. తలక్రిందులుగా వేలాడే గబ్బిలం ద్వారా తలక్రిందులుగా ఉన్న సమాజ స్వభావాన్ని కవి వివరిస్తాడు. కర్మ సిద్ధాంతాన్ని చెప్పి మనిషిని విడదీసే విధానాలను అవహేళన చేస్తూ వారి సైద్ధాంతిక భావజాలం తలక్రిందులుగా ఉందని వివరించారు. జాషువా సమాజంలో అసమానతలను ప్రశ్నిస్తున్నాడేగాని మొత్తం వ్యవస్థనే తప్పుబట్టడం లేదు. నిరుపేదగా పుట్టి జీవితంలో ఇబ్బందులు ఎదుర్కొంటున్న ఒక అస్పృశ్యుని జీవితాన్ని వివరించే ఈ ఖండ కావ్యంలో జాషువా స్వీయానుభవాలు అనేకం కనబడతాయి. రైలులో ప్రయాణం చేస్తున్న జాషువా కవిత్యాన్ని ఎంతో బాగుందని మెచ్చుకున్న ఒక తోటి ప్రయాణికుడు కులం అడిగి వెంటనే అక్కడి నుండి వెళ్లిపోతాడు. ఇలాంటి ఎన్నో అవమానాలను ఆయన విషం మింగినట్లు దిగమింగారు.

“చిక్కిన కాసుచే దనివి చెందు నమాయకుడు” అని గబ్బిలం కావ్యం మొదలవుతుంది. తనకు లభించినటువంటి ఒక్క కాసుతోనే సమస్తమైన కష్టాలను మరిచిపోతాడు. బొక్కెడు బువ్వతోనే సర్వం మరిచిపోయే క్షుధానల దగ్ధమూర్తి. నాలుగు దిక్కులు గల ఈ లోకంలో ఏ దిక్కులేనివాడు ఈ అరుంధతీ సుతుడు. “భరతోర్వరకుం గడగొట్టు బిడ్డడై” జన్మించాడు. గర్భదరిద్రుడై నీతిమంతుడుగా జీవిస్తున్నాడు గాని పరులకు ఆశపడలేదు.

ఏ దిక్కాలేని వాడు అంటే సమాజంలోని ఏ ఒక్కరూ అతనిని ఓదార్చటం లేదు అని. నీతుల రెండునాల్కాలు సాచి బుసలు కొట్టే నిర్ణేతుక కుల సర్పాలు అతనిని పట్టి పీడిస్తున్నాయని తెలుస్తుంది. అరుంధతీ సుతుండొక్కడు కడగొట్టు బిడ్డడై జన్మించాడు అనటంలో పంచముల పేరుతో ఒక వర్గాన్ని దూరంగా ఉంచిన సమాజ వైఖరి కనిపిస్తుంది. అరుంధతీని మహాపతివ్రతగా పూజించే హిందూ సమాజం అరుంధతీ సుతులను మాత్రము సాటివారుగా భావించకపోవడం అమానుషం.

భరతభూమి ఈ సేవకున్ని చెప్పులు కుట్టి జీవనం చేయుమని ఆజ్ఞాపించింది. ఈ కర్మయోగి నిరాకరించకుండా అగ్రవర్ణాల పాదాలు కందిపోకుండా తన పనిని తాను చేస్తూనే ఉన్నాడు. ఇతడు కష్టపడనివాడు పంట పండి నేల పులకించే అవకాశం లేదు. వాడు చెమటోడ్చి ప్రపంచానికి భోజనం పెడతాడు. కాని వానికి భుక్తి లేదు. హరిజనులు తలమీద పులిమిన పంకిలాన్ని కడిగి కరుణించడం గగనగంగకు కూడా సాధ్యం కాలేదు. అసలు బావి నుండి నీళ్లు తోడుకోవడానికే వీరికి అవకాశం లేదు. పాముకు పాలు, చీమకు పంచదార మేపుకొనుచున్న ఈ కర్మభూమిలో ఇతనికి ఏ భూమి లేదు. ధర్మదేవతకు కూడ వీని పేరు చెబితే ఉలిక్కిపడిపోయే జబ్బుందట. వానిని ఆదరించే భగవంతుడే లేనప్పుడు ఇక మనిషి వాడిని ఎట్లా ఆదరిస్తాడని జాషువా ప్రశ్నించాడు.

“ఆ యభాగ్యుని రక్షంబు నాహరించి
ఇనుపగజ్జెల తల్లి జీవనము సేయు
గసరి బుసకొట్టు నాతని గాలిసోక
నాల్కపడగల హైందవ నాగరాజు”,

నాలుగు వర్ణాలని ప్రకటించిన హిందూ సమాజాన్ని జాషువా నాలుగు పడగల హైందవ నాగరాజుతో పోలుస్తాడు. హరిజనుడు కనిపిస్తే చాలు ఆ నాగరాజు కసరిబుసకొడతాడు. అన్ని దిక్కులు మాటువేసి ఉన్న ఈ కుల సర్పాన్ని ఒంటరి వాడైన అభాగ్యుడు ఎలా ఎదుర్కొంటాడు? ఎక్కడికెళ్లినా ఈ నాలుగు పాములు కులం పేరుతో కాటు వేస్తున్న సందర్భాలే.

“కులమని మతమని గిరలు గీసుకొని మనుషులనే విభజిస్తారా

మరుగున పడిన ఆ పురాణాలను తిరగదోడి చూపిస్తారా
మొక్కేదేవుడు ఏ గుళ్లో ముడుచుకు కూర్చున్నాడా
పెత్తందారులు దోచుకు దాచిన సొత్తులో దాగున్నాడా”

కుల, మతాల పేరుతో మనుషులను విభజిస్తూ ఆ పురాణాలనే తవ్వి చూపిస్తారా? దేవుడు ఏ గుళ్లో కూర్చున్నాడు! పెత్తందారులు దోచుకున్న సొమ్ములో దాగున్నాడా? అని ప్రశ్నిస్తున్నాడు.

ప్రతిమల పెండ్లి సేయుటకు వందలు, వేలు ఖర్చు చేస్తారు. గాని బీదవారికి ఒక్క మెతుకు రాల్చని మూర్ఖులు ఉన్నంత కాలం ఆకలికేకలు, అస్పృశ్యత కొనసాగుతాయనే జాషువా చెబుతున్నారు. ముప్పది మూడు కోట్ల దేవతలున్న ఈ దేశంలో దుఃఖితులైన ఎందరో పేదలు, పకీరులు కనీసం గంజి నీళ్లు కూడా దొరకక అలమటిస్తున్నారని నిజం చూపిస్తున్నారు.

జాషువా క్రైస్తవ మతం స్వీకరించినా హిందూ మతంపై విశ్వాసాన్ని కోల్పోలేదు. కేవలం హిందూ మతంలోని లోపాలను విమర్శించారే తప్ప మొత్తం హిందూ మతాన్ని దుయ్యబట్టలేదు. అలాగని క్రైస్తవ మతంలోని లోపాలను ఎత్తి చూపకుండాను ఉండలేదు. ఆ కారణంగా తనను దూరంచేసుకున్న క్రైస్తవ మత పెద్దలు “పరమార్థంబు బోధ చేయుదురు గాని ముక్కుకు సూటిగా దగులు యుక్తుల్ పన్ని కైవల్యంపుదెరువుల్నూపి మహాపరాధివనుచున్ దీర్ఘానముల్ సేయుచుందురు” అని విమర్శించారు. హరిజనులు హిందూ మతంలోని పీడనాన్ని భరించలేక మతమార్పిడి చేసుకున్నారనేది నిర్వివాదాంశం. అయితే క్రైస్తవ మతంలోకి మారినా వారి బాధలు మారలేదు. అక్కడా వారు అనేక బాధలుపడ్డారు. అంతేకాదు ఎన్నో అవమానాలను ఎదుర్కొన్నారు. లోకమంతా ప్రశాంతంగా నిద్రిస్తున్నా అస్పృశ్యునికి అలోచనలే. రాత్రి సమయంలో ఔషధమే లేని అస్పృశ్యత రోగ పీడనానికి నిద్ర పట్టక కాళరాత్రి అవుతుంది. అందుకే గట్టిలంతో నా గృహంబున వెదుకుచున్నావదేమి దొరకవిచ్చట నానంద కిరణ లవము” అని అంటాడు.

“ఈ ప్రశాంత రాత్రి యెల్ల లోకంబును
బుజ్జగించి నిద్రబుచ్చికోనియె
నౌషధంబు లేని యస్పృశ్యతా జాడ్యు
మందభాగ్యునన్ను మరిచిపోయె”

జాషువా సత్యవాది. ఆయనది ధార్మిక దృష్టి. పిరికితనం అనేది ఆయనకు తెలీదు. అందుకే నిర్భయంగా విశ్వనాథుని ఎదుట నిలబడి గట్టిలాన్ని మాట్లాడమంటాడు.

“ధర్మమునకు బిరికితన మెన్నడును లేదు
సత్య వాక్యమునకు జావులేదు
వెఱవనేల నీకు విశ్వనాథుమ్రౌల
సృష్టికర్త తాను సృష్టినీవు”

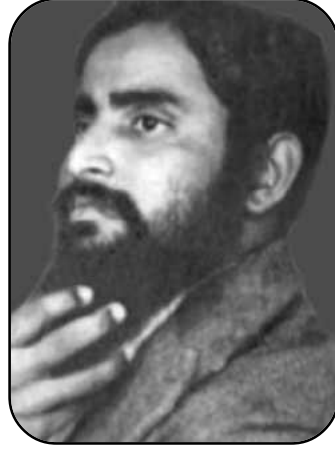
భారతదేశంలో దళితులు అవలంబించాల్సిన మార్గాన్ని కవి నిర్దేశిస్తున్నారు. జాతి నిర్మాణంలో తనవంతు పాత్ర నిర్వర్తించుమని జాషువా పిలుపునిచ్చారు. అన్ని జాతులు అన్నదమ్ములలాగా కలిసి మెలిసి ఉండాలన్నదే జాషువా అభిమతం. మాల, మాదిగలు తమలో తాము కొట్లాడుకోవడం ఎంతమాత్రం కూడదని, ఐదు వేళ్లు కలిస్తేనే పిడికిలి అవుతుందని జాషువా ఆనాడే వివరించాడు. గట్టిలం ద్వారా సమాజాన్ని చిత్రించటంలో కూడా గట్టిలం కావ్యం విజయం సాధించింది.

జాషువా జూలై 24, 1971లో మరణించినా ఆయన కవిత్వం మాత్రం చిరస్థాయిగా నిలిచిపోతుంది.

“రాజు మరణించె నొక తార రాలిపోయె
కవియు మరణించె నొక తార గగనమెక్కె
రాజు జీవించె రాతి విగ్రహములందు
సుకవి జీవించె ప్రజల నాలుకలయందు”.

తొలితరం తెలుగు దృశ్య చిత్రకారుడు భగీరథి

గుడిపూడి విజయరావు

ఆంధ్రదేశంలో ఆధునిక చిత్రకళ గురించి చెప్పగానే మొదటిగా స్ఫురించే పేరు దామెర్ల రామారావు. అలాంటి వ్యక్తి నుండి ప్రోత్సాహం పొందిన చిత్రకారుడు వరాహగిరి వెంకట భగీరథి. చిత్రకళగురించి అధిక పరిచయం ఉన్న వారికి తప్ప ఈయన పేరు ఎక్కువ మందికి తెలియదు. తొలితరానికి చెందిన తెలుగు ఆధునిక చిత్రకారుల్లో ఒకరయిన భగీరథిలో అనేక ప్రత్యేకతలున్నాయి. ఆధునిక చిత్రకళారంగంలో అడుగుపెట్టిన వారు ఆధునిక శైలిని వంటబట్టించుకున్నప్పటికీ, ఇతి వృత్తాలు మాత్రం భారతీయ ఇతిహాసాలు, పురాణాలలోని కథాంశాలే అధికంగా ఉండేవి. ఆకృతి చిత్రాలకే వారు ప్రాధాన్యత ఇచ్చేవారు. కాని భగీరథి ప్రకృతి దృశ్యాలను మాత్రమే చిత్రించారు. అలాంటి చిత్రాలలో చేయితిరిగిన పాశ్చాత్య చిత్రకారులను సైతం తలపించాడు. పైగా మన ఆధునిక చిత్రకారుల్లో అత్యధికులు ఐరోపావారు ఎక్కువగా వాడే తైలవర్ణాలను ఎంచుకుంటే భగీరథి మాత్రం వాటర్ కలర్స్ లో చిత్రకల్పన చేశాడు. ఆ మీడియంలో అద్భుత ఫలితాలనూ సాధించాడు.

ఇలాంటి విశిష్ట చిత్రకారుని చిత్రాలను తిలకించే అరుదైన అవకాశాన్ని హైదరాబాదు సాలార్ జంగ్ మ్యూజియం వారు కల్పించారు. భగీరథి మనుమరాలు, చిత్రకారిణి అయిన ఎన్వివిఎస్ఎస్ లక్ష్మి వద్ద ఉన్న చిత్రాలను సేకరించి 2010 అగస్టు మాసంలో ప్రదర్శించారు. వెబ్సైట్ 42 పెయింటింగ్స్, 14 అసంపూర్ణ చిత్రాలు, 11 సర్టిఫికేట్లు, 13 ఫోటోలు, 11 డైరీ, న్యూస్ పేపరు

క్లిప్పింగ్స్)- ఈ ప్రదర్శనలో చోటుచేసుకున్నాయి. ఈ ప్రదర్శన భగీరథి చిత్రకళాకృషి గురించి ఒక స్పష్టమైన అవగాహనను ప్రేక్షకులకు కలిగిస్తుంది. యాదృచ్ఛికంగా తమ దృష్టికి వచ్చిన ఈ చిత్రాలను సాలార్ జంగ్ మ్యూజియం నిర్వాహకులు అమిత ఆసక్తితో వెలికి తీసి ఆయన 110వ జన్మదినం సందర్భంగా నేటి తరం ముందు నిలవడం నిజంగా ప్రశంసనీయం.

వివి భగీరథి 1901 జూలై 21న అనకాపల్లి సమీపంలోని మామిడిపల్లి అనే మారుమూల గ్రామంలో జన్మించారు. రాజమండ్రిలోని తన మేనమామల వద్ద ఉండి విద్యనభ్యసించాడు. కాని చిన్నప్పటినుండి ఆయనకు పాఠశాల విద్య పట్ల ఏ మాత్రం ఆసక్తి ఉండేది కాదు. ప్రకృతిని తిలకించి పులకించడంలోనే భగీరథి మునిగిపోయేవాడు. అదే అనురక్తితో చిత్రకళను అభ్యసించాడు. రాజమండ్రిలో ఇలాంటి వ్యక్తి దామెర్ల రామారావు దృష్టిలో సహజంగానే పడ్డాడు. ఆంధ్ర సొసైటీ ఆఫ్ ఇండియన్ ఆర్ట్స్ ను స్థాపించిన రామారావు వర్తమాన చిత్రకారులను దగ్గరికి తీసి, శిక్షణ గరపి, మెళకువలు నేర్పి ప్రోత్సహించేవాడు. దామెర్ల

రామారావు ప్రభావంతోనే భగీరథి 'సృత్యకారిణి' చిత్రాన్ని గీసాడు. ప్రస్తుత ప్రదర్శనలో అదొక్కటే ఆకృతి చిత్రం. మిగతావన్నీ ప్రకృతి దృశ్యాలు, నిశ్చల జీవన చిత్రాలు. ముంబాయిలోని ప్రఖ్యాత జెజె సూల్ ఆఫ్ ఆర్ట్ లో భగీరథి చిత్రకళను అభ్యసించాడు. సాలార్ జంగ్ స్వయంగా సేకరించిన రెండు భగీరథి చిత్రాలు ఈ ప్రదర్శనలో ఉన్నాయి. 1951లో దివాన్ దేవిడీలో

సాలార్జంగ్ మ్యూజియంను తొలుత ఏర్పాటుచేసినపుడు ఆ రెండు చిత్రాలను భారతీయ చిత్రకళ విభాగం ప్రవేశానికి ఇరువైపుల ఉంచారంటే భగీరథి విశిష్టత అర్థమవుతుంది. పొట్టిశ్రీరాములు తెలుగు విశ్వవిద్యాలయంలో ఉన్న రెండు భగీరథి చిత్రాలు కూడ ఈ ప్రదర్శనలో చోటుచేసుకున్నాయి.

భగీరథి ప్రకృతిని అన్ని కోణాలనుండి నిశితంగా పరిశీలించేవాడు. నదుల వెంట, కొండల వెంట, లోయల వెంట తిరుగుతూ ఆ సౌందర్యాన్ని తన మనస్సులో ఇముడ్చుకునే వాడు. చెట్లు పుట్టలు, రాళ్లు రప్పలు ఆ కళాదృష్టిని తప్పించుకోలేకపోయేవి. వాటన్నింటిని భగీరథి తన అద్భుత వూహా శక్తితో,

ఉన్నతమైన ప్రతిభతో కట్టిపడేసే కళారూపాలుగా మలిచేవాడు. ప్రకృతి దృశ్యాలలో ఆయన కేవలం బాహ్య సౌందర్యానికే పరిమితం కాలేదు. ఒక తాత్విక దృష్టితో వాటిని పరిశీలించేవాడు. ఎన్నో గ్రంథాలనూ అధ్యయనం చేశాడు. భగీరథి స్వయంగా భగవద్గీతను తెలుగులోకి అనువదించాడంటే తన తాత్విక అవగాహనను పెంచుకోవడానికి ఎంతగా కృషిచేశాడో అర్థం చేసుకోవచ్చు. దాని ఫలితంగానే భగీరథి కళావైపుణ్యంతో రూపుదిద్దుకున్న అందమైన ఉపోదయాలు, పొగమంచు దృశ్యాలు, ఆహ్లాదకరమైన సాయంత్రాలు- ప్రకృతిలోని గొప్పదనాన్ని విశిష్టమైన రీతిలో ఆవిష్కరిస్తాయి. భగీరథి చిత్రాలలో సౌందర్యము, తాత్వికత సమపాళ్లలో దర్శనమిస్తాయి.

ఆ రోజుల్లో భగీరథి చిత్రాలకు మంచి గుర్తింపే లభించింది. అనేక మంది రాజాలు, నవాబులు ఆయన చిత్రాలను ఆదరించారు. కొనుగోలు చేశారు. స్వతంత్ర ఉద్యమంతోనూ ఆయన తన చిత్రకళ ద్వారా సంబంధం పెట్టుకున్నాడు. ఆయన గీసిన 'ఒంటరి గుడిసె' చిత్రానికి 1933-34 అలిండియా స్వదేశీ ఎగ్జిబిషన్లో ల్యాండ్స్కేప్ విభాగంలో ప్రథమ బహుమతి లభించింది. దేశంలోని వివిధ ప్రాంతాలలో ఆయన తన చిత్రాలను ప్రదర్శించి ప్రశంసలనందుకున్నాడు. ఓ కవికి ఉండే భావుకత ఆయనలో పుష్కలంగా

ఉందని, అది ఆయన చిత్రాలలో ప్రతిబింబిస్తుందని, ఆయన ఒక ఆకర్షణీయమైన వ్యక్తిత్వం కలిగిన వాడని, ఆయన సంపూర్ణమైన కళాకారుడు అని 1934లో మద్రాస్ మెయిల్ పత్రిక ఆయన చిత్రకళాప్రదర్శనను సమీక్షిస్తూ పేర్కొంది.

ఆధ్యాత్మికత భావనను రగిలించే విధంగా ఆయన దృశ్యచిత్రాలను తీర్చిదిద్దడంతో పాటు, కొంటె చిత్రాలనూ కొన్నింటిని గీసాడు. ఇంగ్లీషు ఆక్షరాలను పోలిన ఆకారాలలో ప్రకృతి దృశ్యాలను బంధించిన చిత్రాలు ఈ కోవలోకి వస్తాయి. ఈ ప్రదర్శనలోని ఒకే ఒక్క నిశ్చలజీవన చిత్రం కూడ ప్రేక్షకులను కట్టిపడేస్తుంది. ఆయన వాదిన లేత నీలం, గ్రే వాటర్ కలర్స్ ప్రేక్షకుల దృష్టిని నిదానంగా ప్రగాఢంగా తనలోకి ఇముడ్చుకుంటాయి. భగీరథి తన చిత్రాలలో కనిపించేలా చేసిన వెలుగునీడలు ఆయన అద్భుత కళాకౌశలానికి నిదర్శనం.

ప్రకృతి దృశ్యాలను చిత్రించేవారు సాధారణంగా ప్రకృతి గొప్పదనాన్ని చూపడానికే ప్రధానంగా ప్రయత్నిస్తారు. దీనిలో సౌందర్యం ఒక అంశం మాత్రమే. కాని టర్నర్ లాంటి దృశ్యచిత్రకారులు ప్రకృతి ఎంతటి విలయాన్ని సైతం సృష్టించగలదో చూపడానికి తుఫానులు, నౌక మునకలు, అడవులను ముట్టడించిన కార్చిప్పులు లాంటి చిత్రాలను ఆ బీభత్సాన్ని ప్రేక్షకులు అనుభూతి చెందేలా చిత్రించారు. టర్నర్ తో

పోల్చబడుతున్న భగీరథి చిత్రాలు ప్రకృతిలో సౌందర్యాన్ని ఆవిష్కరించడానికి మాత్రమే పరిమితమయ్యాయి.

చివరిగా, భగీరథి లాంటి చిత్రకారుని కళాసృష్టిని నేటి

ప్రేక్షకులు తిలకించే అవకాశం కల్పించిన సాలార్జంగ్ మ్యూజియం వారికి మరోసారి అభినందనలు. ఓ పాతతరం చిత్రకారుని అపురూపమైన చిత్రాలను దర్శించామన్న అనుభూతిని ఈ ప్రదర్శన మిగులుస్తుంది. ■

'అగ్నిధార' కు అరవయ్యేళ్ళు

పున్న అంజయ్య

తెలంగాణాలో ఎందరో కవులున్నారు. కానీ పీడిత ప్రజల పక్షాన నిలిచి వారి సమస్యలకు ప్రాధాన్యతనిచ్చి గొంతెత్తి చెప్పగలిగిన మహాకవి ఒక్కరే. ఆయన దాశరథి. 'ఓ నిజాము పిశాచమా! కానరాడు/ నిన్ను బోలిన రాజు మా కెన్నడేని/ తీగెలను తెంపి అగ్నిలో దింపినావు/ నా తెలంగాణ కోటి రతనాల వీణ' అని ఎలుగెత్తి చాటిన ఘనత ఆయనకే దక్కింది. తన కవిత్వం ద్వారా పోరాటానికి స్ఫూర్తినిచ్చిన అభ్యుదయకవి. 1949లో దాశరథి తొలికృతి 'అగ్నిధార'ను వెలువరించిన కీర్తి సాహితీ మేఖల సంస్థదే. 1934లో అంబటిపూడి వెంకటరత్నం చందూరులో స్థాపించిన ఈ సంస్థకు నేడు 75 వసంతాలు నిండాయి. 1946లో చందూరులో జరిగిన సాహితీ మేఖల దశమ వార్షికోత్సవాలు పెద్ద సాహిత్య తిరునాళ్ళలాగా జరిగాయి. ఆనాటి సభలో వానమామలై వరదాచార్యులు, దేవులపల్లి రామానుజరావు, కొప్పరపు కవులు, సత్యదుర్గేశ్వర కవులు, మాడపాటి హనుమంతరావు, సురవరం ప్రతాపరెడ్డిలతో పాటు దాశరథి, సినారె, కాశోజి, బీరుదురాజులు కూడా పాల్గొన్నారు.

ప్రాంతీయ భేదాలను పోగొట్టడానికా అన్నట్లు ఆంధ్రలో పుట్టి తెలంగాణాలో స్థిరపడి ప్రాంతీయ భేదాలకు అతీతంగా తెలుగుజాతికి వెలుగుబాటగా సాహిత్యకృషి చేశారు. నల్గొండ జిల్లా చందూరు ప్రాంతంలో అంబటిపూడి స్థాపించిన సాహితీ మేఖల ఎందరినో ప్రభావితం చేసింది. ఈ సంస్థకు పట్టుగొమ్మల్లాంటి వారిలో ధవళా శ్రీనివాసరావు, సిరిప్రెగడ భార్గవరావు, పులిజాల హనుమంతరావు, మద్దోజ సత్యనారాయణలతో పాటు దాశరథి కూడా ఉన్నారు. దాశరథి కవిత అగ్నిధార అయితే ధవళుశ్రీ కవిత అమృతధార అని చెప్పుకుంటారు. సాహితీ మేఖలతో సాన్నిహిత్యం పెంచుకున్న దాశరథి నాడు వెలువడిన మాతృభూమి ప్రజామిత్ర, గోలకొండ,

సారథి, అభ్యుదయ, విశాలాంధ్ర వంటి పత్రికలలో ప్రచురింపబడిన కవితలన్నీ సంపుటికరించి, 'అగ్నిధార' పేరుతో సాహితీ మేఖల ప్రచురించింది. ఈ పవిత్ర కార్యానికి ప్రధాన కారకులు దేవులపల్లి రామానుజరావు.

దాశరథి తన 'కవితా పుష్పకాన్ని' దేవులపల్లి రామానుజరావుకు అంకితం చేస్తూ ఇలా అన్నారు. 'నాడు వెన్నుతట్టి ననుమెచ్చి చిననాడు/కైత యనెడు లతకు నూతనిచ్చి/ మొదటి పొత్తమీవు పులిజాలతో గూడి/ అచ్చువేసి వెలుగులిచ్చినావు'. దాశరథి తన 'అగ్నిధార'ను వట్టికోట అళ్వార్ స్వామికి అంకితమిచ్చారు. ఈ సందర్భంగా దాశరథి వట్టికోటను గురించి ఇలా అంటారు - మిత్రుని కోసం కంఠం ఇవ్వగలడు/ మంచికి పర్యాయపదం ఆళ్వార్/ అతనిదే సార్థకమైన జీవితం/ అతనికే అగ్నిధార అంకితం'.

దాశరథి, అళ్వార్స్వామి 1948లో మూడునెలలు నిజామాబాద్ సెంట్రల్ జైల్లో కలిసి ఉన్నారు. ఆయనతో మైత్రికి చిహ్నంగా ఈ అగ్నిధారను అంకితం చేసుకున్నానని వట్టికోట అన్నారు. అందుకే దాశరథిని 'కవిత పయోనిధి' అని వట్టికోట సంబోధించేవారు.

'ముసలి నక్కకు రాచరికంబు దక్కనే' అని నిజాంను నిలువెల్లా వణికించిన ఉద్యమకవి దాశరథి. తెలంగాణము రైతుదే' అని ఘంటాపథంగా ఎలుగెత్తి చాటిన ధీశాలి ఆయన. రుద్రవీణను మీటి, అగ్నిధార కురిపించి అభ్యుదయ కవితా మార్గంలో పయనించిన దాశరథి ఎప్పటికీ చిరస్మరణీయులే.

రేపు...!?

-భమిడిపాటి గౌరీశంకర్

వంశధార నది.. ఇసుక మేటలతో నిండి ఉంది.. త్రావణ మాసపు వర్షపు గాలి.. ఆగి.. ఆగి.. చల్లగా వీస్తున్నది..నదిలో నీరు.. చిన్నపాయిగా ప్రవహిస్తున్నది.. అలా చిన్నగా ఉన్న నీటిలోనే దూరంగా.. గొల్ల పిల్లలు తమ గేదెలను కడుగుతూనే.. సరదాగా పల్లీలు కొడుతున్నారు.. అక్కడకు మరికొంచెం దూరంలో.. కొందరాడవాళ్లు.. పొలం పనులు ముగించుకొని.. స్నానాలు చేస్తున్నారు.. మగవారు.. తమ పాఠలను.. గునపాలను.. కడుగుతూనే ఇన్ని నీళ్లు ఒంటిమీద పోసుకుంటున్నారు..

ఆకాశంలో సూర్యుడు రంగుల రంగుల మిశ్రమాలను కలుపుతూ ఓ క్రొత్త ముగింపు చిత్రాన్ని ఆ రోజుకు అందించి వెళ్లిపోవటానికి సిద్ధపడుతున్నాడు..

నేను.. ఇవన్నీ గమనిస్తూనే.. నామిత్రుడు ముఖంలోకి చూసాను..

అతని రైతు.. అతని మొహంలో ఇటువంటి విషాదపు చాయలను నేనేనాడు చూడలేదు.. ఇదే ప్రథమం.. ఏదో తీవ్రమైన మనోవ్యధకులోనయినట్టుగా నాకనిపించింది.. అతను ఏదో నాతో చెప్పాలనుకుంటున్నాడు.. చెప్పలేకపోతున్నాడు.. అతని గొంతులోని బాధను గొంతు దగ్గర నరాలు నాకు తెలియజేస్తున్నాయి.

ఆకాశంలో ఓ నల్లని మబ్బు మా వైపుగా రాసాగింది. . ఇది వర్ష ఋతువు.. ఇటువంటివి సామాన్యమే!

నా మిత్రుడు.. మా మధ్య నిశ్శబ్దాన్ని ఛేదిస్తూ..

“బ్రతకటం కష్టంగా ఉంది మామ”.. అన్నాడు.

“నిజమే.. సమాజం.. ప్రభుత్వాలు, ఆర్థిక పరిస్థితులు.. కుటుంబ భారం.. నిన్నావిధంగా ఆలోచింపజేస్తున్నాయి.. కాదనను.. చచ్చి ఏం సాధించాలి.. ఎవరిని ఉద్ధరించాలనీ కబుర్లు కూడా చెప్పను..

నేను ఒడ్డున నిలుచున్న మనిషిని.. నీవు సమస్యల ఊబిలో ఉన్నవాడివి.. నా ఓదార్పు నీకు మరింత బాధను కలిగించవచ్చు... కాని”.. అగాను.. మెల్లగా నా మిత్రుని ముఖంలోనికి చూసాను.. భావరహితంగా ఉన్న చూపులు.. కన్నీరు ఏనాడో ఇంకిపోయింది..

శుష్కపీయలు.. శూన్య హస్తాలు.. నిరాశను ప్రోదిచేస్తాయి కాని.. చేతలకు చేయూతనీయవని నాకు తెలుసు.. అయినా.. స్నేహితుడ్ని మరింతగా నిరాశలోకి నెట్టివేయటం వివేకం అనిపించుకోదు..

తీవ్రమైన నిరాశతో నున్న మనిషికి.. తను గుండెలోన ఆవేదనను.. ఎవరికో.. ఒకరికి.. ముఖ్యంగా తన మనసున మనసుగా మనలిన మనిషి దొరికితే.. బ్రేక్ అవకుండా ఉండడం కష్టం..

నా మిత్రుడు నా వైపు చూసాడు. ఆ కళ్లలో ఏదో సహాయం చేయకూడదా.. అనే ఆర్థింపును నేను గమనించాను.

నా నిర్ణయాలు నాకున్నాయి.. ముందు మానసిక వైకల్యానికి మందు అవసరమని నా ఉద్దేశ్యం..

“చెప్పు.. వింటున్నాను”..

“ప్రతీ సమస్యకు చావు పరిష్కారం కాదు.. ఇది అందరూ చెప్పే సామాన్యమైన వ్యాఖ్యానమే.. అందులో ఓదార్పు ఉంది.. ఓర్పుకొనమనే తత్వం ఉంది. అందుకు అందరూ ఇదేమాటను చెబుతారు.. అదే మాటను నేను మరోసారి చెబుతున్నాను.. సమస్యను కొంచెం పై స్థాయి నుంచి చూడు.. పరిష్కారం దొరుకుతుంది.. ఇదే సమస్య నీ ప్రక్రియలో వానికి వచ్చిందనుకో.. ఆ దిశగా ఆలోచించు.. రవీంద్రుడేమన్నాడో తెలుసా.. మరణం కన్నా పరిష్కారం లేని సమస్య లేదన్నాడు.. ఇదంతా నీ బాధను మరిపించడానికి చెబుతున్నది కాదు.. కాస్త ఓదార్పు కోసమే..” చెప్పటం ఆపాను.

“నీవు చెప్పిన ప్రతి అంశం బాగుంది.. నన్ను.. నా ఆలోచనల నుంచి తప్పించేదిగా నీ మాటలున్నాయి.. రచయితవు.. లెక్కరర్గా ఉద్యోగం చేస్తున్నావు.. గత ఇరవై ఏళ్లుగా.. కాని పరిష్కారం లేని సమస్యలు వర్తమానంలో రైతుకు చాలా వున్నాయి.. వ్యవసాయం అంటే తెలియని నీకు వాటి గురించిన అవగాహన తక్కువ.. రుణాలు.. దొరకని విత్తనాలు.. గిట్టుబాటుకాని ధరలు.. సకాలంలో కురవని వర్షాలు.. రాను రాను తరుగుతున్న వ్యవసాయ భూమి.. పెరుగుతున్న ధరలు.. కట్టాల మార్కెట్లో అమ్మాయికి దొరకని సరైన కుర్రాళ్లు.. ఇలా సవాలక్ష ఉన్నాయి..”

“ఆగాను.. మాటల మధ్యలో అడ్డుతగులుతున్నానని అనుకోకపోతే చిన్న మాట.. తరుగుతున్న వ్యవసాయ భూమి దగ్గర ఆగుదాం.. ఈ పరిస్థితి ఎందుకు వచ్చిందంటావు..”

మా మధ్య క్షణకాలం నిశబ్దం.. అతను నా మాటలకు ఆలోచిస్తున్నాడు. ఆ సమయం చాలు.. అతని ఆలోచనల్లోని సాంద్రత తగ్గటానికి..

వంశధార నదిలోచిన్న పాయగా ఉన్న నీటిలో ఏదో చిన్న చేప ఎగిరిపడింది దూరంగా.. క్రొత్త వంతెన పై నుంచి వాహనాలు చేస్తున్న శబ్దాలు మెల్లగా వినబడుతున్నాయి.

ఓ మబ్బు తెర.. మెల్లగా కమ్ముకువస్తున్నది.. శ్రావణమాసపు గాలి చల్లగా ఉంది.. నీటి గాలి.. మట్టి వాసన

ముక్కుపుటాలను సూతరంగా తాకి ముందుకు సాగిపోయిన భావన.. రైతుల గుండెలను ఆనందంతో ముంచెత్తే వాసనది..

సమయం.. సాయంత్రం ఆరున్నర కావస్తున్నది. సూర్యుడు పడమటి కొండల్లోకి దూరుతున్నాడు.

“నిజమే వ్యవసాయ భూమి తగ్గుతున్నది. నేనే బ్రతకలేకపోతున్నా నా తరువాత తరం, ఆ తరువాత తరం ఎలా బ్రతకగల్గుతుంది..”

“మన సమస్య అది కాదు. వర్తమానం మనకు సమస్యగా ఉంది. దాని గురించి ఆలోచించు” అన్నాను.

‘వర్తమానం గురించి మాత్రమే ఆలోచించే తత్వం రైతుకు లేదు.. ఏ రైతూ తనకు మాత్రమే సరిపడే పంటను పండించడు. మరో పది మందికి సరిపడే తిండి గింజలను పండిస్తాడు. దబ్బు కోసమే.. కాని రైతు మనస్తత్వంలో సంకుచితత్వం లేదు..’

‘కాదనను.. కాని ప్రస్తుతం నీ బ్రతుకు నీకో సమస్య దాని గురించి కదా మనం ఆలోచించాల్సింది..’

“దాని గురించే ఆలోచిస్తున్నాను..”

‘సరే పద.. ఇంటి దగ్గర ఎదురు చూస్తుంటారు’ అన్నాను.

ఇద్దరం లేచాం. శరీరానికి అంటుకొన్న ఇసుకను నేను దులుపుకున్నాను.

నా మిత్రుడు దులుపుకోలేదు.. అతను రైతు. మట్టి మనిషి.

మట్టితో అతనికి స్నేహం.. ఆ బంధం దృఢమైంది.. దులపరించుకోరానిది..

ఆకాశంలో చవితి చంద్రుడు సన్నగా వెలుగును ప్రసరిస్తున్నాడు. శ్రీకాకుళం జిల్లాలోని వంశధార పరివాహక ప్రాంతంలోని ఓ చిన్న కుగ్రామం.. వంశధార పాయ.. మా గ్రామంను ఒరుసుకుంటూ కలింగపట్నం దగ్గర సముద్రంలో కలుస్తుంది..

మా ఇద్దరి బాల్యం అక్కడనే గడిచింది.. మా స్నేహం ఆనందంగా దాదాపు పాతిక సంవత్సరాలుగా కొనసాగుతూనే ఉంది. అతని ఆర్థిక పరిస్థితులు అతనికి పదవ తరగతి తరువాత పై చదువులకు అవకాశం కల్పించలేదు. వారసత్వంగా వస్తన్న వ్యవసాయాన్నే సమ్ముకున్నాడతను.

నేను బి.యిడి. చేస్తుండగా నా తల్లిదండ్రులు ఒకానొక ప్రమాదంలో మరణించారు. నేను, చెల్లి అనాధలుగా మిగిలాం.. నా మిత్రుడు తల్లిదండ్రులు మాకు కూడా తల్లిదండ్రులుగా మిగిలిపోయారు..

మాకు ఓ ఐదు ఎకరాల వ్యవసాయ క్షేత్రం ఉంది. నా బి.ఇడి. అయిన తరువాత.. ఒక సంవత్సరానికి నాకు గవర్నమెంటు టీచరుగా ఉద్యోగం దొరికింది. ఉద్యోగం రాగానే సరోజతో వివాహం జరిగింది. కాని చెల్లి పెళ్లి కాకుండా నా పెళ్లి ఎందుకని సందేహంతో నేను పెళ్లిని వాయిదా వేద్దామనుకున్నా.. కాని.. చెల్లి పెళ్లిలో

పెద్దలుగా వ్యవహరించటానికి.. కన్యాదానం చేయటానికి.. నాకు వివాహం అవసరమని నా మిత్రుడు.. బంధు వర్గం చెప్పారు.. నాకు సమంజసమనిపించింది. అలా సరోజతో వివాహం జరిగింది. మరుసటి ఏడాది.. నాకున్న ఐదు ఎకరాల్లో మూడు ఎకరాలు అమ్మేసి చెల్లికి పెళ్లి ఘనంగా చేసాను. అత్తవారింటికి పంపేసాను. నేను కూడా ఉద్యోగరీత్యా విశాఖపట్నంలోని ఏజెన్సీ ప్రాంతానికి వెళ్లిపోయాను.

కాని.. నేను.. నా మిత్రుడు తరచూ.. కలుసుకుంటూనే ఉన్నాం.. శ్రీకాకుళం.. విశాఖల మధ్య దూరం కేవలం రెండు గంటలు మాత్రమే.

నా మిత్రునిది బాల్య వివాహం. అత్త కూతురే వధువు. అతనికో పది ఎకరాలు పల్లం ఉంది. వంశధార కెనాల్ నీరు అందుతుంది. ముఖ్యంగా.. జాతీయ రహదారి పక్కన అతని పొలం ఉండటం.. ధర ఎక్కువగా పలుకుతూంది.. ఒక ఎకరం అమ్మి.. అతని అక్కకు పెళ్లి చేసాడు.. పుణ్యాలు.. పురుళ్లు.. కాన్పులు.. చావులు.. కూతురి పెళ్లికి చేసిన అప్పులు తీర్చటానికి అతని పొలం హోరతి కర్పూరమయిపోయింది.. ఓ ఎకరం మాత్రం మిగిలి వుంది. నాకు మిగిలిన పొలం కూడా అతనే చూస్తున్నాడు.. మొత్తం మూడు ఎకరాల్లో పండిన పంటలో తన స్వంత అవసరాలకు కొంత ఉంచుకొని మిగిలినది.. అమ్మి.. ఆ వచ్చేదాంతో సంవత్సరమంతా జీవనాధారంను

ఎటువంటి ఒడిదుడుకులు లేకుండా నడుపుకొస్తున్నాడు.

బాగానే ఉంది కదా.. మరెందుకు నిరాశ అని మీరడగవచ్చు. నేను అలాగే అనుకున్నాను.

కాని.. ఆశ.. మనిషిని రకరకాల భ్రమలకు గురి చేస్తుంది. నా మిత్రుడు రైతు.. అతనికి వాస్తవ ప్రపంచం తెలుసు.. వాస్తవంగా ఆలోచించటం కూడా తెలుసు.. కాని.. అతని కుమారులకు తెలియదు. అల్లుడు, కొడుకులు కలిసి రంగుల కలలు కనటం ప్రారంభించారు.. ఎవరికి వారుగా వివిధ వ్యాపారాలు చేస్తున్నారు. ఏవి కూడా రాత్రికి రాత్రి వారికి లక్షలు ఆదాయాన్ని చూపడం లేదు. ప్రస్తుతం వారు చేస్తున్న వ్యాపారాల్లో వారికి నష్టం రావటం లేదు. అలాగని లాభాలు కూడా రావటం లేదు.. అయినా సరే వారు ఉన్నత శ్రేణి ఆదాయ సంపద కలిగిన వారి క్రిందనే లెక్క.. అందరికీ ద్వితీయ వాహనాలు.. పెద్ద మేడలు.. పెద్ద పెద్ద కలర్ టీ.వీ.లున్నాయి.. ఇంటిలో కూలర్లు.. ఫ్రిజ్లు కూడా ఉన్నాయి.. వారి పిల్లలు కూడా.. మంచి మంచి ఈ-టెక్నో సూల్స్ లోనే చదువుతున్నారు.

అన్నీ బాగున్నాయి కదా ఏం పోయేకాలం అని మీరు కోపగించుకోవచ్చు.. కాని చెప్పాను కదా ఆశ.. మనుషులను రంగుల భ్రమల్లో ముంచుతుందని.. ఆ విధంగా కొడుకులు, అల్లుడు కలిసి ఓ క్రొత్త వ్యాపారానికి దిగారు.

అదే.. రియల్ ఎస్టేట్ వ్యాపారం.. భూములను కొనటం.. అమ్మటం..

ఒక రోజు.. ఏం జరిగిందంటే...

* * *

“చూడండి.. మీరు కేవలం నలుగురిని ఈ స్కీమ్ లో జాయిన్ చేస్తే.. సరిపోతుంది. ఆ నలుగురు మరో నలుగుర్ని జాయిన్ చేస్తారు.. మీరు నలుగురిని జాయిన్ చేయడం వలన మీకు కంపెనీ వెంటనే మనిషికి ఐదు వందల చొప్పున రెండు వేలు ఇస్తుంది. అంతేకాదు, మీకు గిఫ్టు కూడా ఇస్తుంది.. దాని విలువ వేయి రూపాయలు.. అంటే మూడు వేలు లాభం. మీరు చేయవలసినదల్లా ఐదు వందలు రూపాయలు చెల్లించి.. కంపెనీ సభ్యులు అవటమే.. మీరు కట్టేది నామమాత్రం.. కాని మీకు వచ్చేది ఎంతో ఎక్కువ.. ఆలోచించండి..”

“కాని.. నలుగుర్ని చేర్చటం వలన రాబోయే కాలంలో ఏమైనా లాభాలున్నాయా”.. ఎవరిదో ప్రశ్న.

“మంచి ప్రశ్న.. మీరు నలుగురిని జాయిన్ చేస్తారు.. ఆ నలుగురు మరో నలుగురు.. వాళ్లు మరో నాలుగు ఇలా.. మీ టీమ్ పెరుగుతుంది.. అలా పెరిగిన ప్రతి ఒక్కరిపైనా మీకు ఐదు వందలు అందుతుంది.. అంటే మీ టీమ్ లో వంద మంది అయితే ఎంతో మీరే లెక్కకట్టుకోండి.. ఆ వంద మంది మరో నాలుగు వందల మంది అలా మీ ఆదాయం దినదిన ప్రవర్ధమానం అవుతుంది.. మీ టీమ్ లో ఐదు వందల మంది చేరితే.. మీకు ఫారిన్ డ్రీమ్ కూడా

ఉచితం.. నేను ఇప్పటికే.. అలా సింగపూర్, మలేషియాలు.. కుటుంబంతో సహా వెళ్లాను.. తెలుసా..”

అందరూ ఆసక్తిగా అతను చెప్పింది వింటున్నారు.. నేను.. నా మిత్రుని ఇంటి గుమ్మంలో అడుగుపెట్టే సరికి కనిపించిన దృశ్యమది..

నన్ను చూసి.. నా మిత్రుడు.. గబగబా నా వద్దకు వచ్చాడు.. అతని భార్య అతనిని అనుసరించింది.. ‘బావగారు.. బాగున్నారా.. అక్కయ్య, పిల్లలు.. బావున్నారా..’ అని అడుగుతూనే గ్లాసుతో మంచినీళ్లు తీసుకువచ్చి ఇచ్చింది.. “బాగానే ఉన్నారమ్మ.. అని నీళ్లు త్రాగాను..

“నేను మరలా రేపు వస్తానండీ..” అని అంతవరకు స్కీమ్ ను గురించి వివరించినతను తన తట్టా బుట్టా సర్దుకుని వెళ్లిపోయాడు.

నేను స్నానం.. చేసుకొని వచ్చి రిలాక్స్ అయ్యాను. కాఫీ తాగి ఇద్దరం మేడపైకి చేరుకున్నాం..

సమయం రాత్రి ఏడు గంటలు కావస్తున్నది.

వెన్నెల రాత్రి.. గాలి చల్లగా.. హాయిగా ఉంది.. వల్లెటూరు కావటం చేత సందడి తక్కువగా ఉంది.. ఆషాఢ మాసం.. అడపదడపా వర్షాలు పడుతుండటం బిజీగా ఉంటారు.. ముఖ్యంగా ఏరువాక పార్లమెంట్ తరువాత నుంచి వ్యవసాయం వనులు ప్రారంభమవుతాయి.

“ఏంటి.. రమ్మనమని ఉత్తరం వ్రాసావు.. పిల్లలు డబ్బుల కోసం ఇబ్బంది పెడుతున్నారా..?”

అంతకు ముందు ఎన్నోసార్లు.. ఈ విషయం తను నాకు ఉత్తరం వ్రాసాడు..

“ఒక విధంగా అటువంటిదే.. వాళ్లంతా కలసి.. రియల్ ఎస్టేట్ బిజినెస్ చేస్తారట.. పెట్టుబడి కోసం... అని చెప్పడం ఆపాడు..’

నాకు విషయం అర్థమయింది..

“ఏంటి.. ఏదో చెయిన్ లింక్ స్కీమ్ ఏజెంటులాగా ఉన్నాడు.. నేను వచ్చేసరికి చెబుతున్నాడు.. ఏంటి..!?”

“అ.. నలుగురిని చేర్చిస్తే.. వారు మరో నలుగురిని.. అలా.. అలా.. అందరూ చేరితే.. ఆరునెలల్లో దాదాపు పది లక్షలు సంపాదించవచ్చట.. నీవు కూడా విన్నావు కదా తరువాత మాటలు..”

నా మిత్రుడు నా వంక నీ అభిప్రాయం ఏమిటి.. అన్నట్టుగా చూసాడు..

“అలాగయితే.. అతను.. కోట్లు సంపాదించి ఉండాలి కదా.. అయినా నీ ఇష్టం.. శ్రమనీది కదా.. నాకయితే ఇటువంటి స్కీముల పట్ల సదాభిప్రాయం లేదు.. ఇంతకి ఎందుకు రమ్మన్నావు..”

అతను తన కొడుకులు, అల్లునికి మధ్య జరిగిన సన్నివేశాన్ని వివరించాడు..

* * *
నాన్నగారు.. ఇప్పుడు.. రియల్ ఎస్టేట్ వ్యాపారం బ్రహ్మాండంగా

ఉంది.. లక్ష పెడితే.. కోటి దాకా రావచ్చు.. అవకాశాలున్నాయి.. దీనికి పెద్దగా అనుభవం కూడా అవసరం లేదు. ఇందులో మరో అవకాశం కూడా ఉంది. మనమే భూములు కొని.. అపార్ట్‌మెంటుల కోసం.. ప్లాట్లు వేస్తే.. మరీ లాభం.. ముందుగా మనం కొంచెం పెట్టుబడి పెట్టాలి.. మా ముగ్గురి దగ్గర ఉన్నది కాకుండా మరో పది లక్షలు దాకా అవసరం అవుతుంది..” పెద్ద కొడుకు వివరణ..

అంత డబ్బు నా దగ్గర ఎక్కడుంది..
 “మీ దగ్గర.. మీ పేరుమీద.. భూమి ఉంది కదా. అది కూడా జాతీయ రహదారి ప్రక్కన.. ఎకరాకు ఏబై లక్షల దాకా పలుకుతున్నది. మూడెకరాలు.. కాబట్టి కోటి ఏబై లక్షలు.. ఓ పాతిక మాకిచ్చినా.. మిగిలినది బ్యాంకులో వేసుకొంటే హాయిగా బ్రతికేయవచ్చు.. ఆలోచించండి..” రెండోవాడి వివరణ.

‘కాని.. నాది కేవలం ఒక ఎకరా మాత్రమే.. మిగిలిన రెండు ఎకరాలు.. నా మిత్రుడివి.. అవి కూడా జాతీయ రహదారి ప్రక్కన లేవు.. దూరంగా ఉన్నాయి.’ తండ్రి సమాధానం..

‘అదంతా మాకనవసరం.. మాకు పాతిక లక్షలు కావాలి.. అది కూడా వారంలోగా సర్దాలి.. ఆలోచించండి.. మాకు మరో మార్గం కూడా ఉంది.. కోర్టుకు వెళ్లి మా వాటాలు మేము తీసుకోగలం.. అంతవరకు రానీయకండి’ కుమారుల హెచ్చరిక..

ఆ తండ్రి మౌనాన్ని ఆశ్రయించాడు..

ఎవరిని తప్పుపట్టాలి.. ఎవరి అవసరాలు.. ఆనందాలు వారివి.. వర్తమానంలో మధ్య తరగతి జీవనం అస్తవ్యస్తంగా ఉంది.. ముందు నుయ్యి.. వెనుక గొయ్యి అన్న చందంగా ఉంది.. ఏం చేయాలి.. వీరెవరు ఆ భూమిపైన ఉన్న.. ఇంతవరకు చేసిన అప్పులు, వడ్డీలు గురించి మాట్లాడటం లేదు. అందులో రెండెకరాలు నావి కావన్నా వినటం లేదు. ఉన్న ఎకరా కూడా అమ్మితే.. అప్పులకు వడ్డీలు కూడా కట్టలేని నిస్సహాయస్థితి.. పంటచేతికి వస్తే.. అమ్మి నాలుగు డబ్బులు వెనుకవేసుకొనే స్థితి కూడా ప్రస్తుతం రైతులకు లేదు. అయినా గత రెండు సంవత్సరాలుగా పంటేది. ఒక సంవత్సరం కరువు. వర్షాభావస్థితి.. గతేడాది అకాల వర్షాలు..

అసలు రైతులు ఎలా బ్రతకాలి... వ్యవసాయం కన్నా భార్యాభర్తలిద్దరూ రోజుకూలీ చేసుకొన్నా హాయిగా బ్రతకవచ్చుననిపిస్తుంది.. కాని.. లేనిపోని భేషజాలు.. ఇగోలు.. చేయించి అడుక్కోలేరు.. అలాగని గుండెలు మీద చేతులు వేసుకొని.. బ్రతకలేని స్థితి..

ప్రభుత్వాలు కూడా ఎవరెలా పోతే మాకేటి అన్నట్లుగా ధరలను అదేపనిగా పెంచటమే పనిగా పెట్టుకొంది.. సెజ్‌ల పేరుతో భూముల దోపిడీకి నాయకులే ఎగబ్రాకుతున్నారు.. అవెప్పుడు తయారవు తాయో.. ఆ భగవంతుడే చెప్పాలి.. రియల్ ఎస్టేట్ భూమ్ ఈ మధ్యకాలంలో పెరిగింది. రైతులు వేలకు బదులు లక్షలు, కోట్లు కళ్ల

జూస్తున్నారు. డబ్బుతో తాతాళికాసందాలను చూసుకుంటున్నారు. సరదాలు. సంతోషాలు. గాలి మేడలని విస్మరిస్తున్నారు. భవిష్యత్‌లో తిండి గింజలను కూడా వేలకు వేలు పోసి కొనుక్కోవాలని గ్రహించటం లేదు. సరైన ప్రణాళికలు లేక భూములు అమ్మకం ద్వారా వచ్చిన డబ్బు నాలుగు రోజుల్లో ఖర్చు చేస్తున్నారు. తరువాత పరిస్థితి మళ్లీ మామూలే.

ఎక్కడ వేసిన గొంగళి అక్కడే అన్నట్లుంది రైతు స్థితి. ఎప్పుడు మార్పు వస్తుంది. ప్రతీ పార్టీ రైతును తమ పావుగా వినియోగించుకుంటున్నారు.. రైతును నట్టేట ముంచుతున్నారు..

రైతులు మేలుకొనాలి.. రేపటి తరం తిండి గింజల కోసం నేటి నుంచే కృషి చేయాలి.

ముందు నా సమస్యకు పరిష్కారం ఏమిటి? పరిష్కారం నాచేతుల్లో లేదు. ఉన్న ఈ మూడు ఎకరాలు అమ్మాలంటే నా మిత్రునితో సంప్రదించాలి..

సమస్యలు.. ఏది పరిష్కారం.. రైతు జీవితం సమస్యల పోరాటం లేదా చావుతో ముగించటం.. అవును.. చావు చాలా సమస్యలను చంపుతుంది.. అదే ఉత్తమం..

తీర్చలేని అప్పులు.. వడ్డీలు.. ఆస్తులకే తప్ప అప్పులకు బాధ్యత వహించని కొడుకులు.. సుఖాలనే తప్ప కష్టాలను భరించలేని సంతానం.. పరువు.. మర్యాద.. కుటుంబ గౌరవం.. నా అనుకునే భార్య బ్రతుకు.. ఇవన్నీ సమాధానాలు లేని ప్రశ్నలుగా ఉన్నాయి.

నా భార్య జీవితం.. పరువు..

మర్యాద.. ఇవన్నీ ఓ రెండు రోజులు.. మూడు రోజులుంటాయి.. తరువాత అంతా మా.. మూ.. లు.. గానే గడచిపోతుంది. అందరూ మరచిపోతారు. ట్రైగుల్ ఫర్ ఎగ్జిస్టెన్సీ... నిజమే.. బ్రతకటం కోసం జీవించటం.. జీవించటం కోసం కాదు.. ఎంత గొప్ప సూత్రం..

అవును.. నాకు.. బ్రతుకు భారంగా ఉంది..

“నీ నిర్ణయం.. బాగుంది. మరణిస్తే సమస్యలు పరిష్కారం అవుతాయని నీ భావన.. ఓ నాలుగైదు రోజులు పోతే అంతే సర్దుకుంటుందంటావు. నిజమే.. నీకు అప్పులు ఇచ్చినవారు.. మరచి పోరుకదా.. నీ శవంతో కూడా వ్యాపారం చేయవచ్చు కదా.. నీ కిడ్నీలు.. కళ్లు.. గుండే.. ఇలా ప్రతి వస్తువునూ అమ్మేస్తారు.. ఇంకా తీరకపోతే నా ఇల్లు.. ఆ తరువాత పొలం.. ఆ తరువాత.. కొడుకులు అంగీకరిస్తే.. అంగీకరిస్తారులే.. నీ భార్య..”

“ఆవు.. నా మిత్రుని అరుపు.. నీ మాటలు వింటుంటే కంపరంగా ఉంది. ఆవు.. అంత నగ్నంగా ఎలా మాట్లాడగలుగుతున్నావు.. నా మిత్రుని కంఠం వణుకుతున్నది..” మనిషి కూడా విపరీతంగా చమటలు పట్టాడు.

అతని స్థితి నాకర్థమయింది. నేను నిశ్చభంగా ఉన్నాను. నాకు తెలుసు ఇటువంటి సందర్భాలలో మౌనాన్ని మించిన మందులేదని..

కొన్ని క్షణాలు తరువాత.. నా మిత్రుడు సర్దుకున్నాడు.. క్షమించు అన్నాడు.

నేను చెప్పటం ప్రారంభించాను.

‘ప్రతి రైతుకూ భవిష్యత్పైన ఆశ.. నమ్మకం ఉంటాయి. ఉండాలి కూడా. లేకపోతే.. చరిత్రకందని కథలు వరకు నీవు వెళ్లి చూడు. అందరివీ నీ వంటి సమస్యలే. వారంతా చనిపోయారా.. నీవు మరో విషయం మరిచిపోతున్నావు. ఈ రియల్ ఎస్టేట్ వ్యాపారం.. మరికొన్ని సంవత్సరాలకు వ్యవసాయ భూములు అనేవి లేకుండా చేసే సమయం వస్తుంది. జనాభా పెరుగుతున్నది. ప్రతి వ్యక్తి తన కంటూ సొంత గూడు కావాలనుకుంటాడు. నివాస ప్రాంతాలు అవసరం ఉంది.. షాపింగ్ మాల్స్.. సినిమాహాల్స్.. కళ్యాణ మండపాలు.. కొన్ని సంవత్సరాల తరువాత ఈ భూములు కాంక్రీట్ వనాలుగా మారిపోతాయి. అప్పుడు నీవంటి రైతులు ఉండరు. వ్యాపారులు ఉండనీయరు.. రేపు అనేది మనమందూ భయంకర కరాళస్వప్నం చేస్తున్న దృశ్యంను ఆ మాత్రం బుర్ర ఉన్నవాడు ఎవడైనా దర్శించగలడు.. కనుక ఊహించుకుంటూపోతే రేపు ఓ భయంకర స్వప్నం.. రైతులు ధీశాలులు.. ఏం చేయాలోనేది శాస్త్రవేత్తలు చెబుతారు.. ఈ సమస్యల పరిధి నుంచి నీ సమస్యను చూడు.. దానిలోని సాంద్రత ఏపాటితో నీకే తెలుస్తుంది. పద వెళ్దాం.. పాపం అమ్మాయి నీ కోసం చూస్తుంటుంది..

ఇద్దరం లేచాం.. ముందుకు కదిలాం.. అతను ఆలోచిస్తున్నాడు.. ఏం జరుగుతుందో నేను చెప్పాను. ఏం చేయాలో అతను ఆలోచిస్తాడు.. ఆలోచించాలి కూడా.. అవసరం.. మనిషిని ఏమైనా చేయనిస్తుంది.. పర్యవసానం చావు కాకూడదు.. అదే మనిషి ఆశావాదానికి హేతువు. మరుసటి దినం.. ఉదయం.. ఆరు గంటల సమయం.. ఇద్దరం కలిసి కాలకృత్యాల కోసం.. వంశధార ఒడ్డుకు బయలుదేరాం.. ఉదయపు గాలి.. చల్లగా ఉంది.. దూరంగా ఏవో పిట్టలు శబ్దాలు చేస్తున్నాయి. రైతులు పొలం పనుల్లో ఉన్నారు. ఈ మధ్యనే ఏర్పడిన పేపర్ ఫ్యాక్టరీ సైరన్ మ్రోగించింది. క్రొత్త బ్రిడ్జి మీద నుంచి వాహనాల రాకపోకలు ఆరంభమయినాయి. జాతీయ రహదారి ప్రక్క గ్రామం.. వాహనాల రాక ఎక్కువగానే ఉంటుంది.

ఏటిలోకి క్రొత్త నీరు చేరింది. ఎగువన.. ఒరిస్సా ప్రాంతం, నైరుతీ ఋతుపవనాల వలన వర్షాలు పడుతున్నాయి. నదిలో నీరు చేరుతున్నది. ఈ ఏడాది రైతుకు కాస్త లాభం రావచ్చు.. నవంబర్.. డిశంబర్లో వరదలు రాకపోతే.. రేపును గూర్చిన భయం రైతుకు ఉండదు. రేపు పైన ఆశ మాత్రమే అతని ఆస్తి..

అతను.. నేను.. కాలకృత్యాలు తీర్చుకొని.. జన సంచారానికి దూరంగా.. తడిబట్టలతోనే.. ఇసుకల్లో కూర్చున్నాం..

అతను మెల్లగా ‘నా సమస్యకు పరిష్కారం ఏమిటి.. చావటం ఇష్టం లేదు.. మరి పరిష్కారం..’

దూరంగా.. ఆకాశంలో ఉదయపు మబ్బు తొలగి సూర్య కిరణాలు ఆరంభపు నారింజపండు రంగు కనిపిస్తున్నది. అందమైన దృశ్యం.. నాకు ఆనందం కలిగించే దృశ్యం.

“నీ సమస్య పరిష్కార మార్గం కోసం ఎదుటి వారికి అవకాశం ఇవ్వకు. అది నీ వ్యక్తిత్వానికి మచ్చ. నీ సమస్య పరిష్కారం నీవే చేసుకున్నావనుకో.. దాని వలన కలిగే ఆనందం నీలో సమృద్ధిని కలుగజేస్తుంది. ఆ ఆనందం.. నీలో క్రొత్త రేపు పట్ల ఆసక్తిని కలిగిస్తుంది. ఒడ్డున ఉన్నవారి సలహాలు నీవు ఆచరించలేనివిగా ఉంటాయి. అప్పుడు పరిస్థితి ఏమిటి.. నీకు సాధ్యంకాని పరిష్కారం ఎదుటివారు చెబితే నీవు ఎలా అమలు చేయగలవు.. సమస్య నుంచి ఒక్క మెట్టుపైన నిలబడి ఆలోచించు.. సమస్య నీది కాదు అని ఆలోచించు పరిష్కారం లభ్యమవుతుంది.. సమస్య నీది కాదు.. అంతే.. పదవెళ్దాం.. ఒక్క విషయం గుర్తించుకో ఎవరి జీవితాన్ని ఎవరూ ఎల్లకాలం ఉద్ధరించలేరు.. అది భగవంతునికి కూడా సాధ్యం కాదు.. నీ కష్టం నీది.. నీ సుఖం నీది.. నీ ఆకలి నీది.. నీ సమస్య కూడా నీదే.. కాని.. ఈ స్నేహితుడు ఉన్నాడనే విషయం మాత్రం మరచిపోకు.. నేను బయలు దేరుతాను.. రేపు మరలా బడికి వెళ్లాలికదా...” అతని చేతిని పట్టుకొని.. మృదువుగా నొక్కి పదలిపెట్టాను.. అతని కళ్లలో నీరు.. ఆశ.. ఆనందం జమిలిగా కనిపించాయి..

చాలు.. అతనిలో ఆశ బయలుదేరింది.. రైతుకు కలిగిన ఆశ.. మరికొంత మందికి ఇంత బువ్వ పెడుతుందని నా నమ్మకం.. * * *

“రియల్ ఎస్టేట్ వ్యాపారం, సెజ్లు.. ప్రభుత్వ విధానాలు.. పెరుగుతున్న జనాభా.. అంతగా పెరుగుతున్న జనం అవసరాలు.. ఇవన్నీ క్రమంగా భూమిని కుదించి వేస్తాయి.. రేపటి తరం ఆకాశహర్యాల్లో ఆకాశం.. భూమి మధ్యన జీవించే అవకాశాలే ఎక్కువ.. క్రమక్రమంగా వ్యవసాయ భూములన్నీ కూడా కాంక్రీట్ జంగిల్స్ గా మారిపోవచ్చు.. రేపు..!? ఏమిటి.. ఎలా.. అనే.. ప్రశ్నలకు మనమందూ సమాధానాలున్నాయా అని మనల్ని మనం ప్రశ్నించుకోవాలి.. ఉన్నాయి.. ప్రతీ సమస్యకు శాస్త్రం సమాధానం ఏర్పరచే ఉంది.. గడచిన పాతిక సంవత్సరాలలో జనాభా పెరిగింది.. మనిషికి కనీసావసరాలు పెరిగాయి.. నాటికి నేటికి వ్యవసాయ భూమిలో తరుగుదల మనకు తెలుసు. నగరాలు

విస్తరిస్తున్నాయి. పల్లెలు.. పట్టణాలుగా రూపాంతరం చెందుతున్నాయి. ప్రతి వస్తువుకూ ఓ కార్బన్ కాపీ సృష్టి జరుగుతున్నది. బయోటెక్నాలజీ.. రాబోయే కాలంలో మరింతగా అభివృద్ధి చెందుతుంది. రేపటి గురించిన చింతన అనవసరం.. మనముందు తరాలు మనకోసం చింతించలేదు.. బ్రతుకుపైన ఆశను కల్పించారు.. అలాగే మనం కూడా రేపటి తరానికి భరోసాను కల్పిద్దాం.. శాస్త్రం.. సాంకేతికతలు రేపును నాశనం చేయవని.. మరింత అందంగా తీర్చిదిద్దుతాయని శాస్త్రవేత్తలు హామీనిస్తున్నారు..”

ఉపన్యాసం వింటున్న నేను ఫోన్ రింగవటంలో సమావేశ మందిరం నుంచి బయటకు వచ్చి.. జేబులో నుంచి ఫోన్ తీసి.. నెంబర్ చూసాను.. నా మిత్రుడి నుంచి..

“ఏంటి సంగతి.. ఇబ్బంది పెట్టానా..” నా మిత్రుని ప్రశ్న.
 ‘లేదు.. నాయుడు గారని.. గొప్ప ఎకోబాటనిస్తు.. సాహితీవేత్త.. ఔషధ మొక్కలపైన గొప్ప ప్రయోగాలు చేసారు..చేస్తున్నారు. మా స్కూల్లో అతనితో ఉపన్యాసం ఇప్పిస్తున్నాం. పర్యావరణ దినోత్సవం సందర్భంగా.. ఇంతకీ ఏమిటి విషయం..’

“ఆ.. ఏం లేదు.. నేను భూమిని అమ్మునన్నాను.. నా కొడుకులు, అల్లుడు నా మీద అలిగారు.. చెప్పకుండా ఎక్కడికో వెళ్లిపోయారు.. వర్షాలు బాగా పడుతున్నాయి.. అప్పుల వారికి చెప్పాను.. మెల్లమెల్లగా తీరుస్తానని.. మొత్తం మూడు ఎకరాలు నావేనని వారికి చెప్పాను.. మీ అప్పులకు ధోకాలేదన్నాను.. నాది ఒక ఎకరాపై బ్యాంకు లోను పెట్టాను.. అది వస్తే సగం అప్పులు తీరుతాయి.. నీ రెండెకరాలు కూడా బాగా పండుతుంది.. అంతా ఆశాజనకంగా ఉంది.. రేపు పైన ప్రస్తుతానికి భయం లేదు.. ఏదో ఆనందంతో నీకు చెప్పాలనిపించింది.. ఉంటాను..”

నాకు నవ్వు వచ్చింది.. హాలులోనికి ప్రవేశించాను..
 రేపటి గురించిన చింత అనవసరం.. వర్షమానం మాత్రమే నిజం.. రేపు ఒక భ్రమ.. అవాస్తవం.. ఉపన్యాసం కొనసాగుతున్నది..
 నాకు ఆనందంగా ఉంది. నా మిత్రుడు ఆనందంగా ఉన్నాడు..
 హాలు బయటకు నడిచాను..
 వర్షాకాలపు గాలి..చల్లగా.. నా ముఖాన్ని తాకింది..

నడిచే చెట్టు

ఒక్కోసారి-
 సప్త సముద్రాలు దాటిన వాడైనా
 కన్నీటి చుక్కని లంఘించలేదు
 లోకాన్ని కాలినడకని చుట్టొచ్చిన బాటసారైనా
 అడుగు దాటి అడుగెయ్యలేదు
 వురుముల ప్రళయం జంఝానాదం
 భరించినవాడైనా
 ఒక్క చిన్నకేకని సహించలేదు
 అనుకొంటాంకానీ!
 శిలకన్నా కఠినమని!
 తాకితే మనిషి తటాలున కరిగే మంచుముద్ద!
 సృష్టకీ కరెంటుండాలి
 గుండెతో అనుసంధానించే లింకుండాలి!
 ఒక అస్థిత్వం ఆత్మదాహమై ప్రవహించాలి
 రక్తమాంసాల సమాహారమే కాదు!
 మనిషి నిలువెల్లా మమతల దేవాలయం
 ఎవరికి వారు ఒకరికొకరు ఏమీ కారని
 ముట్టుకొంటే చాలు ముడుచుకుపోతుంటే
 మానవత్వం ఎడారిలో పారే ఒంటరిపాతం
 ఎవరికోసం ఎవరూ ఆలోచించని తీరు

-ఏటూరి నాగేంద్రరావు

మనిషి మనిషికి మధ్య కట్టిన గోడలబారు
 చుక్కా చుక్కా ఇంకిపోతున్న మానవత్వపు
 సౌరు
 మెలుకువ నుండి కడగొట్టు నిద్దుర వరకూ
 ఊపిరిలో మా సంగమాల హోరే కదా
 ప్రవహించేది!
 పుట్టుక నుండి పుడకలపై చేరిక వరకూ
 సువ్వు నడిచే దారులు
 పలకరించే స్వరాలు
 నిన్నటి వాళ్ల నీకోసం వదిలి వెళ్లిన
 జాడలేకదా!
 నేటి మనిషి ఒంటరి పయనం
 గుడ్డిగా మరచిన అడుగు జాడల్లో
 నడుస్తున్న యేరు!
 మనిషి వాసన కోల్పోకముందే మేల్కొవాలి!
 మానవత్వం వాడిపోకముందే
 పలకరింపుల వర్షం కురవాలి!
 మనసుకు మాటల స్వరం అందించాలి.
 బొడ్డు పేగు విత్తుగా మట్టిలో నాటినప్పటి
 నుండి
 నేల మీద నడిచే చెట్టు గదా మనిషి!

వెర్రితలలు వేస్తున్న అస్తిత్వ రాజకీయాలు

-బి.వెంకట్

అస్తిత్వవాదంపై ఇటీవల కాలంలో రాష్ట్రంలో చర్చ, వాదోపవాదాలు జరుగుతున్నాయి. అసమాన అస్తిత్వాలు రూపుమాపటానికి తాత్కాలికంగా కొన్ని కార్యక్రమాలు జరుగుతున్నా మౌలిక పరిష్కారానికి అంతిమమార్గం కావాలనే ఒక వాదన వస్తే దానిపై తీవ్ర రాద్ధాంతం జరుగుతుంది. అస్తిత్వవాదమే అసలైన వాదనని, కులాలు స్థిరంగా ఉండాలని, అసలు అసమానతలపై మాట్లాడే అర్హత అగ్రకులాల్లో ఎవరికీ లేదనే స్థాయికి ఈ చర్చ దిగజారింది. చర్చ పేరుతో ప్రారంభమై అది వ్యక్తిగత దూషణలు, దుర్భాషలు, పరుష పదజాలాలు చుట్టూ తిరుగుతూ చివరికి వర్గ ఉద్దేశాలు, మార్క్సిజంపై విషంకక్కే స్థితికి వెళ్లింది.

చర్చకు నేపథ్యం ఏమిటి

ప్రజాస్వామిక రచయిత్రుల వేదిక ఏర్పాటు చేసిన రాష్ట్ర సదస్సులో ప్రముఖ రచయిత్రుల రంగనాయకమ్మగారు చేసిన ప్రసంగ పాఠాన్ని ఆంధ్రజ్యోతి ప్రచురించి, దానిపై చర్చను ఆహ్వానించింది. “వివిధ రకాల అసమానతలు ఉన్నా మన సమాజంలో వాటి పరిష్కారానికి తాత్కాలిక కార్యక్రమాలు అత్యవసరమే అంటూ, రేపటి శాశ్వత పరిష్కారాన్ని కూడా ఈ వేదిక ఆలోచించాలని” చెప్పారు. వివిధ అసమానతలు పోవాలంటే మౌలికంగా శ్రమ సంబంధాలలో మార్పు రావాలంటూ, అందుకు సంబంధించిన వివరాలను సదస్సులో వివరించినట్లు ప్రసంగ పాఠంలో ఉంది. దీనిపై సామాజిక రంగంలో మేధావులుగా పేర్కొంటున్న అనేక మంది పెద్దలు స్పందించారు. రంగనాయకమ్మగారు పేర్కొన్న అంశాలతో అనుకూలించవచ్చు, విభేదించవచ్చు. కాని ఈ సందర్భంగా వస్తున్న వాదనలు విపరీతంగా ఉన్నాయి.

అస్తిత్వవాదులు లేవనెత్తిన అంశాలేమిటి?

1. వివిధ అసమానతల్లో ఉన్న అస్తిత్వ వాదం దాన్ని అనుభవించే వారికే అర్హమవుతుంది తప్ప ఇతరులకు అర్థం కాదు. అలాంటి వారు తమ అభిప్రాయాలను చెప్పటానికి గానీ, అసమానతలపై పోరాటానికిగానీ అసర్దులు.
2. కులాలు పోవు. అవి స్థిరపడాలి. నిచ్చిన మెట్లలాంటి కులవ్యవస్థ కొనసాగుతూ క్రమంగా క్రింద వున్న దళితులు పై మెట్లకు వచ్చి కులాల సమాఖ్య ఏర్పడాలి.

3. అస్తిత్వవాదమే అసలైన వాదం. ఎర్ర జెండా మోసేవారు అస్తిత్వ జండాను మోస్తేనే అసలైన పరిష్కారం లభిస్తుంది.
4. వర్గ సమాహాలు, వర్గాలనేవి కాలం చెల్లినవి.
5. అంబేద్కర్ చెప్పినట్లు కులాంతర వివాహాలు, కులాల విసర్జన ద్వారా మాత్రమే కుల నిర్మూలన జరుగుతుంది.

ఇంకా అనేక వాదనలను పేర్కొంటూ మార్క్సిజం భారతదేశంలో పుట్టి ఉంటే “ఇప్పటి వరకు జరిగిన ప్రపంచ చరిత్రంతా వర్గపోరాటాల చరిత్ర” అని కాకుండా “కులపోరాటాల చరిత్ర” అని రాసేవారని నొక్కి వక్కాణించారు.

గతంలో అనేక పేర్లతో వచ్చిన వాదనలు ఇప్పుడు అస్తిత్వవాదమనే నాజుకైన పదంతో ముందుకు వచ్చాయి. ఇదేదో కొత్తదేనే భ్రమలు కలిగే ప్రమాదం ఉంది. ఈ వాదనలన్నీ అంతిమంగా శ్రామికవర్గాన్ని గందరగోళానికి గురిచేసే అవకాశం ఉంది. ఈ చర్చలు ఏ వర్గ ప్రయోజనాలను రక్షించడానికి వస్తున్నాయో తెలుసుకునేందుకు కార్మికవర్గ దృక్పథ కోణం నుండి ఖచ్చితంగా స్పందించాలి.

అనుభవించే వారికే అర్థమవుతుందా?

అస్తిత్వవాదంపై జరుగుతున్న చర్చలో అనుభవించే వారికే అర్థమవుతుందనేది ఒక కీలకమైన అంశంగా ఉంది. అభ్యుదయ వాదులైన వారు కూడా దీనికి కొట్టుకుపోయారు. “అంటరానితనం పేరుతో అణిచివేయడం, మహిళలను తక్కువ చూడటం అనే వాటిని అనుభవించిన వారే అణిచివేత స్వభావాన్ని అర్థం చేసుకోగలరు. వారే అణిచివేతకు వ్యతిరేకంగా పోరాడాలి. ఇవి అనుభవించని వారికి

అర్థం కాదు. వారు వీటిపై స్పందించగూడదు. సంఘీభావంగా పోరాడగూడదు” అనే చర్చ చేశారు. అంటే దళితుల సమస్యలపై దళితులు, మహిళల సమస్యలపై మహిళలు, గిరిజన సమస్యలపై గిరిజనులు, వృత్తిదారుల సమస్యలపై వృత్తిదారులు మాత్రమే పోరాడాలి. ఇలా విడదీయటం అనేది అస్తిత్వవాద అంతస్సారంలోనే ఉంది. అది తరువాత చెప్పుకుందాం. అనుభవించిన వారే అర్థం చేసుకోగలరు అనటంలో ఎలాంటి సందేహం లేదు. వారు పోరాటంలో ముందుండాలనటంలో తప్పులేదు. అనుభవించటం వేరు, అర్థం చేసుకోవడం వేరు. బాధలు అనుభవిస్తేనే అవగాహనకు రావు. సామాజిక స్పృహ, పేదల పక్షపాతం ఉన్నవారందరికీ అవగాహనవుతాయి. ప్రపంచ, భారతదేశ చరిత్ర అంతటిలో అణిచివేతలకు వ్యతిరేకంగా జరిగిన ఉద్యమాల్లో అనుభవించిన వారే కాదు, అవగాహనతో పోరాడి చరిత్ర పుటలకు ఎక్కినవారు ఉన్నారు.

అమెరికాలో నల్లజాతి విముక్తి కోసం తెల్లజాతి వారు పెద్ద సంఖ్యలో ‘సివిల్ రైట్స్’ ఉద్యమంలో పాల్గొన్నారు. మహిళలకు ఓటు హక్కు కోసం జరిగిన పోరాటంలో స్త్రీలకంటే ఎక్కువమంది పురుషులు పాల్గొన్నారు. మహిళల శాశ్వత విముక్తిపైనే లెనిన్ కు ఎంత అపారమైన అవగాహన ఉందో క్లారా జట్కిన్ తన గ్రంథంలోనే రాశారు. మహాత్మాగాంధీ దక్షిణాఫ్రికాలో భారతీయుల హక్కుల కోసం చేసిన పోరాటంలో అనేక మంది తెల్లజాతీయులు కలిసి వచ్చారు. మన దేశంలో జరిగిన కుల నిర్మూలన, బాల్యవివాహాల నిషేధం, వితంతు వివాహాల కోసం జరిగిన

చారిత్రాత్మక సంఘ సంస్కరణ ఉద్యమాల్లో కుల, స్త్రీ పురుష అనే తేడా లేకుండా లక్షల సంఖ్యలో పాల్గొన్నారు. అందుకు కృషి చేసిన రాజారామమోహన్ రాయ్, వివేకానంద వాటిని అనుభవించిన వారు కాదు. “కులం గల వారు, గోత్రంబు గలవారు, విద్యవేత విర్రవీగువారు పసిడిగల్గిన వారి బానిస కొడుకులు” అని చెప్పిన వేమన కుల వివక్షతను అనుభవించలేదు. అంటరానివారి హక్కుల కోసం పోరాడిన జ్యోతిబాపూలే, నారాయణగురు, పెరియార్ లాంటి ప్రముఖులు ఇప్పుడు మనం పేర్కొంటున్న దళితకులాల్లో పుట్టలేదు. బాల్యంలోనే దళితులు, వ్యవసాయ కార్మికులు భూస్వాముల దోపిడీకి ఎలా గురవుతున్నారో తనింట్లోనే జరుగుతున్న తన కుటుంబ దోపిడీని చూసి చలించి దళితుల కోసం వ్యవసాయ కార్మిక సంఘాన్ని పెట్టిన పుచ్చలపల్లి సుందరయ్యగారు దళిత కుటుంబంలో పుట్టలేదు. ఆ మాటకు వస్తే అంటే దక్కర్ చదువుకోవటానికి, సామాజిక విప్లవకారుడుగా తయారు కావడానికి రాజ్యాంగ నిర్మాతగా వెలుగొందడానికి అంటరానితనం అనుభవించని వారే అత్యధికంగా

సహాయపడ్డారని అంటే దక్కర్ స్వయంగా పేర్కొన్నారు.

ఈ అంశంపై జరిగే చర్చలోనే మరో తర్కం ముందుకు వచ్చింది. అనుభవించే వారికే అర్హత ఉందని చెబుతూ వ్యాసాలను పుంఖానుపుంఖాలుగా రాసే అత్యధికులు దళిత కులాల నుంచి రాలేదు కదాని ప్రశ్నిస్తన్నవారు కూడా ఉన్నారు. దీన్ని మనం అంగీకరించమనుకోండి. అలాగే అనుభవించేవారే అనే చర్చ వెర్రితలలు వేస్తే రిజర్వేషన్ వ్యతిరేకులకు ఆయుధాలు ఇచ్చినవారవుతారు. రిజర్వేషన్ ఉద్యమాల్లో రిజర్వేషన్ ను వ్యతిరేకించేవారు మేము కుల వివక్షతను పాటించటం లేదు కాబట్టి మేమెందుకు రిజర్వేషన్ ను అంగీకరించాలనే ప్రశ్నను లేవనెత్తారు. అనుభవించడమే కొలబద్ద అయితే దీనికి ఏం సమాధానం చెబుతారు? సామాజిక తరగతుల కోసం పోరాటం చేస్తున్నట్లు చెప్పుకునేవారు వారికి న్యాయం చేయకపోయినా అన్యాయం మాత్రం చేయవద్దు.

అనుభవించే వారు అనే చర్చ వారిని ఒంటరిని చేస్తుంది. ఐక్యంగా తిరగబడాల్సిన వారు ముక్క, ముక్కలవుతారు. అంతిమంగా పెత్తందార్లకు, ధనవంతులకు ఈ వాదన సహాయపడుతుంది. సామాజిక స్పృహతో ముందుకు వచ్చేవారిని తిరస్కరిస్తే అది సామాజిక ఉద్యమాలకే నష్టం తెస్తుంది.

అస్తిత్వవాదం ద్వారానే అనలైన సమానత్వం వస్తుందా?

ఈ చర్చలోనే ‘అస్తిత్వవాదమే నేటి స్థితిలో అనలైన వాదం’ అనేది ముఖ్యాంశంగా వచ్చింది. ఇంగ్లీషులో

ఐడెంటిటీ అనేది తెలుగులో ఉనికి, గుర్తింపుగా చర్చ జరిగి చివరికి ఈ ఉద్యమాన్ని నడిపేవారు “అస్తిత్వవాదమని” స్థిరపర్చారు. అస్తిత్వవాదమంటే కులాలలో తేడాలు, ఆ కులాల్లోనే ఉపకులాల్లో ఎక్కువ తక్కువలు, ఆదివాసులు, అందులో తెగలు, మతాలు, మతాల మధ్య తేడాలు, భాషల మధ్య విభేదాలు, స్త్రీల పట్ల పురుషాధిక్యతలు ప్రాంతాల మధ్య తేడాల్లాంటివన్నీ అస్తిత్వాల క్రిందకే వస్తాయి. వివిధ రకాల అసమానతలకు గురవుతున్న వారంతా మేమంతా ఒక అస్తిత్వానికి చెందిన వారమంటూ పేర్కొంటారు. ఇలా అస్తిత్వాలు అనేక సంఖ్యలో ఉన్నాయి. ఈ అస్తిత్వాలే అన్నింటిని పరిష్కరిస్తాయని ఈ వాదన బలపర్చేవారు గాఢంగా నమ్ముతారు. అందరూ దీన్ని అంగీకరించాలని అంటారు. అసమానతలపై వచ్చిన అస్తిత్వవాదం ద్వారానే సమానత్వం వస్తుందని ఇప్పుడు ప్రపంచవ్యాపితంగా ప్రచారం జరుగుతోంది. వారు చెప్పిన దాన్నుంచే విశ్లేషణ చేద్దాం. దళితులు అంటరానితనానికి గురవుతున్నారు కాబట్టి దళితులందరినీ ఒక అస్తిత్వవాదంగా పిలుస్తారు. దళితుల్లో మాల, మాదిగ అనే విభజన

వచ్చింది. ఇప్పుడవి వేరు వేరు అస్తిత్వాలుగా మార్పు చెందాయి. మరికొన్ని ప్రాంతాల్లో వీటిలోనూ మరికొన్ని ఉపకులాల అస్తిత్వాలు బయలుదేరాయి. దళితలంతా ఒక అస్తిత్వమనుకుంటే అంటరానితనంపై కలిసి పోరాడుతారు. ఉపకులాల అస్తిత్వాలు వెలుగులోకి వస్తే విద్వేషాలు పెరుగుతాయి తప్ప ఐక్యతను ఎలా సాధిస్తారు. ఇది వివక్షతను పోగొట్టుకోవడానికి ఉపయోగపడుతుందా? పాటించే వారికి సహాయపడుతుందా? దళిత ఉపకులాల మధ్య సమస్యలు ఉంటే అన్నదమ్ముల్లా పరిష్కరించుకోవాలి.

అస్తిత్వవాదం పేరుతో కత్తులు, కటార్లు పట్టుకొని కొట్టుకోవాలా?

అలాగే అస్తిత్వమే సమానత్వాన్ని సాధిస్తుందనే మరో కోణం నుంచి చర్చను పెట్టారు. మహిళలు పురుషాధిపత్యాన్ని ఎదుర్కోవడానికి అదో అస్తిత్వవాదంగా ఏర్పడింది. ఔమినిస్టు ఉద్యమాలతో మొదలై లెస్బియన్ స్థాయికి ఎగబాకింది. అస్తిత్వ ఉద్యమాల వల్ల, పురుషాధిపత్య పోయి స్త్రీ పురుషులంతా సమానం అవుతారని అనుకున్నాం. పెట్టుబడిదారీ, భూస్వామ్య మహిళలు, కార్మిక వ్యవసాయ కార్మిక మహిళలంతా సమానమవుతారా? కుల వివక్షత పోయి అందర్నీ సమానంగా ఇళ్లలోనికి రానివ్వటం, కూర్చోనివ్వటం, దేవాలయాల్లోకి రానివ్వటం లాంటివి మాత్రమే జరిగితే వారికి అన్ని రకాల సమానత్వం వచ్చినట్లీనా? పురుషులతో సమానత్వ హక్కులు వచ్చినా భూస్వామ్య మహిళలు కూలి మహిళలను దోపిడీ చేయడం యథాతథంగానే కొనసాగుతుంది. భూమిలేని పేద దళితులు, గిరిజనులు, వృత్తిదారులు భూములు కలిగిన భూస్వాముల వద్ద కూలీలుగానే కొనసాగుతారు.

సాంఘిక అణచివేతల మీద పోరాడాల్సిందే. అందుకు ఉద్ధృతమైన పోరాటాలు చేయాలి. సామాజిక స్పృహ ఉన్న ప్రతి మనిషి దానిలో పాల్గొనాలి. కాని అస్తిత్వవాదులు చెబుతున్నట్లు ఈ పోరాటాల ద్వారా సమానత్వం వస్తుందనుకుంటే ఎండమావిని చూసి నీళ్లుగా భ్రమపడినట్లు ఉంటుంది. న్యూయార్క్ ప్రొఫెసర్ జేమ్స్ పెర్లాస్ ఈ వాదంపై మంచి విశ్లేషణ చేశారు. బొలీవియా ఉదాహరణ చెప్పారు. “బొలీవియాలో ఉపాధ్యక్షుడిగా ఉన్న వ్యక్తి ఎర్ర ఇండియన్ తెగకు చెందిన వాడైనప్పటికీ అదే తెగకు చెందిన “కోకోవా రైతుల”ను సామూహిక అరెస్టులను చేయించే దౌర్జన్యానికి పాల్పడకమానలేదన్నారు”. అస్తిత్వ ఉద్యమాలు తాత్కాలిక ప్రయోజనం కలుగచేస్తాయి తప్ప మౌలిక దోపిడిని రూపుమాపలేవు అని

రంగనాయకమ్మ చెప్పినందుకు ఆమెను దొరసానమ్మగారని, పంతులమ్మగారని అనేక పదాలు ప్రయోగించారు. చెప్పే పద్ధతిపై విభేధించవచ్చు. అమర్యాద పదాలు ఉపయోగిస్తే అడ్డంగా ఖండించవచ్చు. మౌలిక పరిష్కారాన్ని చెపితే సారాన్ని చూడకుండా రాతలు రాస్తూ పోతే అవి పచ్చకామెర్ల వారిని గుర్తు చేసినట్లు అవుతుంది.

కులాలు సమాఖ్య వాదన

ఈ చర్చలో ఆశ్చర్యకరమైన, ఆందోళనకరమైన మరో అంశాన్ని ముందుంచారు. కులాలుపోవు. ‘కులాల సమాఖ్య’గా ఏర్పడాలన్నారు. నిచ్చెనలా వున్న కులవ్యవస్థలో ఇప్పటివరకు అగ్రకులాలు పైమెట్టులో ఉన్నాయి. ఇది తలక్రిందులై అట్టడుగున

ఉన్న మాదిగలు పైమెట్లకు వచ్చిన ‘నవ నిర్మాణ జంబోరాజ్యం’ ఏర్పడుతుందని హిజబోధ చేశారు. కుల నిర్మూలన జరగాలని చెప్పేవారిని పిడివాదులుగా పేర్కొంటూ మార్క్సిజంలోనే ఈ తప్పుతా ఉందని చెప్పారు. కులాల సమాఖ్య ఉంటే శ్రామికవర్గ నియంతృత్వం కాదు, కక్షలూ, కార్పణాలు లేని బౌద్ధాజ్యం వస్తుందని సెలవిచ్చారు. దీనికి కొనమెరుపుగా ఇది చిన్న కులాలలో పుట్టిన వారికే అర్థం అయ్యే సిద్ధాంతం అన్నారు.

ఆధునిక నమాజంలో కూడా కులాలుండాలని చెప్పే ధైర్యం ఈ సామాజిక మేధావులకే చెల్లింది. కులాలనేవి ఆధిపత్యానికి వర్యాయపదంగా ఉన్నాయి. దీనిని

క్రమక్రమంగా నిర్మూలించాలని అభ్యుదయవాదులందరూ ఆకాంక్షిస్తున్నారు. కులాలు ఉండాలి కాబట్టి సామాజిక తరగతులకు కూడా తమ పేర్ల చివర కులాలు పెట్టుకోవడం తప్పుకాదు. పెట్టుకోని కులాలు కూడా పెట్టుకోవాలంటున్నారు. అగ్రకులాలు, ఆధిపత్యకులాలు పేరు చివర కులాన్ని తగిలించుకుంటే లేనిది మేము చేస్తే తప్పేంటని ప్రశ్నిస్తున్నారు. కుల వ్యవస్థ అనేది అణచివేతకు, దోపిడీకి, అపమానానికి, ఆధిపత్యానికి సాధనాలుగా అభివృద్ధి అవుతున్నప్పుడు దానిని కొనసాగించాలనుకోవడం ఎంతవరకు భావ్యం? పేర్ల చివర పెట్టుకోవడం, పెట్టుకోకపోవడం అనేది కాదు ప్రశ్న కులం పేరుతో తిడితే సెక్షన్ 3 క్రింద నాన్ బెయిలబుల్ కేసు పెట్టాలన్న ఎస్సీ, ఎస్టీ అత్యాచార నిరోధక చట్టానికి అర్థమేముంటుంది? పెత్తందార్లు, వారికి ఊడిగం చేసే పోలీసు వ్యవస్థ ఈ చట్టాన్ని ఈ పేరుతో నీరు గార్చారా?

నిచ్చెనమెట్లలా ఉన్న కుల వ్యవస్థ ద్వారా అగ్రకులాల ఆధిపత్యం చెలామణి అవుతుంది. ఆ నిచ్చెన మెట్లలాంటి కులాల

కుల వ్యవస్థ అనేది అణచివేతకు, దోపిడీకి, అపమానానికి, ఆధిపత్యానికి సాధనాలుగా అభివృద్ధి అవుతున్నప్పుడు దానిని కొనసాగించాలనుకోవడం ఎంతవరకు భావ్యం? పేర్ల చివర పెట్టుకోవడం, పెట్టుకోకపోవడం అనేది కాదు ప్రశ్న కులం పేరుతో తిడితే సెక్షన్ 3 క్రింద నాన్ బెయిలబుల్ కేసు పెట్టాలన్న ఎస్సీ, ఎస్టీ అత్యాచార నిరోధక చట్టానికి అర్థమేముంటుంది? పెత్తందార్లు, వారికి ఊడిగం చేసే పోలీసు వ్యవస్థ ఈ చట్టాన్ని ఈ పేరుతో నీరు గార్చారా?

సమైఖ్యలో పై మెట్టుకు ఎదిగి, ఆధిపత్యం చేయాలనుకోవటం అణిచివేతను రూపుమాపాలనుకునేవారు చేయాల్సిన పనా? అగ్రకులాలు ఇంతకాలంగా చేసింది మేమెందుకు చేయకూడదనే వితండ వాదాన్ని కొందరు ముందుకు తెస్తున్నారు. తప్పును, ద్రోహాన్ని సరిచేయడానికి, రూపుమాపడానికి అదే తప్పును, ద్రోహాన్ని చేయవసరం లేదు. అణగారిన కులాలు పై మెట్టుకు వస్తే అందరం సమానం అవుతామన్నది కూడా అర్థం లేనిది. మెట్లంటేనే పై మెట్టు ఎప్పుడు క్రింది మెట్టుపై పెత్తనం చెలాయిస్తూ తన పై ఉన్న మెట్టుకు అణిగిమణిగి ఉంటుంది.

ఇప్పుడు ఆధిపత్య కులాలుగా సమాజంలో చెలామణి అవుతున్న కులాలు ఒకనాడు శూద్ర కులాలుగా అనేక బాధలు అనుభవించినవారే. ఉత్పత్తిలో మిగులు వచ్చి, ఉత్పత్తి వనరులను వశం చేసుకుని సేవల ద్వారా భూములు పొంది, వివిధ ప్రాంతాలకు వలసలు పోయి, అగ్రకులాలుగా రూపొందారు. రెడ్డి కులం ఎలా అగ్రకులంగా మారినో ఆరుద్ర తన గ్రంథంలో వివరించారు. ఏ అంటరాని తనంలో అణిచివేయబడ్డారో ఆ కులాల్లో ఇప్పుడు ఇతరులను అణిచివేసే పెత్తందారి వర్గంగా రూపొందారు. కుల నిచ్చెనలు కొనసాగడమే ఇందుకు తోడ్పడింది. అంటరానితనం, అణిచివేతలు పోవాలనుకునేవారు కులాలు ఉండాలనుకోవడం “పిచ్చి కుదిరింది, రోకలి బండ తలకు చుట్టండి” అన్న చందంగా ఉంటుంది.

వర్గాలు, వర్గ సమూహాలు లేవా?

అస్తిత్వవాదులు అటు, ఇటు తిరిగి చివరికి వర్గాలు, వర్గ పోరాటాలు అనేవి కాలం చెల్లినవి, పనికి రానివి అనే వాదనతో ముగిస్తారు. ఇది భారతదేశానికి కాదు, ప్రపంచవ్యాప్తంగా విస్తరించిన కాన్సర్ జబ్బులా ఉంది. వర్గం అంటేనే కంపరంగా ఉంటుంది. మార్క్సును పీడిత ప్రజల పక్షపాతి అంటూనే వర్గ పోరాటాల నియంతృత్వ పిడివాదిగా ముద్రవేస్తారు. ఇటీవల అస్తిత్వవాదుల్లో మాజీ నక్సలైట్లు, మావోయిస్టులు గణనీయమైన సంఖ్యలో చేరారు. అంటే కుడిపక్షం, ఎడమపక్షం ఉండన్నమాట. మార్క్సిజంలో లేనిది అస్తిత్వవాదంలో వారికిప్పుడు కనిపిస్తుంది. బుద్ధుడికి బోధివృక్షం క్రింద జ్ఞానోదయం అయితే వీరికి అస్తిత్వవాదంలో జ్ఞానోదయమైంది. వర్గం ఉందంటూనే అంగీకరిస్తూ అన్ని అసమానతల్లో ఇది ఒక అసమానతగా పేర్కొంటూ వర్గం ఒక అస్తిత్వ రూపంగా చెబుతున్నారు.

వర్గాలు, జాతులనేవి మార్క్స్ కంటే ముందు లేనట్లు, వాటిని మార్క్సిజమే సృష్టించినట్లు చరిత్రను వక్రీకరిస్తున్నారు. “వర్గాలనేవి వాటికవి సహజంగా ఏర్పడలేదు. దోపిడీ వర్గం తమ ప్రయోజనాలకు

అనుగుణంగా వర్గాలను తయారు చేసారు. వివిధ స్థల, కాలాలను బట్టి వాటి రూపాలు మార్పు చెందుతుండవచ్చు తప్ప వాటి సారాంశంలో ఎలాంటి మార్పు లేదు. ఇవి మార్క్స్ తోనే రాలేదు. అలాగని మార్క్స్ చనిపోవటంతోనే పోయేవి కావు” అని జేమ్స్ పీట్రస్ అస్తిత్వవాదంపై తన విశ్లేషణాత్మకమైన వ్యాసంలో పేర్కొన్నారు. వర్గం అంటే అదేదో భయపడేంత భూతంగా, మనకు సంబంధం లేనిదిగా చిత్రీకరిస్తున్నారు.

ఉత్పత్తి జరుగుతున్నప్పుడు ఆర్థిక వ్యవస్థలో వారు నిర్వహించే పాత్రను కొలబద్ధంగా తీసుకుని వర్గ విభజన చేస్తాము. వ్యవసాయంలో భూస్వాములు, వ్యవసాయ కార్మికులు, పేద, మధ్య తరగతి, ధనిక రైతులు, వృత్తిదార్లు ఉంటారు. అదే పారిశ్రామిక రంగాల్లో పెట్టుబడిదారులు, కార్మికులుగా విభజన చేస్తాం. భూస్వాములు భూములపై ఆధిపత్యం చెలాయిస్తూ వ్యవసాయ కార్మికులను, పేద రైతులను దోపిడీ చేస్తారు. కార్మికులను పెట్టుబడిదారులు దోపిడీ చేస్తారు. ఇతరులు అనేకమంది దోపిడికి గురవుతున్నా నూటికి నూరు శాతం దోపిడీ చేసేది భూస్వాములు, పెట్టుబడిదారులు. అయితే దోపిడికి గురయ్యేది కార్మికులు, వ్యవసాయ కార్మికులే. ఇది ఆలోచించే ప్రతివాడికి కనిపిస్తుంది. దోపిడికి గురయ్యే వాళ్లంతా దోపిడీ చేసే వారికి వ్యతిరేకంగా తిరగబడమనటమే వర్గ సిద్ధాంతంలోని మౌలిక అంశం. కారల్ మార్క్స్ కనుగొన్నది ఇదే. అస్తిత్వవాదులు దీన్ని ఎందుకు నిరాకరిస్తున్నారు? తెలియక కాదు, తెలిసే

అస్తిత్వవాదులు అటు, ఇటు తిరిగి చివరికి వర్గాలు, వర్గ పోరాటాలు అనేవి కాలం చెల్లినవి, పనికి రానివి అనే వాదనతో ముగిస్తారు. ఇది భారతదేశానికి కాదు, ప్రపంచవ్యాప్తంగా విస్తరించిన కాన్సర్ జబ్బులా ఉంది. వర్గం అంటేనే కంపరంగా ఉంటుంది. మార్క్సును పీడిత ప్రజల పక్షపాతి అంటూనే వర్గ పోరాటాల నియంతృత్వ పిడివాదిగా ముద్రవేస్తారు.

నటిస్తున్నారు. “ఏ పద జాలం వెనుక ఏ వర్గ ప్రయోజనం దాగి ఉన్నదో అది తెలుసుకోలేనంత వరకూ ప్రజలు మోసగించబడతారని” లెనిన్ చెప్పిన విషయం వీరి వాదనలోని వున్న ముసుగును తొలగిస్తుంది.

ప్రపంచంలో అస్తిత్వవాద ఉద్యమాల వెనుకవున్న ప్రయోజనాలతోపాటు మనదేశంలో మరోకోణం కూడా ఉంది. సామాజికంగా వెనుకబడుతున్న తరగతుల్లో ఇటీవల కాలంలో కొన్ని తరగతుల్లో కొంతమంది వ్యక్తుల్లో ఆర్థిక రాజకీయ అంశాలలో మంచి మెరుగుదల వచ్చింది. సాధారణ మధ్యతరగతితోపాటు ఉన్నత, ధనిక, మధ్య తరగతి తయారైంది. విద్య, ఉపాధి, రాజకీయాల ద్వారా కొంతమంది ధనవంతులుగా తయారైతే ఆస్తుల ద్వారా మరికొంతమంది ధనవంతులయ్యారు. వీరినే ‘క్రీమిలేయర్’ అంటున్నారు. సాధారణ భాషలో చెప్పాలంటే దోపిడీ చేసేవాళ్లు అని సంబోధిస్తున్నారు. స్థూలంగా స్వాతంత్ర్యం కంటే ముందు సామాజిక తరగతుల్లో దోపిడికి గురయ్యేవారే ఉండగా, అర్థ శతాబ్దపు పరిణామాల

వల్ల ఈ తరగతుల్లో కూడా దోపిడీ చేసేవారు కొంత మంది తయారయ్యారు. భూస్వాములు, పెట్టుబడిదారులు వచ్చారు. కులంగా సామాజిక తరగతి అయినా వర్గంగా వీరూ దోపిడీ చేస్తారని వర్గ సిద్ధాంతం చెబుతుంది. అస్తిత్వ వాదులు వర్గాలే లేవని చెప్పటం ద్వారా వీరిని కాపాడాలని చూస్తారు. మరికొంతమంది “ధనవంతులన్న మాట వాస్తవమే. వారు ఇప్పుడిప్పుడే గదా సంపాదించుకుంటున్నది మనం చూసి చూడనట్లుగా ఉండాలన్న” విశ్లేషణ చేస్తున్నారు. ఒకటి వాస్తవం. సామాజిక తరగతుల్లో ధనవంతులను కులాల పేరుతో అవమానిస్తే ప్రతిఘటించాలి. వారు ఏ స్థాయిలో ఉన్నారనే దానితో నిమిత్తం లేకుండా వారికి అండగా వుండాలి. అదే సందర్భంలో వారు భూముల ద్వారా, ఫ్యాక్టరీల ద్వారా శ్రామికులను దోపిడీ చేస్తే వారిపై పోరాటాలు చేయాలి. ఇక్కడే అస్తిత్వవాదులకూ, వర్గ సిద్ధాంత వాదులకూ వైరుధ్యాలు వస్తున్నాయి. అండగా ఉండండి తప్ప వారు చేస్తున్న ఆర్థిక ఆధిపత్యంపై అణగారిన ప్రజలతో ఆందోళనలు వద్దంటారు. మన కులాలను చూసి చూడనట్లు ఉండాలంటారు. ఇది పెట్టుబడిదారి భూస్వాముల కొమ్ముకాసి వారి మోచేతుల నీళ్లు తాగటం కాదా? సామాజిక తరగతులు అని చెప్పుకుంటూ కష్టజీవులను నట్టేట ముంచడం అవదా? ఇప్పటికీ ఉత్పత్తి వనరులు సాధనాలు అగ్రకులాల చేతుల్లోనే అధికంగా ఉన్నాయి. అలాగే వీరిలోనూ కొద్ది సంఖ్యలోనైనా దోపిడీకి గురవుతున్నవారూ ఉన్నారు. దోపిడీ చేసే వారికి వ్యతిరేకంగా దోపిడీకి గురయ్యే అందరినీ సమీకరించకుండా వివక్షతను ఎలా రూపుమాపగలం? సమానత్వం ఎలా వస్తుంది?

అస్తిత్వ ఉద్యమాలతో అసమానతలు పోవని అనేక అనుభవాలున్నాయి. భూసమస్య పరిష్కారం అయితే దానంతట అదే కుల నిర్మూలన కూడా జరగదు. అంటరానితనం, వివక్షతలకు గురయ్యేవారికి భూమిస్తే పోరాడే శక్తి వస్తుంది. భూముల ద్వారా ఆధిపత్యం చలాయించే వారి కోరలు పీకినట్లవుతుంది. జీవనం కోసం పెత్తందార్లపై ఆధారపడే వారికంటే స్వంతకాళ్లపై జీవించేవారు కొంతమేరకైనా ప్రతిఘటిస్తున్నారు. అలాగే పదవుల్లోనే అధికారం ఉందనే భ్రమల్లో కూడా కొంత మంది ఉన్నారు. అధికారం, అస్తి సంబంధాల్లో ఉంది. పదవులు వాటి రూపాలు మాత్రమే. కులాల నిర్మూలన జరగాలనే చిత్తశుద్ధి ఉంటే ఈ వాస్తవాలను గుర్తించాలి. లేకపోతే కులాలతర వివాహాలు జరిగితేనే కులాలు పోతాయనే పాక్షిక అవగాహనకు వచ్చే ప్రమాదం ఉంది. ఉపశమనానికి, విముక్తికి గల

తేడాలను అర్థం చేసుకోకపోతే కుల నిర్మూలనకూ, పెట్టుబడి గ్రంథానికి మధ్య అసందర్భ పోలికలు పెట్టే ప్రమాదం ఉంది.

భూస్వాములూ, పెత్తందార్లూ తమ భూములు కాపాడుకోవడానికీ, తమ ఆధిపత్యానికీ కులాలను, వివక్షతను సాధనాలుగా ఉపయోగించుకుంటున్నారు. ఆ కులాల్లో సాధారణమైన వారు వారసత్వంగా పాటిస్తున్నారు. బీసీల్లో కూడా కొంతమంది ఈ కులవ్యవస్థకు కొట్టుకుపోతున్న ఘటనలు కూడా ఇటీవల అధికమయ్యాయి. కుల వివక్షకు వ్యతిరేకంగా పోరాడేటప్పుడు వివక్షకు గురయ్యేవారితోపాటు, ఇతర పేదలనూ, సామాజిక స్పృహ కలిగిన అందరినీ సమీకరించాలి. సామాజిక, వర్గ ఉద్యమాల సమ్మిళితం ద్వారానే ఇది సాధ్యమవుతుంది. తలక్రిందుల సిద్ధాంతాలు ఎన్ని వచ్చినా ఆధిపత్యాన్ని అభివృద్ధి చేస్తాయి తప్ప రూపుమాపలేవు.

అస్తిత్వవాదం వెనుక సిద్ధాంతం ఏమిటి?

అస్తిత్వ వాదంపై అనేక వ్యాసాలు వస్తున్నాయి. విశ్లేషణాత్మక పుస్తకాలు వెలువడుతున్నాయి. దీనిపై జరుగుతున్న ఈ చర్చ గురించి రేఖామాత్రంగా ప్రస్తావించుకోకపోతే అసంపూర్ణంగా ఉంటుంది. ఇంగ్లీషులో పోస్ట్ మోడర్నిజం తెలుగులో ఆధునిక అనంతర వాదమే అస్తిత్వవాదానికి ప్రామాణికంగా ఉంది. ఆధునిక సమాజంలో వచ్చిన అన్ని అంశాలను తిరస్కరిస్తూ ఇప్పుడు ప్రపంచవ్యాపితంగా వచ్చిందే ఆధునిక అనంతర వాదం. స్వేచ్ఛ, సమానత్వం, సౌభ్రాతృత్వం, విశ్వవ్యాపితం, సార్వజనీనం, చలన సూత్రాలు, గతితర్కం లాంటివి ఆధునిక సమాజం అంగీకరించి అమలు చేస్తున్నాయి. వాటన్నింటినీ తిరస్కరిస్తూ వచ్చిందే పోస్ట్ మోడర్నిజం. ఒక్క ముక్కలో చెప్పాలంటే ఏదీ విశ్వవ్యాపితంగా ఉండదు. సమిష్టిగా పనిచేయదు. సార్వజనీనం అంటూ ఏమీ లేదు. ప్రణాళికలు లేవు, సూత్రాలు లేవు, పద్ధతులు ఉండవు. ఎవరికి తోచినట్లు వారు ఉండటం, ఎవరి పద్ధతుల్లో వారు ఉద్యమం చేయటమే పోస్ట్ మోడర్నిజం చెప్పేది. అంతిమంగా మేము పెట్టుబడిదారి విధానాన్ని అంగీకరించం. సోషలిజాన్ని అంగీకరించం. రెండింటినీ తిరస్కరించే తటస్థవాదులం అని చెప్పుకోవటం పోస్ట్ మోడర్నిజానికి మౌలికమైంది. దీని నుంచి అస్తిత్వ వాదం వచ్చింది. ఈ వాదనలు రాజకీయ రంగంలో ప్రవేశించి, అస్తిత్వ రాజకీయాలుగా అభివృద్ధి అయ్యాయి.

ఇలా ప్రారంభమైన అస్తిత్వ రాజకీయాలు తొండ ముదిరి ఊసరవెల్లి అయినట్లు, నీ సమస్యలు నీకే తెలుసు. ఎదుటి వారికి

తెలియదు. వాటిపై నువ్వే పోరాడాలి. ఇతరులను ఎవరినీ రానివ్వవద్దు అనే దగ్గర తేలాయి. దళితుల సమస్యలపై దళితులు, మహిళల సమస్యలపై మహిళలు, గిరిజనుల సమస్యలపై గిరిజనులు, వృత్తిదారుల సమస్యలపై వృత్తిదారులు మాత్రమే పోరాడాలనే విశ్లేషణతో ముగిస్తున్నారు. అందుకే అనుభవించే వారికి అర్థం అవుతుందన్న వాదనను నెత్తికెక్కించుకున్నారు. ఇది మొత్తం సమాజాన్ని, మనుషుల్ని ముక్క ముక్కలు చేసే విచ్ఛిన్నకర సిద్ధాంతం. సంఘటిత పోరాటాలను ఇది అనంతమైన ముక్కలు చేస్తుంది.

మేం తటస్థవాదులమనే నాజుకైన బోర్డులు తగిలించుకున్నారు. పెట్టుబడిదారి విధానం, సోషలిజం రెండింటినీ తిరస్కరిస్తున్నాం అని చెప్పటంలోనే అస్తిత్వ రాజకీయాలు ఏ పక్షమో అర్థం అవుతాయి. ఇప్పటికే ఉనికిలో ఉన్న పెట్టుబడిదారి దేశాల్లో పెట్టుబడిదారి విధానాన్ని తిరస్కరించినా పోయేది ఏమీ లేదు. దాన్ని మార్చాలనుకునే సోషలిజాన్ని కూడా తిరస్కరించడం అంటే పెట్టుబడిదారి విధానాన్ని స్థిరపర్చటం. అందుకే జేమ్స్ పేట్రాస్ అస్తిత్వ రాజకీయాలను పెట్టుబడిదారి రాజకీయాలగా, మార్క్సిస్టు వ్యతిరేక రాజకీయాలగా విశ్లేషణ చేశారు. పోస్ట్ మోడర్నిజాన్ని పోస్ట్ మార్క్సిజంగా ఒక్క ముక్కలో చెప్పారు. మార్క్సిస్టు పార్టీ ప్రధాన కార్యదర్శి ప్రకాష్ కరత్ మరియు విడమర్చి ఇలా చెప్పారు. “20వ శతాబ్దం పెట్టుబడిదారి వ్యవస్థ సాధించిన విజయం. సోషలిజం వెనుక పట్టు ఫలితంగా ఈ ఆలోచనా విధానం ఆరంభమైంది. ఇది సోషలిజానికి విభిన్నమైన విధానం. మార్క్సిజానికి పూర్తిగా వ్యతిరేకమైనది.” అందుకే ప్రపంచంలో అస్తిత్వవాదం మొదట రాజకీయ రూపం తీసుకున్నది తూర్పు యూరప్ మాజీ సోషలిస్ట్ దేశాలలో. పెట్టుబడిదారి ఆకర్షణలకు గురై సోషలిజం నుండి మారిపోయిన ఆదేశాల ప్రజలకు పెట్టుబడి యొక్క అసలు రూపం కొద్దికాలంలోనే తెలిసింది. తిరిగి వారు సోషలిజం వైపు ఆలోచించకుండా చేయటానికి మేం తటస్థవాదులమంటూ అస్తిత్వ రాజకీయాలు మాజీ సోషలిస్ట్ దేశాల్లో వేగవంతం అయ్యాయి. జాతుల విద్వేషాలను రెచ్చగొట్టి ఆ దేశాలను ముక్కలు చేశాయి.

మన దేశంలో సరళీకృత ఆర్థిక విధానాలకు వ్యతిరేకంగా పోరాటాలు జరుగుతుంటే వాటిని సంఘటితం కాకుండా ఈ అస్తిత్వ రాజకీయాలను పాలక పార్టీలే పెంచి పోషిస్తున్నాయి. కులాలు, మతాలు, ప్రాంతాలు, జాతులు, లింగం పేరుతో తన్నుకునేటట్లు చేస్తున్నాయి. సామ్రాజ్యవాదులు, పెట్టుబడిదారుల ప్రయోజనాలను కాపాడటం వీటి లక్ష్యం. అణుబంధం, అమెరికన్ సామ్రాజ్యవాదం,

సరళీకృత విధానాలు అందరికంటే సామాజిక తరగతులకే తీవ్ర విఘాతాన్ని కలిగిస్తున్నాయి. అయినా ఇది తెలిసి కూడా ములాయంసింగ్ యాదవ్, లల్లా ప్రసాద్ యాదవ్ అణు బంధంలో కాంగ్రెస్ ను కాపాడి అమెరికాకు సహాయపడ్డారు. ఇప్పుడు ధరలపై కోత తీర్మానానికి వామపక్షాలు ప్రయత్నిస్తే మాయావతి కాంగ్రెస్ కు అండగా వుంది.

అస్తిత్వ రాజకీయాలపై ఇటీవలి పుస్తకం

ప్రజాశక్తి బుక్ హౌస్ అస్తిత్వవాదాలపై అవగాహనకు ఉపయోగపడే పుస్తకాన్ని ఇటీవలే ప్రచురించింది. ప్రకాష్ కరత్, బి.వి.రాఘవులు, వి.శ్రీనివాసరావు, సాహిత్య ప్రస్థానం సంపాదకవర్గ సభ్యుడు కె. ఆనందాచారి తదితరులు రాసిన ఈ వ్యాసనంకలనంలో అనేక కోణాలు ఆవిష్కారమయ్యాయి. అస్తిత్వ రాజకీయాలు పెట్టుబడిదారి రాజకీయాలగా చూస్తూ వారు లేవనెత్తే ప్రజాతంత్ర డిమాండ్లను పట్టించుకోకుండా ఉండే ప్రమాదం ఉంది. ఈ అంశం చాలా కీలకం.

ప్రకాష్ కరత్ తన వ్యాసంలో “సమాజంలో సామాజిక అణిచివేత వర్గ దోపిడి కొనసాగుతున్నాయని, ఈ రెండు రకాల దోపిడీలకు, అణిచివేతలకు వ్యతిరేకంగా ఒకే నమయంలో పోరాటం నిర్వహించాల్సి

ఉంటుంది” అని చెప్పారు. బి.వి.రాఘవులు తన వ్యాసంలో దీనిని మరింత విపులీకరించి “అస్తిత్వ సిద్ధాంతాలు అణిచివేత, పెత్తందారితనం, అసమానతలను ముందుకు తెస్తున్నాయి. వాటిని విస్మరించకూడదు. వీటిని అస్తిత్వవాదులకు వదిలేస్తే అవే సర్వస్వమని, వారు చెప్పే భ్రమలకు ఆ తరగతులు గురయ్యే ప్రమాదం ఉందని” హెచ్చరించారు. అలాగే అస్తిత్వవాదులు శ్రామిక ప్రజలను ముక్కలుగా చీల్చిన తరువాత వర్గపోరాటాలు ముందుకు పోవటం కూడా కష్టమవుతుందని చెప్పారు. అందుకనే సామాజిక అణిచివేతకు వ్యతిరేకంగా వివిధ బృందాలను సమీకరించి, పోరాడినప్పుడే అస్తిత్వ రాజకీయాలకు ఉనికి ఉండదు. ఇది గతి తార్కిక సంబంధం అని చెప్పారు. అస్తిత్వ అంశాలపై పనిచేస్తున్నప్పుడు మరో జాగ్రత్త కూడా గమనంలో ఉండాలి. పేదలను ఐక్యం చేసేది అయితే కలిసి పనిచేయాలి. విడదీసేది అయితే వ్యతిరేకించాలి. అందుకే వీటిపట్ల “ఐక్యత పోరాటం” వైఖరి తీసుకోవాలి. రెడీమేడ్ గా కాకుండా ఆయా పరిస్థితులను బట్టి కార్యాచరణ ఉండాలి.

(రచయిత వ్యవసాయ కార్మికసంఘం ప్రధాన కార్యదర్శి)

కవిత

న్యాయమా, నీకిది న్యాయమా?

-వి.వి.కుక్కారావు

పాతికేళ్లపైబడిన పోరాటం
పాతబడిన వ్యాజ్యం
పాతరవేయబడ్డ న్యాయం
చేష్టలుడిగిన ప్రభుత్వం

ఇగిరిపోయిన కన్నీటి చారికల
మాటున ఎన్నో కథలు
చెదరిపోయిన కుటుంబాల
మరుగున ఇంకెన్నో గాథలు
భద్రతను గాలికొదలి బాధ్యత మరిచిన ధృష్టాంతాలు
క్షుద్ర రాజకీయ క్రీడలో పరిహారాన్ని పరిహాసం చేసే ప్రయత్నాలు

గుట్టలుగా పోగుపడిన శవాలలో నీ తల్లి, అన్నలు, తమ్ముళ్లు, చెల్లెళ్లు
లేరా
మట్టిలో కలిసిన పసి ప్రాణాలు నీ బిడ్డలు కారా
వేల మంది ఉసురు తీసిన అసుర సంస్థ నీది కాదా
మూగజీవాలు మందలు మందలు మృత్యువు దరి చేరితే చలించే శక్తి
నీకు లేదా

విషవాయువుల జ్వాలలకు పరుగులు పెట్టిన ప్రజలు
కర్కశ వాస్తవాలకు వస్తువులుగా మారిన జాతి సంపదలు
సామూహిక ఖననంతో మరుభూమిని తలపించిన ప్రాంతాలు
నర్మదానదిలో తేలిన విగత జీవుల ఆనవాళ్లు
చట్టాలు చేసే వారే న్యాయం నగుబాటయిందంటే నవ్వులాట కాదా
రాజకీయ చట్రంలో న్యాయం ఇరుక్కుపోయి నలిగిపోయిందా
బహుశజాతి గెద్దలు తప్పించుకొంటే పెద్దలు చోద్యం చూస్తుంటారా
పాతిక వేలమంది ప్రాణాలు పణంగా పెడితే పరిణితి కొరవడిందా

గ్యాస్ దుర్బటన భోపాల్ నగర వాసులకు శాపాలుగా మారిన
తరుణంలో
సుషుష్టావస్థ నుండి శాశ్వత నిద్రలోకి జారిన సమయంలో
గాయాలతో, రోగాలతో బ్రతికి బట్టకట్టిన ప్రజానీకం చేసిన పోరాటంలో
వాయిదాలపై వాయిదాలతో పాతికేళ్లకు పైబడి సాగిన న్యాయ
సంగ్రామంలో
కారక కంపెనీ బాధ్యతా రాహిత్యం పరాకాష్టకు చేరిన నేపథ్యంలో
పేరుకు మాత్రం ఆరుగురికి రెండేళ్ల శిక్షంటే న్యాయమా?
న్యాయమా, నీకిది న్యాయమా?
సమాధి కాబడింది న్యాయమా లేక
న్యాయాన్నే నమ్ముకున్న సగటు మనిషి నైజమా?

రెక్కలు

-ద్వావలి నరేందర్ రెడ్డి

ఒక రెక్క
దుఃఖం
ఒక రెక్క
సుఖం

జీవితం
రెండు రెక్కలు

ఇతరుల
విజయాలనూ
ఆహ్వానించాలి
ఆస్వాదించాలి

అసూయ రగిలితే
మనసే అగ్నిగుండం

మనలోకి మనం
తొంగి చూసుకోవాలి
ఎన్ని మాయలో!
ఎన్ని మలినములో!

ఆత్మవిమర్శ
మహాప్రక్షాళన

అనుమానం
అంతరంగ శత్రువు
మనిషిని
క్షణ క్షణం పీడిస్తుంది

విశ్వాసం
ప్రాణ స్నేహితుడు

తనువుతోనే
తగువులాడి
తగులుకుంటుంది
వృద్ధాప్యం

సాధకుని హృదయం
నిత్యయవ్వనం

జీవితాంతం
జాగ్రత్త వహించాలి
మాటలలోనూ..
చేతలలోనూ..

ప్రవర్తన
మనిషికి ప్రతిబింబం

నీతులు
ఎన్నెన్నో చెప్పొచ్చు
సువ్వయినా
నేనయినా

ఆచరణ
మహాతపస్సు

అపురూపమైన మాతృమూర్తి 'మా'

అబ్బూరి ఛాయాదేవి

ప్రేమకి మారుపేరు అమ్మ. తన గురించి కాకుండా, ముందుగా తనవాళ్ల గురించి ఆలోచించే ప్రేమమూర్తి అమ్మ. ఏ మతానికి చెందిన అమ్మయినా ప్రేమమూర్తి. అటువంటి ప్రేమమూర్తి గురించి ఒక కొడుకుగా బా రహమతుల్లా రాసిన కథ 'మా'.

లోకంలో అందరు అమ్మలూ అంత స్వార్థరహితంగా, అంత త్యాగమయులుగా ఉండరు. అందుకే అటువంటి నిజమైన 'అమ్మ' ఉంటే, ఆమె గురించి రచయితగా చెప్పాలనిపిస్తుంది. అటువంటి అమ్మగురించి పాఠకులు తెలుసుకోవడం అవసరం.

తన సంపదకన్న పిల్లల అభివృద్ధి ముఖ్యమనుకుంటుంది 'మా'. "ఆమె దగ్గర ఉన్న వస్తువు ఆమెకెంతో విలువైనది అయినా సరే, మాకు ఇట్టే ఇచ్చేస్తుంది. ఒక్క సెకను కూడా ఆలోచించదు. నాకు ఉద్యోగం వచ్చినప్పుడు రెండువేలు డిపాజిట్ కట్టమన్నారూ- అంతే, ఏమాలోచించలేదు. తన ఒంటిమీదున్న ఒకే ఒక్క బంగారు వస్తువు- చెవుల్లో కమ్మలు. అవీ పుట్టింటి నుంచి తెచ్చుకున్న వాటిల్లో మిగిలిన చిట్టచివరి వస్తువు. వెంటనే చెప్పమని వలచి, కాలిబి ఇంటికి పోయి ఆమెను ఆ రెండు వేలు తెచ్చి నాకిచ్చేసింది." అని ఆత్మీయంగా గుర్తు చేసుకుంటాడు చిన్న కొడుకు - తల్లిని ఆసుపత్రిలో చూడటానికి వెళ్ళినప్పుడు.

భర్త ప్రేమనీ, ఆడపడుచుల ప్రేమనీ పొందగలిగిన ప్రేమమూర్తి ఈ కథలోని 'మా'. తండ్రి చరమదశలో ఉన్నప్పుడు చిన్నకొడుకుతో, "ఒరేయ్ చిన్నోడా! నా పనయిపోయింది... నీకోమాట చెప్పిపోతే నాకు నిశ్చింత.. మీ అమ్మ పెద్ద తిక్కల్ ముండ. చాలా పిరికిది. బాగా మెతక మనిషి. పసిపిల్లను చూసుకున్నట్లు చూసుకున్న నేను పోయాక, మంచిగ చూసుకోండి. నాకు ఆమె దిగులొక్కటే మిగిలింది." అంటాడు. ఆయన కళ్ళు చెమ్మగిల్లడం చూసి, "మా అమ్మ గురించి ఆయన లోపల ఉన్న ఇంత ప్రేమను చూసి అబ్బురపడిపోయిన. మా అమ్మనాయినలు ఇంతగొప్ప ప్రేమికులైనందుకు గర్వపడిపోయిన."

అంటాడు కథకుడు. నిజమే, తల్లిని అంతగా లోలోపల ప్రేమించే తండ్రి ఉండటం అరుదు. పైకి కఠినంగానో, నిర్లక్ష్యంగానో ఉన్నట్లు కనిపించినా, లోలోపల భార్యని అంతగా ప్రేమిస్తాడు ఆ తండ్రి. భార్య చేసే అంతులేని చాకిరీనీ, దుర్భరమైన ఆర్థికపరిస్థితుల్లో కుటుంబాన్ని ఆమె నిర్వహించిన తీరునీ గమనిస్తున్నా, గుర్తించినట్లు ఎప్పుడూ పైకి కనిపించదు. ఒక్క మంచిమాట అనదు- అదంతా సహజం అన్నట్లు. అంతా లోపల దాచుకుని, అంతిమక్షణాల్లో వెలిబుచ్చుతాడు.

ఆడపడుచులు మెచ్చుకోవడం మరీ అరుదు. ఆసుపత్రికి వచ్చిన మేనత్తలు మేనల్లుడితో, "రేయ్! అమ్మని జాగ్రత్తగా చూసుకో. మా వదిన దేవత... ఆమెకు లోకం తెలియదు, ఆమె లోకం తప్పించి. మా పెండ్లిల్లకు ముందేకాదు, ఇప్పటికీ మమ్మల్ని ఎంతో మర్యాదగా చూస్తది. మమ్మల్నే కాదు, ఎవరయినా అంతే. ఆమెకు తెలిసింది మనిషిని ప్రేమించటం, నమ్మటం... ఎంతో ఓపిక, సమర్థత ఉన్నామే మీ అమ్మ." అని నిజాయితీగా, కృతజ్ఞతాపూర్వకంగా చెప్పడం 'మా' వ్యక్తిత్వాన్ని నిరూపిస్తుంది. మనుషుల్లో మంచితనం, మానవత్వం ఉండటానికి అంది ఒక నిదర్శనం.

ఒక్క కుటుంబ నభ్యుల్నే కాదు, అందరినీ ప్రేమించగలిగినప్పుడే నిజమైన అమ్మతనం అనిపించుకుంటుంది. విశాల హృదయం కలిగిన అమ్మ 'మా'. "ఆమెకు ఇవ్వటం బాగా తెలుసు. అడిగే అలవాటు, తీసుకునే అలవాటు మొదటినుంచీ లేదు.. మా అమ్మది ఎంతో దయాగుణం. గుప్పెడన్నమో, బియ్యమో పెట్టండి, ఇంటికోచ్చిన ఏ బిచ్చగాడ్నీ పంపేదికాదు." దయాగుణం, దానగుణం ఉన్న అమ్మలు కొందరు ఉంటారు ఎప్పుడూ. తన తల్లి ఔదార్యాన్ని సోదాహరణంగా వివరిస్తూ, మధ్యలో, "నిజంగానే మా అమ్మ తిక్కల్లి" అంటూ, ఆ విషయంలో తండ్రి మరో సందర్భంలో వెలిబుచ్చిన అభిప్రాయాన్ని సమర్థిస్తాడు. నిజంగానే ఈ 'మా' అందరు అమ్మల్లాంటిది కాదు. అమ్మలైన అందరూ అంత నిస్వార్థం గానూ, విశాలహృదయంతోనూ ఉంటారని చెప్పలేం. అందుకే బా రహమతుల్లా

ఏకీకృతం

-కటుకోర్పుల రమేష్

ఎన్నెన్నో ఆలోచనలు
మెదళ్లలో గూళ్లు కట్టుకుంటాయి
మరెన్నో భావనలు
వొళ్లంతా కళ్లు చేసుకుంటాయి
ఎవరి అంతరంగ దృశ్యాల్ని వాళ్లే తిలకించుకునే
వొకానొక జ్ఞాన నేత్రమూ వుంటుంది
ఏది కదిలించే ఆలోచనో
ఏది హత్తుకునే దృశ్యమో
అంతుపట్టని వొకానొక
ఉద్విగ్న క్షణమూ కళ్లముందు పరచుకుంటుంది
.....
ఎన్నెన్నో సమస్యల నడుమ
శుష్కించి పోతున్న
మానవీయ విలువల్ని నిద్రలేపే
కొంగ్రొత్త మేల్కొల్పులు ఇప్పుడు కావాలి!
మనసును శిఖరం చేసి
ఆకాశాన్ని హత్తుకునే
ఆలోచనా సమూహాలు నేడేరావాలి!
అవిశ్రాంతంగా అనురాగాల్ని స్పృహించే
సౌమ్య గుణాలు నేడే గుబాళించాలి!

వో రూపాన్ని దాల్చలేక
వో నిర్ణయాన్ని చే జిక్కించుకోలేక
వో సంగ్రామాన్ని ఛేదించలేక
అతలాకుతలమవుతున్న
ఆలోచనల్ని
ఏకీకృతం చేసుకోవాలి!
గుండె గదుల్లో ఘోర్ణిల్లుతున్న
బలాల్ని కూడగట్టుకోవాలి!
శ్రమైక జీవన సౌందర్యాన్నీ...
ప్రగతిశీల భావ పరంపరల్ని...
ఒకే ఒక్క ఆలోచనలో రంగరించాలి!
పవిత్ర పాదముద్రల్ని ఆవిష్కరించే దారుల్ని...
సత్యాన్నీ దిగంతాల వద్ద

మారుమోగించే యోధుల్ని..
భగవద్గీతలా సాగే నవభావాల్ని..
భగభగమండే చైతన్యాన్నీ..
ఒకే ఒక్క ఆలోచనలో ఇముడ్చుకోవాలి!
ఈ ప్రపంచాన్నీ.. ప్రగతి మూలాల్ని..
పుటలు పుటలుగా తెరచి
వొక్కొక్క అక్షరాన్నీ.. వ్యాఖ్యాన్నీ
ఆకలింపు చేసుకునే
ఒకే ఒక్క ఆలోచన
సమైక్య నినాదంలా ఆవిర్భవించాలి!

తల్లి ఒక విశిష్టమైన 'మా'. "ఎన్నో తల్లుల ప్రేమ కలిపితే దైవం/ఎన్నో దైవాల ప్రేమ కలిపితే ఆమె" అని కొనియాడుతాడు. తను ఆమె కడుపున పుట్టిన అదృష్టానికి ఆనందిస్తూ. "కొట్టికొట్టి అలసిపోయేది/ ఒక్కో చేర్చుకుని వాతల్ని నిమిరేది"- అదే కదా ఆమ్మ లక్షణం!

తన ఒక్కగాని ఒక్క కూతురు - పెళ్ళయిన ఐదు సంవత్సరాలకే ఒక కూతుర్ని కని లేత వయస్సులోనే చనిపోతే ఆమె ఎంతగానో కుంగిపోయింది. దానికీతోడు, ఆర్థికంగా తన సంసారాన్ని ఆదుకుంటూ వచ్చిన తన తల్లి పోవడం, ఆ తరవాత తన భర్త పోవడం- ఈ చావులన్నిటినీ జీర్ణించుకున్నా, కూతురి చావునుంచి బయటపడలేకపోయింది- ముఖ్యంగా ఆ అమ్మాయి ఎప్పుడూ కిలకిల నవ్వుతూ ఉండేదని. "జీవితంలో మొత్తం నవ్వాల్సిన నవ్వును, మాట్లాడాల్సిన మాటల్ని పాతికేళ్ళలోనే నవ్వేసుకుంది. మనం యథేచ్ఛగా నన్నా నవ్వనీయకపోతిమి, మాట్లాడనీయకపోతిమి, ఆడపిల్లని అడ్డుకట్ట వేసిమి." అని చిన్న కొడుకుతో చెప్పుకుంటుంది. "మనం జీవితాంతం నవ్వుకుండా మంచిగనే శిక్షవేసి పోయింది." అంటుంది. పాత సంప్రదాయాలు ఎంత వివక్షతో కూడినవో, ఆడపిల్లల పట్ల ఎంత నిర్దాక్షిణ్యంగా ఉండేవో తెలిపే ఆమె మాటలు పాఠకుల గుండెల్ని పిండుతాయి.

కొడుకుల పైనే కాదు, మనవలపైన కూడా ఆమెకి అపారమైన ప్రేమ. మనవలపైన వెర్రిప్రేమ ఉన్న అమ్మమ్మలూ, నాయనమ్మలూ ఉంటారు చాలామంది. కానీ నాయనమ్మగా ఈ 'మా'

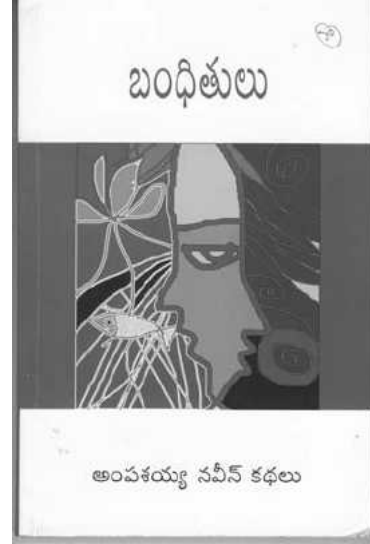
వేరు. తన భర్త పోయాక పుట్టిన మనవడు ఇర్వాన్ అంటే ఆమెకి పంచప్రాణాలు. ఆఖరి కొడుకు కొడుకు ఇర్వాన్. "ఆమె ప్రపంచం ఇర్వాన్." అటువంటి మనవణ్ణి, తను గుండెనొప్పితో ఆసుపత్రిలో ఉంటే, తనని చూడటానికి ఆ మనవణ్ణి తీసుకురాలేదేమని అడుగుతుంది కొడుకుని. "వాడికీ జ్వరం. నానామ్మా! నానామ్మా! అని ఒకటే ఏడుపు. నిద్రలో కూడా అదే కలవరింత. మందులిచ్చినా తగ్గటం లేదు." అని కొడుకు చెప్పగానే "... నేను వెంటనే వాడ్ని చూడాలి" అంటూ ఆసుపత్రి బెడ్ మీంచి దిగి బయటికి బయలుదేరుతుంది ఎవరికోసమూ చూడకుండా. కొడుకులు ఆమె గురించి అందోళన పడుతూంటే, "మీ అమ్మకు ఇంకేమీ కాదు. పోనివ్వండి." అంటాడు డాక్టరు- ఆమెకి అదే మందు అన్నట్లుగా. ఇది ఏ అమ్మకీ, ఏ నాయనమ్మకీ లేని ఘనత!

అందుకే బా రహమతుల్లా తన తల్లి ప్రేమలోని విశిష్టతనీ, 'తిక్క' అనిపించుకునే ఆమె ప్రేమ స్వరూపాన్ని కథారూపంలో పాఠకులకు తెలియజెప్పారు. కుటుంబం కోసం తపించే భార్యల్ని గుర్తించి గౌరవించడం తెలియని భర్తలకీ, తల్లి ప్రేమనీ, మమతానురాగాల్నీ పట్టించుకోని కొడుకులకీ కనువిప్పు కలిగించే కథ 'మా'. ఒక నవలగా రాయగలిగినంత చరిత్ర ఉన్న ఒక అమ్మకథకి సంక్షిప్త రూపం ఈ కథానిక. ఆ విలక్షణమైన అమ్మతనం గురించిన వివరణ పాఠకులకు ఒక స్ఫూర్తిదాయకమైన కానుక! ఈ కథానికా రచయిత బా రహమతుల్లాకి ప్రత్యేక అభినందనలు!

(మా కథ ప్రస్థానం జనవరి 2010 సంచికలో ప్రచురించబడింది)

అంతశ్చేతనలోని చీకటి కోణాల ఆవిష్కరణ

- సలీం

నవలా రచయితగా లబ్ధప్రతిష్ఠలైన అంపశయ్య నవీన్ వెలువరించిన రెండో కథా సంపుటి “బంధితులు”. ఇందులో ఉన్న పదైనిమిది కథల్లో పది కథలు ఇటీవలి రెండు సంవత్సరాల కాలంలో రాసినవి కాగా మిగతా కథల్లో ఎక్కువశాతం అరవై, డెబ్బయ్య దశకాల్లో రాసినవి.

చైతన్యస్రవంతి శిల్పంలో కథ నడిపించటంలో చేయి తిరిగిన ఈ రచయిత ‘అంపశయ్య’ నవల రాయడానికి ముందు తను రాసిన ‘అథోలోకం’ కథ అందుకు రిహార్సల్ లాంటిదని ఈ కథా నేపథ్యంలో వివరించారు. సెన్సేషనల్ న్యూస్ విన్పించాలనే వ్యామోహం వారాపత్రికలకూ, న్యూస్ ఛానళ్లకే కాదు చాలా మంది మనుషుల్లో కూడా ఉంటుంది. అది స్త్రీ పురుష సంబంధాల విషయంలో ఐతే ఇక చెప్పనే అక్కరలేదు. నిజాన్ని వక్రీకరించి, దాన్నో మసాలా దట్టించి, చిలువలు పలువలు కల్పించి ప్రచారం చేయాలనే మానసిక దౌర్బల్యం కలిగిన ఓ కాలేజీ విద్యార్థి తన కాలేజీ స్టూడెంట్ కుముదినీ, లెక్చరర్ కమలాకరరావు గురించి చెప్పకూడదనుకుంటూనే వాళ్లిద్దరూ అన్యోన్యంగా కలిసి తిరగటం చూసినట్లు అబద్ధాలు కల్పించి చెప్తాడు. మనకు దక్కని అపురూపమైన అనుభవం మరొకరికి దక్కిందన్న అసూయ... మరొకరికి నిజంగా స్వంతం కాకున్నా ఐనట్లు అపవాదు వేసి అక్కసు తీర్చుకునే కుళ్లు మనస్తత్వం ఈ కథలో అద్భుతంగా చిత్రించబడింది.

ఈ కథ చదివాక చైతన్య స్రవంతిలో కథ రాయాలంటే ఆ రచయితకు శిల్పం మీద పట్టుతోపాటు అనేకానేక విషయాల మీద అవగాహనా, పుష్కలమైన పరిజ్ఞానం అవసరమని అర్థమౌతుంది. ఈ కథలో మాలతీ చందూర్ ప్రమదావనం నుంచి శ్రీశ్రీ, ముళ్లపూడి, సత్యజిత్ రే, షేక్స్పియర్, కాలిదాసు, క్షియోపాత్రా, బ్రిగిటీ బార్దాల్, కీట్స్ ఇత్యాదుల ప్రస్తావన సమయోచితంగా కథా గమనంలో ఇమిడిపోయింది. తనలోని విషాన్ని కడిగేసుకోవాలనీ తను మారి

తీరాలని ఆ విద్యార్థి అనుకోవటంతో కథని ముగించటం వల్ల మనిషిలో మంచివాడుగా మారాలన్న తపనే బలంగా ఉంటుందన్న రచయిత ఆశావహ దృక్పథం అవగతమౌతుంది.

కలల ప్రపంచానికీ వాస్తవ జీవితానికీ మధ్య ఉన్న అగాధాన్ని, అటువంటి వ్యక్తులు భార్యభర్తలయితే రాజుకునే మానసిక సంఘర్షణలనీ ప్రతిభావంతంగా చిత్రించిన కథ ‘తీరిన కోరిక’. భార్య తన జీవితంలోకి మల్లెల సారభాల్ని తీసుకొస్తుందని ఆశిస్తాడతను. ‘సాయంత్రం బొగ్గులు తీసుకురాకపోతే రాత్రికి వంట సున్న’ అంటుందామె. వెన్నెల్లో పడుకుని ఆమెతో తీయటి కబుర్లు పంచుకోవాలనుకుంటాడు. ‘ఏముందీ వెన్నెల్లో... రోజూ ఉండేదేగా’ అంటుంది. ఆమె లోకంలోకి తనని రానివ్వటం లేదనుకుంటాడు. పొగరనుకుంటాడు. ఆమె మాయ, ఎండమావి, పాషాణం... ఆమెకు గర్వం, నిర్లక్ష్యం అనుకుంటాడు. భార్యని గొడ్డలా బాదే రామయ్య గుర్తొచ్చి తనకన్నా అతను గొప్పవాడనిపిస్తుంది. సాయంత్రం ఇంటికెళ్లినప్పుడు, బొగ్గుల బస్తా తెచ్చిన రిక్షావాడితో మాట్లాడుతూ కన్పించిన భార్యని అనుమానంతో తనివితీరా బాది గుండెల బరువు దింపుకుంటాడు. చివరికి ‘నా ప్రపంచంలో నేనుండిపోయాను తప్ప నీ ప్రపంచంలోకొచ్చే ప్రయత్నం చేయకపోవటం నేను చేసిన పెద్ద తప్పు’ అనే నిజాన్ని తెలుసుకుంటాడు.

ఈ కథా సంపుటికే మకుటాయమానమైన కథ ‘బంధితులు’. భార్యభర్తలిద్దరూ ఉద్యోగస్థులు. అతను సాఫ్ట్వేర్ ఇంజనీర్. ఆమె ఫైవ్ స్టార్ హోటల్ రిసెప్షనిస్ట్. స్వంత అపార్ట్మెంట్, ఏ.సి, ప్రిజ్, హోమ్ థియేటర్, కాస్టీ ఫర్నీచర్... అన్నీ ఉన్నాయి. కానీ అతనిది రాత్రి ద్యూటీ ఆమెది పగలు ద్యూటీ. ఆమె ఇంటి నుండి వెళ్తున్నప్పుడు అన్వేష్ నిద్రలో ఉంటాడు. ఆమె ఇంటికొచ్చేటప్పటికి అన్వేష్ ఆఫీసుకి వెళ్లిపోతాడు. న్యూస్ పేపర్లో హెడ్ లైన్లు చదవడానికి కూడా తీరికలేని జీవితాలు... ఒకింట్లో ఉంటున్నా ఇద్దరిమధ్యా ఎంత దూరమో.. భార్యతో హాయిగా

రోజూ బతకాల్సిందే..

ఆకాశం నేనూ వొకటే
శూన్యంగా బతుకుతున్న వాళ్లం
ఎన్ని ఆశల విత్తులు నాటుకున్నామో
స్వేద వర్షం కురిసే కురిసే
చెరకు పిప్పిలా మిగిలిపోయాం
వొక్క మొలకైన లేదు
ఎండకి యెండి బీటలుపడ్డా
వానకి తడిసి చీకిపోయినా
పేదవాడి గుండె చౌడునేలే
యే కలా పండని బీడే

ఈతకోట సుబ్బారావు

మాటలు మోస్తుంటాం
చూపుడు వేలు మీద
నమ్మకాన్ని బతికిస్తుంటాం
శ్వాస శ్వాసకో ముడివేస్తూ
ప్రతి ఉదయం
కోడి కూతలాగే తెల్లారి పోతుంది
ఏ మార్పు ఉండదు
మహా ఐతే వొక ఆశ చచ్చిపోతుంది
చీమల భారులా వొకదానెంబడి
మరో ఆశ కొత్తగా నాటుకుంటాం
మరి రోజూ బతకాలి కదా!

ఒక్కరోజైనా గడవలేని బతుకు. అతని మీద అతనికే జాలి కల్గిందని కథని ముగిస్తాడు రచయిత. కథ చదివిన పాఠకుడికి కూడా వాళ్లమీద అంతులేని జాలి కల్గుతుంది. జీవితమంటే డబ్బు సంపాదనా తద్వారా ఒనగూడే సౌకర్యాలు మాత్రమే అనే భ్రమలో కొట్టుకుపోతున్న నేటితరం యువతకి కనువిప్పు ఈ కథ.

ఈ సంపుటిలోని కథల్లో మనుషుల ప్రవర్తన వెనక దాగున్న మానసిక కోణాలు విశ్లేషించబడ్డాయి. 'బింబం- ప్రతిబింబం' కథలో ప్రదిప్ అనే సైకాలజీ లెక్చరర్ ఇలా అంటాడు. "ఎవడైనా వేరొకరు చేస్తున్న పనిని అతిగా దూషించటమో, ద్వేషించటమో చేస్తున్నాడంటే అలాంటి పనినే చేయాలని అతని అంతరాంతరాల్లో - ఫ్రాయిడ్ మాటల్లో చెప్పాలంటే అతని అన్ కాన్సియస్ లో - అంటే అంతశ్చేతనంలో ఉందని మనం అర్థం చేసుకోవాలి". ఇదే కథలో మరో చోట ఇలా అంటాడు "తను చెయ్యాలనుకొని చెయ్యలేని పనుల్ని ఎదుటివాడు చేస్తే మనిషి భరించలేడు. ఆ పనులకి యేవేవో నైతిక విలువల్ని జోడించి విమర్శిస్తేగాని అతనికి నిద్ర పట్టదు.. సమాజానికి భయపడి తమలోని కొన్ని కోరికల్ని తమలోనే అణిచేసుకుని కొన్ని అసహజమైన మార్గాల ద్వారా ఆ కోరికల్ని తీర్చుకోవాలని ప్రయత్నిస్తారు". ఇది చదివాక మనలో చాలా మంది తప్పకుండా భుజాలు తడుముకుంటారు.

'అపకారికి ఉపకారం' కథలో ఎంత మంచి మనిషిమీదైనా పుకార్లు ఎందుకు పుడ్తాయో ధర్మయ్య అనే పాత్ర ద్వారా వివరిస్తాడు రచయిత. "ఓ వ్యక్తి చాలా మంచివాడంటే మనం నమ్మలేం. మనకంటే మంచివాళ్లు ఉంటారంటే మనలోని అహం అంగీకరించదు. వాడూ నాలాంటివాడే అయ్యుంటాడులే అని మనలో మనం అనుకుంటాం. ఎందుకంటే మనం చాలా మంచివాళ్ళం కాదని మన అంతరాత్మలకు తెలుసు కాబట్టి. మంచివాడన్న ముద్రపడిన మనిషిని గూర్చి అంత మంచివాడు కాదన్న ఒక పుకారు బయల్దేరిందనుకో. మనకు వెంటనే నమ్మ బుద్ధవుతుంది. ఆ పుకారుని ప్రచారం చేయాలని కూడా అనుకుంటాం."

గ్లోబలైజేషన్ పుణ్యమా అంటూ వివాహ బంధాలు ఎలా

విచ్చిన్నమౌతున్నాయో 'హింస' అనే కథలో చెప్తూ "భార్యకు భర్త, భర్తకు భార్య అన్ని దశల్లో కూడా తోడునీడగా ఉండాలన్న పూర్వపు విలువలు గ్లోబలైజేషన్ తాకిడికి హరించబోతున్నాయి" అంటారు రచయిత.

కథకుడికున్న భ్రమణ కాంక్ష 'చివరి కాసుక', 'బిచ్చుగాడు', 'టెక్నికల్' కథల్లో స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. ఈ మూడు కథలు ట్రెయిన్ లో ప్రయాణం నేపథ్యంలో రాసిన కథలు. ఈ రచయిత ఇటీవల వెలువరించిన 'ప్రయాణంలో ప్రమదలు' నవల, ట్రావెలర్స్ రచన 'అమెరికా అమెరికా' బహుళ ప్రజాదరణ పొందడానికి బహుశా ఇదో కారణం కావచ్చు.

జీవితంలోని విభిన్న పాఠ్యాలమీద రచయితకున్న సాధికారికమైన అవగాహన, మనసు మూలాల్లోకి చొచ్చుకుపోయి మానవ నైజం వెనకు దాగున్న మూలకారణాల్ని వెదికి పట్టుకునే నేర్పు ఈ కథల్లో ప్రస్ఫుటంగా కనిపిస్తాయి. ఈ కథల్లో ఆణిముత్యాల్లాంటి వాక్యాలెన్నో.. ఏరుకున్న వారికి ఏరుకున్నన్ని.. మచ్చుకి 'చివరి కాసుక' కథలో ఈనాడు యువత ఎదుర్కొంటున్న విపరీతమైన పోటీ గురించి చెప్తూ "ఇవ్వాలే ఏ ప్రొఫెషనయినా చాలా స్ట్రాట్ గా, చాలా ఫ్యాన్ గా ఉండకపోతే బతకలేం" అంటుండో పాత్ర. ఇదే కథలో మరోచోట "పూహించుకోవడంలో ఉన్నంత భయం నిజంగా ఉండదు" అంటాడు.

'బంధితులు' కథా సంపుటిలోని కథలన్నీ ఏకబిగిన చదివిస్తాయి. చక్కని పఠనీయత రచయిత స్వంతం. ఈ కథలు చదవటం పూర్తయ్యాక మనం మనలోకి చూసుకుని ఉలిక్కి పడ్డాం. మనకు తెలిని చీకటి కోణాలు కళ్లముందు ఒక్కటొక్కటిగా ఆవిష్కరించబడ్డంటే భయపడ్డాం. మనం చూస్తున్నది మనల్నేనా అని అనుమాన పడ్డాం. రచయిత చెప్పింది మనల్ని గురించి కాదేమోనని సమాధానవచ్చింది. ఐనా ఈ కథలు వదలవు. మనల్ని వెన్నాడతూంటాయి. మన అంతశ్చేతనంలో ఆకృతి దాల్చిన వికృతరూపాల్ని కళ్లముందు సజీవంగా నిలబెట్టాయి.

కొన్ని మెరుపులు

హిందీ మూలం: అల్ జహీల్

తెలుగు అనువాదం : డా॥ జి.వి. రత్నాకర్

మేము వస్తున్నాం

మేము వస్తున్నాం
ఆ
చీకటి రహదారికి గుడ్డి అదృష్టం పట్టుకుంది
కాలం కూడా గడిచిపోతుంది
ఆకసపు ఆ అతి చిన్న మూలల్లో గడిచిపోయింది
ఉమ్ముతున్న పొడిదగ్గులా శూన్యమయింది
మరియు తిరిగి
దాహం అయితే దాహంగానే మిగులుతుంది
అది తప్పక తీసుకువస్తుంది
పకపకల దారాల ఆధారాలు తెగకపోతే ఏమౌతుంది
మేము తిరిగివచ్చాము

ఓ జ్ఞాపకం

దుకాణాలు పండ్లతో
సుగంధంతో
సింహద్వారాలదారుల్లో ఉంది
పొగతో, సుగంధంతో, సాంబ్రాణితో నిండిన ఆకసం
మొహాల అమాయకత్వం
ఇవన్నీ ఎన్నాళ్లవరకూ ఉంటుంది?

ఓ గుర్తు

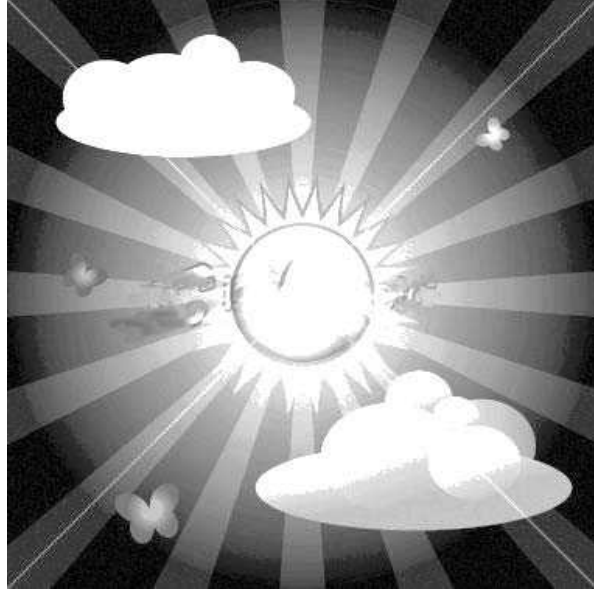
ఏదో మొహం ఎక్కడో ఉంది
కడగబడింది
మబ్బుల్లో కలిసింది

పాకుతున్న రాత్రుల్లో
నమ్మకాల నిచ్చెనలు
విచ్చుకుంటున్నాయి

సీతాకోక చిలుక

సీతాకోక చిలుక గాలిలోకి ఎగిరింది
దూరమెంతో దానికి ఏమాత్రం తెలియదు
అది సృష్టించింది
ఓ రంగుల ప్రపంచాన్ని
శతాబ్దాలు గడిచిపోయాయి
అరఘడియపాటి ఆ సుఖంలోపడి

సూర్యుడు

ప్రకృతిరాత్రి ఏ సూర్యునితోనో కలిసి కలగని ఉండొచ్చు
తిరిగి ఎవరి కోసం ఈ ఎదురుచూపు
ప్రతి రాత్రి వలె తాను
ఈ రాత్రికాదా ఎదురుచూపులొతుంది.

సుగంధం

కాలంతోపాటు కలిసి నడుస్తూ ఇక్కడికి చేరాము
మదీనా నుండి ఎప్పుడు బయటపడ్డామో
బాగ్దాద్ నుండి బయటకి ఎప్పుడు అడుగేసామో
కరాచికి ఎప్పుడు చేరామో
ఇండియాలో ఏ ఘడియలో ఈ మేఘం వర్షించిందో
ఇక్కడికొచ్చాక ఏమేమి జరిగాయో
థిల్లీ, అవధ్ మరియు దక్కన్లలో
ఎక్కడా నా చిరునామా దొరకడం లేదు
కానీ ఓ సువాసన మాత్రం నేటికీ పరిమళిస్తుంది
చెమట సుగంధం
శ్రమైకజీవన సుగంధం
కాయకష్టపు సుగంధం

కొత్త పుస్తకాలు

గాయాలే... గయాలే!

రాజీవ్, జ్వలిత, అమృతలత
పేజీలు: 164, వెల: రూ.80/-

లభ్యత: ప్రజాశక్తి, విశాలాంధ్ర, నవోదయ

ఈ సంకలనంలోని కవితలన్నీ 'పొక్కిలి'లోని తిరుగుబాటు కవితలను తలపిస్తున్నాయి. తెలంగాణపై ప్రేమాభిమానాలు కనిపిస్తున్నాయి. ఈ కవయిత్రులు కవితా సంకలనం తెలంగాణ అస్తిత్వ వేదనా వాదం సాహిత్యంలో ఒక మైలురాయి వంటిది. అన్ని కవితలకు కవితలోని భావాన్ని వ్యక్తం చేస్తూ

స్పెచ్లు వేయడం బాగుంది.

- ముదిగంటి సుజాతారెడ్డి

అంబేద్కర్-గాంధీ

డా॥కత్తి పద్మారావు

పేజీలు: 80 వెల:25/-

లభ్యత: 9849741695

డా॥బి.ఆర్.అంబేద్కర్ ఈ గుణాలను బుద్ధుడి నుండి అందుకొన్నారు. బ్రాహ్మణవాదానికి ప్రత్యామ్నాయ సంస్కృతిని ఆయన రూపొందించగలిగారు. కాలేజీలో చదువుతున్న దళిత బహుజన విద్యార్థులు అంబేద్కర్ నుండి పట్టుదలతో నేర్చుకోవలసిన వాటిలో మూడవది పరిశోధన. మనం జీవిస్తున్న సమాజంలో కులం, అస్పృశ్యత, స్త్రీ అణచివేత, ప్రపంచమార్కెట్ పెత్తనం, అనేక నవాళ్ళ మనముందు ఉన్నాయి. వీటిని నూతన అంబేద్కర్

అగ్రకుల తాత్విక దార్శనికత దృష్టితో మనం చూడవలసి ఉంది.

- కత్తి పద్మారావు

ప్రాచీన కవిత్వంలో వ్యక్తిత్వ వికాసం

డా॥ ద్వ్యానా.శాస్త్రి

పేజీలు: 82; వెల: రూ.70/-

లభ్యత: 9849293376

మన కవిత్వం, కథలూ, నవలలూ, నాటకాలూ... జానపద గేయాలూ, శతకాలూ.. అన్నీ వ్యక్తిత్వ వికాసం కోసం, మానవ మనుగడ కోసం, మానవ సంబంధాల మెరుగు కోసం పుట్టినవే. ముఖ్యంగా తెలుగు కవిత్వంలోని ప్రధానాంశం వ్యక్తిత్వ వికాసమే. అలాంటి కథలూ, ఆ పేర్లూ, ఆ సంఘటనలూ, ఆ సంభాషణలూ నిశితంగా, లోతుగా పరిశీలిస్తే చాలు. వాటిల్లోనే పర్వనాలిటీ

దెవలప్ మెంట్ కావలసినంత కనిపిస్తుంది. అందుకే కవిత్వం ఆలోచనామృతం! ఆ దిశగా ఒక ప్రయత్నం ఇది...

ద్వ్యానా. శాస్త్రి

సౌభాగ్య కవిత

డా॥శిఖామణి

పేజీలు: 250 ; వెల: రూ.125/-

లభ్యత: విశాలాంధ్ర, ప్రజాశక్తి, నవోదయ, నవయగ

వైయిక్తిక విషాదాల నుండి ప్రారంభమైన సౌభాగ్య కవితాయాత్ర సామాజిక గతిశీలాన్ని అనుసరిస్తూ నడవడం అతనిలోని గుణాత్మక పరిణామానికి ఉదాహరణ. అందుకు అతని కవిత్వం అంతటా సాక్ష్యాలు దొరుకుతాయి. వీటన్నింటి మధ్య సాహిత్యంలోని అవ్యవస్థను అది ఏ రూపంలో ఉన్నా సహించలేని విమర్శాపరశురాముడు సౌభాగ్య, అవాద్ధుల ప్రహసనం గూర్చి రాస్తూ ఒక చోట "వ్యక్తిత్వం పున్న జీన్ పాల్సార్ లాంటి వాళ్ళ నవ్యతూ అవార్డుల్ని తిరస్కరిస్తారు. పనిగట్టుకుని సాధించుకున్న వాళ్ళ బతుకంతా ఆ భారాన్ని గాడిదబరువు మోస్తూ గడుపుతారు." వర్తమాన సందర్భానికి ఎంత దగ్గరగా వున్నాయి ఎప్పుడో రాసిన ఈ మాటలు. నా అంతటి కవి లేడనుకునే కవులను ఉద్దేశించి "నిర్మలంగా పున్న కాగితాల్ని నిర్జీవమైన అక్షరాలతో నింపితే కాగితాలూ బాధపడతాయి" అనగలిగిన ఆర్డ్ర హృదయుడు సౌభాగ్య.

- శిఖామణి

మరో ప్రపంచపు మహాకవి

ఆపునూరి సమ్మయ్య

డా॥విష్ణువదత్ శుక్లా

పేజీలు: 80; వెల: 30/-

లభ్యత: 9948237909,

9700555425

భూమయ్య, కిష్టాగోడలకు ఉరిశిక్ష పడిన నేపథ్యంలో ప్రజల నుండి విరాళాలను సేకరించాలని నిర్ణయించడంతో మహాకవి శ్రీశ్రీ జోలె పట్టుకుని హైస్కూల్ మైదానంలో ప్రజల వద్దకు వెళ్లి విరాళాలను సేకరించాడు. పట్టణానికి చెందిన అకినపల్లి సత్యయ్య, గౌరిశెట్టి వెంకటాచలం, గోలివీర

రాఘవులు, రాజమౌళి లాంటి వ్యాపార ప్రముఖులు "శ్రీశ్రీని నడిచి వస్తున్న దేవుడి"గా భావించారో ఏమో సాష్టాంగ నమస్కారం చేసి, విరాళాలను అందించిన సంఘటన ఇంకా నా కళ్లముందు సజీవదృశ్యంగా తిరుగుతూనే ఉంది.

-ఆపునూరి సమ్మయ్య

నాదేశం (దీర్ఘకవిత)

తాతా రమేశ్ బాబు

పేజీలు: 54; వెల: రూ.40/-

లభ్యత: 9441518715

అందమైన పదబంధాలతో వచన కవిత్వం, మినీ కవిత్వం రాయడం తాతా రమేశ్ బాబు యొక్క మౌలికమైన ప్రతిభకు దృష్టాంతము. సంక్షిప్తత, బహుళార్థక సాధకత, నవ్యబంధం రశైలి, శీర్షిక కవితలో ఉండకపోవడం వంటి అనేక లక్షణాలు మినీ కవితకు ఉండాలని ఆధునిక విమర్శకులు గుర్తించారు. అవన్నీ శ్రీ రమేశ్ బాబులో

ఉండటం ప్రశంసనీయం.

- డా॥ రాళ్లబండి కవితాసూరీ

కొత్త పుస్తకాలు

మరో బాల్యాన్ని ఆహ్వానిద్దాం!
కొట్టి రామారావు
పేజీలు: 72, వెల: రూ.60/-
లభ్యత : 9908789405

అచ్చమయిన కవి-కాలంతో నడుస్తాడు, 'డెడ్ వుడ్' కాడు; కాలంలా ప్రవహిస్తాడు, ఎండిపోడు. కాలాన్ని జయిస్తాడు, రేపటి వెలుగుకిరణ ప్రసారం ఈ రోజే చేస్తాడు! రామారావుగారు ఈనాటి మానవబాంబుల మృత్యుక్రీడని నిరసిస్తారు. మహిళా దినోత్సవాల డౌలతనాన్ని తేటతెల్లం చేస్తారు. అందలమెక్కిన అహంకారానికి హెచ్చరికలు చేస్తారు. ప్రపంచీకరణ దుష్ఫలితాలపై నిప్పులు చెరుగుతారు. "చావుని జయించడం కోసం ఉండాలి, మన పరుగు" అని భావితరానికి ఆశా శ్వాసనూడుతారు.

- విహారి

గోదారి కెరటాలు
పనసకర్త ప్రకాశ్ (నానీ)
పేజీలు: 46 వెల:30/-
లభ్యత: 9346365618,
9985477644

కొన్ని మెరుపులు.. కొన్ని ఉరుములు.. కొన్ని తిన్నగా గుండెల్లో గుచ్చుకున్నాయ్ కొన్ని... సుతారంగా విచ్చుకున్నాయ్ కొన్ని కన్నీటి వాసనేస్తే.. కొన్ని నెత్తుటి వాసన... మొత్తానికి కవితాతత్వం... మానవతత్వం పరిమళించాయ్...!

- తనికెళ్ల భరణి

నాన్న జ్ఞాపకాలు (వీధికవిత)
ఎస్.ఆర్.వృద్ధి
పేజీలు: 38; వెల: రూ.30/-
లభ్యత: 9989223245, విశాలాంధ్ర అన్ని

భ్రాంచీల్లో నేను కవితలు వ్రాసే తొలి రోజుల్లో విలువైన సమయాన్ని కవిత్వం పేరుతో వృథా చేస్తున్నానని అనుకునేవారు. నా రచనలు ఎప్పుడూ చదివినట్లు గుర్తులేదు. చదవమని నేను అననూ లేదు. రాసు రాసు సాహిత్యపరంగా కాస్తో, కూస్తో నేను ఎదగడాన్ని ప్రత్యేకించి ఈ రంగంలో పెరుగుతూ వచ్చిన స్నేహసంబంధాల్ని గమనించాక, తన అభిప్రాయాన్ని మార్చుకున్నారు.

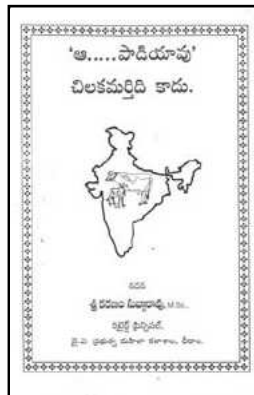
- రచయిత

మూడో అందం (కథలు)
గోటేటి లలితాశేఖర్
పేజీలు: 143; వెల: రూ.90/-
లభ్యత: 9394793921,
విశాలాంధ్ర ప్రజాశక్తి, నవోదయ అన్ని

భ్రాంచీల్లో లలితాశేఖర్ కథల్లో వాస్తవికత కన్నా ఊహా శబలతే ఎక్కువ. అయితే ఆ ఊహలు గాలిలో తేలియాడేవి కావు. గడుసుతనం సంతరించుకున్నవీ కావు. సున్నితమైనవీ సూటితనం కలిగినవీ. లలితాశేఖర్ కథల్లో మానవతకు హారతి పట్టటం కనిపిస్తుంది. లలితాశేఖర్ కథలు ఆదర్శాలను ప్రబోధిస్తాయి. ఆదర్శ మూర్తులతో పాటు చెడ్డవాళ్ళూ కనిపిస్తారు. అయితే చెడ్డవాళ్లు మంచివాళ్లుగా పరివర్తన చెందటాన్ని మనం గ్రహిస్తాం.

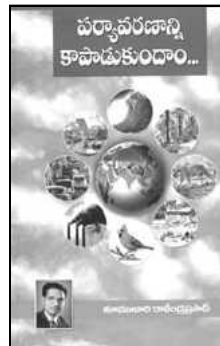
- పెనుగొండ లక్ష్మీనారాయణ

'అ... పాడియావు'
చిలకమర్రిది కాదు
కరణం సుబ్బారావు
పేజీలు: 99; వెల: అమూల్యము
లభ్యత: 08594 234268

చాలామంది పరిశోధకులు 'భరత ఖండం...' పద్యం చెన్నాప్రగడ వారిదని పేర్కొనకపోవడానికి కారణం ఏమై ఉంటుంది? 'భరత ఖండం...' పద్యం కొటేషన్లలో ఉండటం వలన అసలు ఈ పద్యాన్ని వ్రాసిన కవి చిలకమర్రి కాని, చెన్నాప్రగడ కాని కాకుండా ఇంకా ఎవరైనా అయి ఉంటారా? అనే ఆలోచన కూడా వస్తుంది. ఏది ఏమైనా మరో పరిశోధకుడు ఇంకా పరిశీలించి తేల్చి చెప్పేవరకు కరణం సుబ్బారావుగారి సత్యశోధన ప్రామాణికమైందిగా భావించడం సముచితం.

-డా॥ గుమ్మా సాంబశివరావు

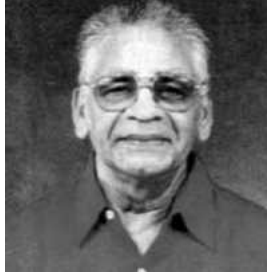
పర్యావరణాన్ని కాపాడుకుందాం...
పాములూరి రాజేంద్రప్రసాద్
పేజీలు: 98;

లభ్యత: 9490332323
 ఈ సమస్య ఒక రాష్ట్రం, దేశం సమస్య కాదు. ఈ భూమ్మీద నివసిస్తున్న ప్రతి మానవుడు పర్యావరణాన్ని పరిరక్షించుకునే దిశగా కృషి చేయాల్సిన అవసరం ఆసన్నమైంది. వర్షపు నీటిని నిల్వ చేసుకోవడం, చెట్లను నరకకుండా ఉండటం, మూగజీవుల్ని పరిరక్షించుకోవడం, భూగర్భ జలాలు తరిగిపోకుండా చూసుకోవడం, రసాయన పదార్థాల వాడకాన్ని తగ్గించడం వంటి విషయాలపై దృష్టి సారించాలని రచయిత చేసిన సూచన అందరూ పాటించదగినది.

- సరిపల్లి రంగరాజు

అనువాద పథికుడు

ప్రముఖ అనువాద రచయిత, అభ్యుదయ సాహిత్యవేత్త నిడమర్తి ఉమారాజేశ్వరరావు బెంగుళూరులో జూలై 25న అంతిమశ్వాస వదిలారు. 1923 లో జన్మించిన వీరు అనువాద సాహిత్యంలో ప్రాచుర్యం పొందారు. విద్యార్థి దశలో సోదరుడు అశ్వనీ కుమార్ దత్ ప్రోత్సాహంతో అనువాదాలకు శ్రీకారం చుట్టారు. విజయవాడలో విశాలాంధ్ర దినపత్రిక ఆదివారం ప్రత్యేక అనుబంధం బాధ్యునిగా అనేకమంది ఔత్సాహిక రచయితలను ప్రోత్సహించారు. విశాలాంధ్ర

ప్రచురణాలయం సంపాదకులుగా పనిచేశారు. అరసం కార్యక్రమాలలో పాలుపంచుకున్నారు. 1977 నుండి 1982 వరకు మాస్కోలో 'ప్రగతి' 'రాదుగ' సంస్థలలో వందకు పైగా అనువాదాలు చేశారు. స్వదేశం వచ్చిన తర్వాత స్వయంగా 'ప్రగతి' ప్రచురణాలయం స్థాపించి ఆ సంస్థ తరపున పలు అనువాదాలు ప్రచురించారు. తెలుగులో అనేక మార్క్సిస్టు సిద్ధాంత గ్రంథాలు వీరు అనువాదం చేశారు. ఆయన జీవితమంతా అభ్యుదయ సాహిత్య ఉద్యమంతోనూ, అనువాద రచనలతోనూ గడిచింది.

నారాయణ సుర్వే

ప్రసిద్ధ మరాఠీ రచయిత వద్యశ్రీ నారాయణ్ సుర్వే ఆగస్టు 16న అంతిమ శ్వాస విడిచారు. 87 యేళ్ళు నారాయణ్ సుర్వే అస్వస్థత కారణంగా కొద్దికాలంగా ధానేలోని హెల్త్ కేర్ హాస్పిటల్ లో చికిత్స పొందుతూ అక్కడే తుదిశ్వాస విడిచారు. మరాఠీ సాహిత్యలోకంలో విశిష్ట వ్యక్తిగా ఎదిగిన నారాయణ్ సుర్వే జీవితం కష్టజీవులతో మమేకమై సాగింది. 1926, అక్టోబర్ 15న నారాయణ్ సుర్వే జన్మించారు. తల్లితండ్రులను కోల్పోయి అనాథగా బొంబాయి వీధుల్లో పెరిగిన నారాయణ్ సుర్వే బాల్యం దయనీయంగా సాగింది. తనే స్వయంగా చదవటం, రాయటం నేర్చుకుని విద్యావంతునిగా ఎదిగి ఉపాధ్యాయ వృత్తిలో చేరారు. 1960 లో మొదటి పుస్తకంగా 'ఐసా గా మి బ్రహ్మ' పేరిట కవితా సంపుటి ప్రచురించి అందర్ని ఆకర్షించారు. అనంతరం 1962లో 'నా విశ్వవిద్యాలయం' కవితా సంపుటితో భారతీయ సాహిత్యంలో గుర్తింపు పొందారు. బొంబాయి కార్మిక

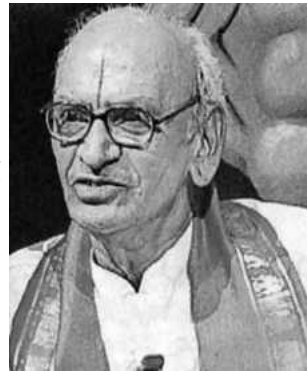

ఉద్యమాలను తన రచనల్లో చిత్రీకరించి నారాయణ్ సుర్వే శ్రామిక ప్రజల పట్ల తన నిబద్ధతను చాటుకున్నారు. మరాఠీ సాహిత్యంలో మధ్యతరగతి జీవితాలను దాటి దళిత, శ్రామిక ప్రజల జీవితాలను ప్రతిబింబించిన సుర్వే దళిత కవిగా గుర్తింపు పొందారు. సాహిత్యరంగంలో చేసిన కృషికి గాను 1998లో వద్యభూషణ్ అవార్డు అందుకున్నారు. నారాయణ్ సుర్వే రాసిన కవితా ప్రతిభకు జాతీయస్థాయి ప్రాచుర్యం కలిగిన గోల్డెన్ లోటస్ అవార్డు, మధ్యప్రదేశ్ ప్రభుత్వం కబీర్ సమ్మాన్ అవార్డులు లభించాయి. మన రాష్ట్రానికి సంబంధించి గుణ్ణం జాషువా పేరిట జాషువా కుమార్తె హేమలతా లవణం నెలకొల్పిన జాషువా ఫౌండేషన్ లక్ష రూపాయల అవార్డును కూడా నారాయణ్ సుర్వే అందుకున్నారు. ఈ ఫౌండేషన్ కు డాక్టర్ సి. నారాయణరెడ్డి గౌరవాధ్యక్షులు. నారాయణ్ సుర్వే జీవితంలో కఠిన పరిస్థితులు ఎదుర్కొన్నప్పటికీ తన రచనలలో మానవీయ విలువలను వంపొందించడానికి చేసిన కృషి వలుపురి విమర్శకుల ప్రశంసలందుకుంది.

సంపత్కుమార

ప్రముఖ సాహితీవేత్త, విమర్శకులు కోవెల సంపత్కుమారాచార్య ఆగస్టు 18న హైదరాబాద్ లో అంతిమశ్వాస విడిచారు. నవ్య సంప్రదాయ విమర్శకుడిగా మన్ననలు పొందిన సంపత్కుమారాచార్య 1933, జూన్ 26న వరంగల్ జిల్లాలోని రామన్నపేటలో జన్మించారు. వృత్తిరీత్యా వరంగల్, మహబూబాబాద్, నల్లగొండ, భువనగిరిలలో ఉపాధ్యాయునిగా, కరీంనగర్ జిల్లాలోని జగిత్యాలలో, వరంగల్ లో వడ్డేపల్లి మహిళా కళాశాలలో అధ్యాపకునిగా, కాకతీయ విశ్వవిద్యాలయంలో ఆచార్యునిగా విధులు నిర్వహించారు. 1993లో పదవీ విరమణ పొందారు. 1961లో తెలుగు వ్యాకరణ పుస్తకాన్ని వెలురించిన నాటి నుండి పలు పుస్తకాలు రాశారు. కాకతీయ

విశ్వవిద్యాలయం ఏర్పడిన అనంతరం 'ఆధునిక తెలుగు సాహిత్య విమర్శ - సాంప్రదాయ రీతి' అంశంపై పరిశోధన చేసి 1978లో తొలి డాక్టరేట్ పట్టా పొందారు. 1969లో చేతనావర్తం అనే వ్యాస సంపుటి వెలువరించారు. చేతనావర్త కవులలో ఒకరిగా పేరుపొందారు. తెలుగు, సంస్కృత భాషలలో పలు రచనలు వీరి సాహిత్యకృషికి నిదర్శనం.

సుందరయ్య వికాసవేదిక ఆధ్వర్యంలో హైదరాబాద్ లో సుందరయ్య విజ్ఞానకేంద్రంలో జరిగిన సదస్సులో ప్రసంగిస్తున్న ఆచార్య పకుళాభరణం రామకృష్ణ, చిత్రంలో సాహిత్య ప్రస్థానం సంపాదకులు తెలకపల్లి రవి.

విలువల పతనాన్ని ప్రశ్నించిన కలాలు

స్వాతంత్ర్యదినోత్సవాన సాహితీప్రపంతి జనకవనాలు

‘తన గొంతుకి/ తాడు బిగించి / స్తంభం ఉపరితలంలో / ఉరితీస్తారని ఊహించి / ఉక్కిరిబిక్కిరి అయ్యిందేమో?/ దేశ నాయకుల చేతుల్లోంచి / సుర్రున జారి / నింకెగిసింది / మువ్వనైల జెండా!’ అంటూ దేశాన్ని పాలిస్తున్న నేటి నేతల తీరును కవి రఘుశ్రీ తన కవితలో చిత్రీకరించారు. ‘నిన్ను సాధించుకున్నామని గొప్పలు చెప్పి/ సామాన్యునిపై స్వారీచేస్తున్న/ స్వార్థపరుల ఆటలు ఇంకానా?’ అంటూ కవి కిశోర్ చైతన్యం కల్గించే ప్రశ్నలను తన కవితలో వ్యక్తీకరించారు. హైదరాబాద్ లో సుందరయ్య విజ్ఞానకేంద్రంలో జరిగిన జనకవనంలో పలువురు కవులు చదివిన ఇటువంటి కవితలు అందర్నీ ఆలోచింప చేసాయి. ఆగస్టు 15 స్వాతంత్ర్యదినోత్సవాన్ని పురస్కరించుకొని ‘స్వాతంత్ర్యం, సమాజం, సంస్కృతి’ అంశంపై జనకవనాలు నిర్వహించమని సాహితీప్రపంతి ఇచ్చిన పిలుపులో భాగంగా జరిగిన ఈ జనకవనాలకు మంచి స్పందన లభించింది. సాహితీప్రపంతి ఆధ్వర్యంలో విజయనగరం, విజయవాడ, ఖమ్మం, మహబూబ్ నగర్, వనపర్తి, కర్నూలులోనూ, సాహితీప్రపంతి భాగస్వామ్యంగా ఉన్న సుందరయ్య వికాస వేదిక ఆధ్వర్యంలో హైదరాబాద్ లోనూ జనకవనాలు జరిగాయి. ఆయా జనకవనాలలో పాల్గొన్న కవులు వర్తమాన సమాజాన్ని కలవరపెడుతున్న పలు సమస్యలను తమ కవితల్లో ప్రస్తావించారు. స్వాతంత్ర్యోదమ ఆకాంక్షలు నేటికీ నెరవేరకపోగా మరిన్ని సమస్యలతో దేశం సతమతమవుతుండడాన్ని కవిత్వీకరించారు. ఈ కార్యక్రమాలలో పాల్గొన్న వక్రలు దేశహితాన్ని కోరుతూ కవులు, కళాకారులు, సాహితీప్రపంతి వంటి సంస్థలు తమ కృషిని ముమ్మరం చేయాలని కోరారు. వీటిలో పాల్గొన్న అందరిలో మన దేశ వర్తమాన పరిస్థితుల పట్ల వేదన చెందటం కనిపించింది. సామాజిక మార్పుకోసం అందరూ ముందుకు రావాలనే ఆకాంక్ష కనిపించింది.

హైదరాబాద్ లో సుందరయ్య విజ్ఞానకేంద్రంలో జరిగిన కార్యక్రమంలో ప్రముఖ చరిత్రకారులు ఆచార్య పకుళాభరణం రామకృష్ణ పాల్గొని ప్రసంగించారు. మన దేశ స్వాతంత్ర్యోదమం వలనదేశాలన్నింటిలో జరిగిన ఉద్యమాల కంటే విశిష్టమైనదని ఆయన

తన ప్రసంగంలో అన్నారు. అనేక తరగతులు, వర్గాలు, కులాలు, మతాలు ఉన్న మనదేశంలో బహుళ సంస్కృతుల వాతావరణం ఉందని వాటి మధ్య సామరస్య జీవన విధానముందని అదే మన దేశ సెక్యులరిజం అని ఆయన అన్నారు. ఆ నేపథ్యంలోంచే వర్తమాన సమాజాన్ని చూడాలన్నారు. జాతీయోద్యమ నేపథ్యాన్ని లోతుగా విశ్లేషించి సభికుల్లో ఆలోచనలు రేపారు. సభాధ్యక్షత వహించిన సాహితీప్రపంతి రాష్ట్ర కన్వీనర్ తెలకపల్లి రవి మాట్లాడుతూ జాతీయోద్యమంలో ఆనాడు నిరాడంబరత, ధైర్యం, త్యాగం వంటి విలువలు ఆదర్శంగా ఉన్నాయని ఈనాడు ఆ పరిస్థితులు మారిపోయాయని అంతటా మార్కెట్ విషసంస్కృతి వ్యాపించిందని అన్నారు. వెలిగే భారతం, రగిలే భారతంగా మారిన సందర్భంలో నేటి స్వాతంత్ర్యదినోత్సవం జరుపుకుంటున్నాం అని అన్నారు. ఆనాడు స్వావలంబన, ఆర్థిక సమానత్వం, లౌకికత్వం వంటి లక్ష్యాలతో కూడిన భారతదేశాన్ని నిర్మించుకోవాలని భావించారని వర్తమానం అందుకు భిన్నంగా తయారయ్యిందని తెలిపారు.

సుందరయ్య విజ్ఞాన కేంద్రం కార్యదర్శి వై. సిద్ధయ్య మాట్లాడుతూ ప్రతీ నెలా మూడవ ఆదివారం సంస్కృతి, సామాజిక అంశాలపై ప్రసంగాలు, చర్చలు నడపాలని, వాటిలో ప్రసంగం, చర్చ అనంతరం ఆయా అంశాలపై కవులు, కళాకారుల నుండి కవితలు, పాటలను ఆహ్వానిస్తున్నామని అన్నారు. అనంతరం వేదిక కన్వీనర్ వారప్రసాద్ ఆధ్వర్యంలో జనకవనం జరిగింది. స్వాతంత్ర్యం, సమాజం, సంస్కృతి అంశంపై కవులు తమ కవితలను చదివి వినిపించారు. తంగిరాల చక్రవర్తి, గజవెల్లి, శిల్పా జగదీష్, రజనీ గంగాధర్,

విజయనగరంలో జనకవనంలో ప్రసంగిస్తున్న డాక్టర్ రామసూరి, చిత్రంలో ఎస్.వి.ఆర్. కృష్ణారావు, మానాపురం రాజాచంద్రశేఖర్

శాంతారావు, కిశోర్, రఘుశ్రీ, కూర్మారావు తదితర కవులు ఈ కార్యక్రమంలో పాల్గొన్నారు. ఈ సదస్సుకు సిపియం కార్యదర్శి బి.వి. రాఘవులు, మహిళా నాయకురాలు పుణ్యవతి, పలువురు కవులు, సాహిత్యాభిమానులు, తదితరులు హాజరయ్యారు.

విజయనగరంలో ఆగస్టు 13న గురజాడ గ్రంథాలయంలో జనకవనం జరిగింది. ఈ కార్యక్రమంలో పాల్గొన్న ప్రముఖ విమర్శకులు డాక్టర్ రామసూరి మాట్లాడుతూ మనకు స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన తర్వాత మనంతట మనమే విధ్వంసం చేసుకోవడం మొదలుపెట్టామని అన్నారు. మారుతున్న పరిస్థితులలో, మారుతున్న రాజకీయ చైతన్యంలో మన జాతిని, ప్రయోజనాలను, వనరులను ఏ విధంగా కాపాడుకోవాలో ప్రజలు ఆలోచించాల్సిన సమయం ఆసన్నమైందని అన్నారు. ప్రముఖ రచయిత్రి చాగంటి తులసి మాట్లాడుతూ ఏ ఆదర్శం కోసం స్వాతంత్ర్యపోరాటం చేశారో, ఆ విధమైన మార్పుకోసం, సంస్కృతి, విలువల కోసం యువత కవిత్వం రాయాలని కోరారు. సాహితీప్రపంచం రాష్ట్ర కమిటీ సభ్యుడు చీకటి దివాకర్ నిర్వహణలో జరిగిన ఈ కార్యక్రమంలో ఎస్.వి.ఆర్. కృష్ణారావు, మానాపురం రాజాచంద్రశేఖర్లు నిర్వహించిన జనకవనంలో 30 మంది కవులు తమ కవితల్ని చదివి వినిపించారు. గండ్రేటి శ్రీనివాస్, రమణమూర్తి, చంద్రిక, పావని, శ్రేయ, ప్రమీల లు పాడిన పాటలు సభికులను అలరించాయి.

కర్నూలు పట్టణంలో ఆగస్టు 15న స్థానిక కెకె భవన్లో సాహితీప్రపంచం ఆధ్వర్యంలో జనకవనం జరిగింది. సాహితీప్రపంచం జిల్లా సహాయ కార్యదర్శి పి. మహేశ్ కుమార్ అధ్యక్షత వహించిన ఆ కార్యక్రమంలో సాహితీప్రపంచం రాష్ట్ర ఉపాధ్యక్షులు, సీనియర్ కవి వల్లభాపురం జనార్దన మాట్లాడుతూ స్వాతంత్ర్యం పొంది ఇన్నేళ్ళయినా నిజమైన స్వాతంత్ర్యం ప్రజలకు చేరలేదని అన్నారు. ప్రపంచీకరణ అంతటా వ్యాపించి సామాన్యప్రజలను మరిన్ని కష్టాలకు గురిచేస్తుందని అన్నారు. సాహితీప్రపంచం రాష్ట్ర కమిటీ సభ్యుడు కెంగార మోహన్ మాట్లాడుతూ కనీసం వైతిక విలువలు కూడా హరించుకుపోతున్న దశలో మనమున్నామని అన్నారు. ఆంధ్రభాషోపన్యాసకులు డాక్టర్ సంజన్లు మాట్లాడుతూ స్వాతంత్ర్యం, సమాజం, సంస్కృతి అనే అంశం వర్తమాన పరిస్థితులను పట్టిస్తుందని అన్నారు. సాహితీప్రపంచం రాష్ట్ర కార్యదర్శి జంధ్యాల రఘుబాబు నిర్వహణలో జరిగిన ఈ కార్యక్రమంలో పలువురు కవులు సామాజిక సమస్యలకు అద్దం పట్టే తమ కవితలను చదివారు. గాయకుడు వెంకటరావు పాడిన పాటలు సభలో ఉత్తేజం కలిగించాయి. ఈ జనకవనానికి జిల్లాలోని పలు ప్రాంతాల నుండి కవులు, రచయితలు, సాహిత్యాభిమానులు హాజరయ్యారు.

కడప పట్టణంలో ఎన్టీవో హాల్లో ఆగస్టు 15న సాహితీప్రపంచం ఆధ్వర్యంలో జనకవనం జరిగింది. ఈ కార్యక్రమంలో పాల్గొన్న కవి మొగిలిచెండు సురేష్ మాట్లాడుతూ మంచి కృత్యాలను ఆచరించడమే సంస్కృతి అని అది పాటించడం సమాజం మంచికోసమని అన్నారు. సభకు అధ్యక్షత వహించిన సాహితీప్రపంచం కడప జిల్లా కన్వీనర్ ఎన్. మస్తాన్ వలీ మాట్లాడుతూ కవితలు ఊహాజనితంగా కాకుండా సమాజంలో జరుగుతున్న వాస్తవిక సంఘటనలను, మార్పులను అద్దం పట్టే విధంగా రాయాలని కోరారు. జనకవనం కార్యక్రమం సమన్వయకర్త డి. శ్యామ్ మాట్లాడుతూ సంస్కరణల వల్ల సమాజంలో వస్తున్న దుష్ట పరిణామాలను కవులు తమ కవితల

ద్వారా ఎప్పటికప్పుడు ఎండకట్టాలని అన్నారు. సాహితీప్రపంచం రాష్ట్ర కమిటీ సభ్యుడు రఘునాథ్ రెడ్డి తన కవితలో కాశ్మీర్ నుండి కడప దాకా కల్లెల భారతావని చిత్రవటాన్ని ఆవిష్కరించారు. తక్కింకలు మాచిరెడ్డి, భగీరథి, చింతలరాయుడు, శివరంజని, రామచంద్రరావు, ప్రవీణ్ కుమార్ తదితరులు ఈ జనకవనంలో తమ కవితలు చదివి వినిపించారు.

ఖమ్మం జిల్లాలో సెంట్రల్ లైబ్రరీలో ఆగస్టు 15న సాయంత్రం జరిగిన జనకవనంలో 25 మంది కవులు తమ కవితలు చదివి వినిపించారు. సాహితీప్రపంచం రాష్ట్ర ప్రధాన కార్యదర్శి కె. ఆనందాచారి ముఖ్య అతిథిగా పాల్గొని ప్రసంగించారు. స్వాతంత్ర్యం వచ్చి ఇన్నేళ్ళు గడిచినా పేదవారికి ఆ ఫలాలు అందలేదని ఆయన అన్నారు. గోడౌన్లలో ముక్తిపోతున్న అహారధాన్యాలను సైతం పేదలకు

కర్నూలు జనకవనంలో ప్రసంగిస్తున్న సాహితీప్రపంచం రాష్ట్ర ఉపాధ్యక్షుడు వల్లభాపురం జనార్దన, చిత్రంలో సంజన్లు, మహేశ్, కెంగారమోహన్.

అందించలేని స్థితిలో ప్రభుత్వాలు ఉండడం పాలకుల తీరుకు అద్దంపడుతున్నదని అన్నారు. ఈ సందర్భంగా 'స్వాతంత్ర్యం, సమాజం, సంస్కృతి' అంశంపై కవినమ్మేళనాన్ని శేషగిరి సమన్వయం చేశారు. కవులు సాధనాల వెంకటస్వామినాయుడు, బాణాల కృష్ణమాచారి అతిథులుగా పాల్గొన్నారు. సాహితీప్రపంచం రాష్ట్ర కమిటీ సభ్యుడు రౌతురి అధ్యక్షత వహించిన ఈ కార్యక్రమంలో పలువురు, కవులు సాహిత్యాభిమానులు పాల్గొన్నారు.

మహబూబ్ నగర్ లోని మెట్టుగడ్డలో ఆగస్టు 15న సాయంత్రం జరిగిన జనకవనంలో సీనియర్ కవి హిమజ్వాల ముఖ్య అతిథిగా పాల్గొని ప్రసంగించారు. ఏ సమాజంలోనైనా పాలకవర్గ సంస్కృతి, శ్రామిక ప్రజల సంస్కృతి రెండూ ఉంటాయని, పాలకవర్గ సంస్కృతి ప్రజలను దోచుకునే ఒక పనిముట్టుగా ఉంటుందని, శ్రామిక ప్రజల సంస్కృతి దానిని ఎప్పుడూ వ్యతిరేకిస్తూ ఉంటుందని అన్నారు. ప్రజల సంస్కృతిలో ప్రశ్నించే తత్వం ఎప్పుడూ ఉంటుందని, ఆ ప్రశ్నించే తత్వాన్ని యువతరం అలవర్చుకోవాల్సి ఉందని అన్నారు. కమలేకర్, దేవదానం, శ్రీమతి జమున, కె.ఎ.ఎల్. సత్యవతి, ఖాజామొయినుద్దీన్, ఖైరవకొండ సీతారామారావు తదితరులు మొత్తం 25గురు కవితలు చదివారు. సాహితీప్రపంచం రాష్ట్ర కమిటీ సభ్యుడు కె. నవీన్, కవి విరజాజి రామిరెడ్డి తదితరులు ఈ కార్యక్రమాన్ని నిర్వహించారు. ఇరుగంటి వెంకటేశ్వర్ శర్మ సభకు అధ్యక్షత వహించారు. ప్రభుత్వ బి.యిడి కళాశాలలో జరిగిన ఈ కార్యక్రమంలో కళాశాల తెలుగు లెక్చరర్ భాస్కరయ్య పాల్గొని ప్రసంగించారు. ఈ సందర్భాన్ని పురస్కరించుకుని

నిర్వహించిన వ్యాసరచన, ఉపన్యాస పోటీలలో పాల్గొన్నవారికి ప్రశంసాపత్రాలు, విజేతలకు బహుమతులను సాహితీస్రవంతి తరపున అందజేశారు. కుమారి మనోజ్ఞ, విక్రాంత్, బాతా వెంకటేశ్వర్లు, ప్రముఖ కవి పల్లెర్ల రామ్మోహన్ రావు, శ్రీమతి అపర్ణలు సభలో పాడిన పాటలు అందరినీ అలరించాయి.

మహబూబ్ నగర్ జిల్లాలోని వనపర్తిలో ఆగస్టు 15న సాహితీస్రవంతి ఆధ్వర్యంలో జరిగిన కార్యక్రమంలో 'స్వాతంత్ర్యం, సమాజం, సంస్కృతి' అంశంపై వనపర్తి ప్రభుత్వ డిగ్రీ కళాశాల లెక్చరర్ వీరయ్య ప్రసంగించారు. కాలేజి ఆవరణలో జరిగిన ఈ కార్యక్రమంలో వనపర్తి మున్సిపల్ చైర్మన్ లక్ష్మయ్య, కౌన్సిలర్ వాకిటి శ్రీధర్ ముఖ్య అతిథులుగా పాల్గొన్నారు. ఈ సందర్భంగా నిర్వహించిన వ్యాసరచన, ఉపన్యాస, పాటల పోటీలలో పాల్గొన్న వారందరికీ ప్రశంసాపత్రాలు, చిన్న పుస్తకాలను, ఆయా పోటీలలో విజేతలకు మహాప్రస్థానం పుస్తకాలను బహుమతులుగా సాహితీస్రవంతి తరపున అతిథులు అందజేశారు. యోగానంద్,

కృష్ణవేణి టాలెంట్ సూల్ ప్రిన్సిపాల్ ధనుంజయ్, సి.వి. రామన్ హైస్కూల్ ప్రిన్సిపాల్ రవి ఈ కార్యక్రమ నిర్వహణలో పాల్గొన్నారు.

విజయవాడలో ఆగస్టు 16 సాయంత్రం సాహితీస్రవంతి ఆధ్వర్యంలో శ్రీశ్రీ సభామందిరంలో జనకవనం జరిగింది. 'స్వాతంత్ర్యం, సమాజం, సంస్కృతి' అంశంపై జరిగిన జనకవనాన్ని డాక్టర్ సత్రీ, ఉమామహేశ్వరి సమన్వయం చేశారు. 26 మంది కవులు కవితలు చదివారు. ఈ సందర్భంగా జరిగిన సభలో డాక్టర్ గుమ్మా సాంబశివరావు పుస్తకం 'తెలుగు బాలశతకం' పుస్తకాన్ని ప్రముఖ సాహిత్యవేత్త యార్లగడ్డ లక్ష్మీప్రసాద్ ఆవిష్కరించారు. భాషాపరిశోధకులు డాక్టర్ జి.వి. పూర్ణచంద్ సభలో పాల్గొన్నారు. సాహితీస్రవంతి రాష్ట్ర కమిటీ సభ్యుడు రావెళ్ళ పుస్తకాన్ని సమీక్షించారు. సత్యరంజన్, నారాయణ ఈ కార్యక్రమాన్ని సమన్వయం చేశారు. సాహితీస్రవంతి రాష్ట్ర కార్యదర్శి ఎస్. వెంకట్రావు, ఉపాధ్యక్షులు కె. కేశవరెడ్డి, పలువురు సాహిత్యాభిమానులు, రచయితలు ఈ సభలో పాల్గొన్నారు.

ఆత్మీయతే పిల్లలను దగ్గరకు చేరుస్తుంది

'మన పిల్లలు నిజాలు మనకు చెప్పురు కానీ స్నేహితులకో, పక్కంటివారికో మనసు విప్పి చెబుతారు. అందుకు కారణం ఏమిటో ప్రతి తల్లి తండ్రి ఆలోచించాలి. వారితో ఆత్మీయంగా మెలుగుతూ నమ్మకం కలిగించుకొనేందుకు ప్రతి తల్లి తండ్రి ప్రయత్నించాలి' అని పద్మశ్రీ డాక్టర్ యార్లగడ్డ లక్ష్మీప్రసాద్ కోరారు. సాహితీ స్రవంతి నగరశాఖ ఆధ్వర్యం దాక్టర్ గుమ్మా సాంబశివరావు రాసిన 'తెలుగు బాల శతకం' పుస్తకావిష్కరణ సభ సోమవారం సాయంత్రం గవర్నరుపేటలోని మహాకవి శ్రీశ్రీ సభా మందిరంలో జరిగింది. ఈ సభకు సాహితీ స్రవంతి జిల్లా అధ్యక్షులు కె. సత్యరంజన్ అధ్యక్షత వహించారు. అనంతరం పలువురు కవులతో---

స్వాతంత్రోద్యమంపై రాసిన కవితా పఠనం 'జన కవనం' పేరుతో జరిగింది. 'తెలుగు బాల' పుస్తకాన్ని ఆవిష్కరించిన యార్లగడ్డ తొలి ప్రతినీ రచయిత్రి కోకా విమల కుమారికి అందజేశారు. ఈ సందర్భంగా యార్లగడ్డ మాట్లాడుతూ పిల్లల ఆలోచనలకు అనుగుణంగా ఉంటూ వారిని మంచి మార్గంలో పెట్టేందుకు ఓర్పు, నేర్పు ఉండాలన్నారు. పిల్లలను అర్థం చేసుకొనేందుకు మనం కూడా వారి స్థాయి కెళ్ళి ఆలోచించాల్సి ఉందన్నారు. పిల్లల భావాలను పంచుకుంటూ వారి అభిప్రాయాలకనుగుణంగా ఉంటామనే నమ్మకం పెద్దలు కలిగించాలన్నారు. గతంలో ప్రాథమిక విద్యాభ్యాసం సమయంలో చదువుతో పాటే ఆటా పాటా నేర్పేవారని, నేటి విద్యాలయాల్లో అవి కొరవడటం విచారకరమన్నారు. గ్రామీణ ఆటలూ పాటలతో పాటు ఎన్నో విషయాలనూ, విజ్ఞానాన్ని నేర్పేవని, మానసిక వికాసానికి తోడ్పడేవని అన్నారు. అంటే అంకుల్ స్థానంలో గతంలోలాగా అత్త, మామయ్య, బావ, వదిన, పిన్ని బాబాయి అని పిలుచుకుంటే, పిలిపించుకుంటే ఆత్మీయతానుబంధాలు పెరుగుతాయనే విషయాన్ని పిల్లలూ, పెద్దలూ అర్థం చేసుకోవాలన్నారు. సాహితీ స్రవంతి నగర అధ్యక్షులు డాక్టర్ రావెళ్ళ శ్రీనివాసరావు 'తెలుగు బాల శతకం' పుస్తకాన్ని

పరిచయం చేశారు. రచయిత గుమ్మా సాంబశివరావు మాట్లాడుతూ ఈ సభ ఇంతమంది ఆత్మీయుల సదుమ జరగటం తనకు కొత్త ఉత్తేజాన్ని ఇస్తోందన్నారు. తల్లిదండ్రులు నిరాకరించిన రోజుల్లో తాను చదువుకోవడానికి కారకులైన ప్రధానోపాధ్యాయులు చిలకపాటి పూర్ణచంద్రరావుకు అంకితమిచ్చానని, అలాగే ఒకనాడు సిసింద్రీ పుస్తకం ఇచ్చి ఈ పుస్తకం రాయడానికి ప్రేరణ కలిగించిన బాపిరాజుకు కృతజ్ఞతలు తెలుపుకుంటున్నానని అన్నారు. తన చిన్నారి కుమార్తెను దృష్టిలో ఉంచుకొని ఈ పుస్తకం రాశానని, అందుకే ముఖచిత్రంపై ఆమె ఫోటో ముద్రించానని అన్నారు.

ఉత్సాహంగా... ఉత్తేజంగా జనకవనం

స్వాతంత్రోద్యమ నేపథ్యంలో జరిగిన కవితాలాపనలతో పలువురు కవులు 'జన కవనం' కార్యక్రమంలో పాల్గొన్నారు. ఈ కార్యక్రమాన్ని సత్రీ, ఉమామహేశ్వరి, నిర్వహించారు. శాంతిశ్రీ, కె.ఎస్. రామారావు, పొన్నాడ సత్యప్రకాష్, కోకా విమలకుమారి, వై.ఎస్. లక్ష్మి, వై.టి. మూర్తి, బూరుగుపల్లి ప్రభావతి, సత్రీ, గోపీనాథ్, జొన్నలగడ్డ సాంబశివరావు, దివి కుమార్, గోళ్ళ నారాయణరావు, కోనేరు శివ సత్యనారాయణ రావు, ఎస్. అశోక్ కుమార్, వై. సత్యనారాయణమూర్తి తదితరులు కవితలు చదివారు. ఈ కార్యక్రమానికి సాహితీ స్రవంతి కోశాధికారి జి. నారాయణరావు తొలి పలుకులు పలికారు. బూరుగుపల్లి ప్రభావతి వందన సమర్పణ చేశారు.

మెరుగు వేదికలో ప్రసంగిస్తున్న డాక్టర్ చాగంటి తులసి. చిత్రంలో ఎస్.వి.ఆర్. కృష్ణారావు

విజయనగరం పట్టణంలో ఆగస్టు 29న గురజాడ గృహంలో సాహితీ స్రవంతి విజయనగరం జిల్లా శాఖ గత పక్షంలో నిర్వహించిన 'మెరుగు' కార్యక్రమంపై సమీక్ష నిర్వహించింది. ఇటీవల మృతించెందిన అరసం కార్యకర్త, అనువాదకులు, నిడమర్తి ఉమా రాజేశ్వరరావుకు జోహార్లర్నిస్తూ సంతాపం పాటించింది. సమీక్షలో ప్రధమంగా శ్రీ ఎన్.కె. బాబు మాట్లాడుతూ ఒక్కొక్కరి కవితలో గల సాధ్యశాల్ని, వైరుధ్యాల్ని వివరిస్తూ పద ప్రయోగాలు తెలిసి చేయాలని సూచించారు.

డాక్టర్ రామసూరి మాట్లాడుతూ పదాలు ఎక్కువైతే భావం పలచబారిపోయి కవిత్వం హృదయంలో యింకదని, కవిత్వం యవ్వన దీప్తితో వసంతకాలంలో చెట్ల వలె వుండాలనీ, అలంకారికత, జ్ఞాపకం పెట్టుకునే లక్షణాలు కూడా వుండాలనీ అన్నారు. పాయల మురళీకృష్ణ 'ఖాళీ' కవితలో అనుభూతి, భానూజీ 'బిచ్చగతై'లో పొరపాటును 'కార్పొరేట్ వ్యవస్థ దోపిడీదారే కాని బిచ్చగతై కాదని సవరిస్తూ, 'పులి స్వైర విహారం'లో జ్ఞాపకం పెట్టుకునే లక్షణాన్నీ, భళ్ళమూడి కవితలో అస్పష్టతని పేర్కొంటూ అది కూడా ఒక్కోసారి అలంకారమే అవుతుందనీ, అయితే కవి అనేవాడు ఆ అస్పష్టత పట్టుకోవడానికి కవితలో ఎక్కడో ఒకచోట పాఠకుడికి తాళం చెవి అందించాలని అన్నారు. మానాపురం కవితలో క్లుప్తత, చిక్కదనం వుండాలనీ వాక్యాల్లో 'తిక్కన నిర్వచనోత్తర రామాయణంలో గుర్రాల వేగం' వంటి వేగం వుండాలనీ లక్షణారావు 'సెల్ ఫోన్' సందర్భాల్ని చిత్రంగా వుందనీ, 'పలసపక్షి'లో 'సైబర్ వనంలో ఫైబర్ పూలు' వాక్య ప్రయోగం బాగుందనీ, 'జ్ఞాన ఖడ్గం' శీర్షిక పెట్టడం బాగుందనీ, కవితలో సంగీత లక్షణం ఉందనీ - యిలా తను చదివిన కొన్ని కవితల్ని స్పృశిస్తూ కవిత్వ లక్షణాల్ని పేర్కొంటూ మొత్తంమ్మీద అన్ని కవితల్లోనూ సమకాలీన ప్రాపంచిక స్పృహ ప్రస్ఫుటమైందని అభినందించారు.

ప్రముఖ విశ్లేషకులు యు.ఎ. నరసింహంగారు కవితల్లో మేలిభాగం ఎక్కువగానూ, సంస్కరించవలసిన భాగం కొంత కొద్దిగాను వుందన్నారు. నిరంతర దీక్షతో కవులు ఏ ప్రక్రియలో కవిత్వం రాసినా అది శ్రోతల చెవుల్లో ఎడతెగని మాధుర్య ప్రవాహమవుతుందనీ, ఆ

'మెరుగు' సాహితీ సమాలోచనలు

ప్రత్యేకత సాధించడం కోసం ప్రయత్నం చెయ్యాలనీ, రాయకుండా ఉండలేని తపసతో, దృఢమైన అనుభూతితో రాయాలని, మంచి ప్రామాణికత సాధించాలనీ, నిరంతర అధ్యయనం సృజనకు పరిపుష్టినిస్తుందనీ అన్నారు.

తదుపరి చాగంటి తులసిత ప్రసంగిస్తూ 'యింతవరకూ జరిగిన సాహిత్య సమీక్షను రికార్డు చేస్తే బాగుంటుందని, కవిత్వం అంటే 'బెస్ట్ వర్స్ ఇన్ బెస్ట్ ఫార్మ్' అనీ, చెప్పవలసిన విషయాన్ని వేరేలా చెప్పి స్ఫురింపచేయాలనీ, మాటకి - చరిత్ర, లయ, బరువు, తూకం వుంటుందీ, వాటిని తెలిసి వాడాలనీ, వాడిన మాటలు వాడకుండా, మాటల్లో కొత్తదనం వుండాలనీ, చెకోవ్ రచనల్లో - అతి తక్కువ కదలికలతో భావం వ్యక్తీకరించే గ్రేస్ కనిపిస్తుంది. ఇది కవిత్వంలో కూడా వుంటుందని, దీన్ని మన కవులు ఆకళింపు చేసుకోవాలనీ అన్నారు. ఆమెని అమితంగా ఆకర్షించిన పాయల మురళీ కవిత 'ఖాళీ'ని ప్రస్తావిస్తూ అనుభూతి సాధారణీకరించడం అంటే తాదాత్మ్యత పొందితే కవి సఫలత సాధిస్తాడనీ షేక్స్పియర్ 'మాక్ బెత్'లోని కొన్ని వాక్యాలను 'లైఫ్ - టైమ్ - డెత్' కి సంబంధించి పేర్కొన్నారు. పంచేంద్రియాల గ్రహణం వల్ల పొందిన అనుభూతుల వల్ల సాంద్రత ఏర్పడుతుంది, దాన్ని ఇతరుల్లో ప్రసరింపచెయ్యాలి కవిత్వం అంటూ 'ఆనాటి స్పందనలని యితరుల్లో ప్రసరింపచేసిన గురజాడ స్ఫూర్తితో మంచి కవిత్వం రాయండని' యువ కవులకు వెన్నుతట్టి ప్రోత్సహించారు. కవిత్వం చదివేటప్పుడు మీకు నచ్చిన వాక్యాలు అనిపించినపుడు వాటిని మెచ్చుకోలుగా 'భేష్ - భేష్' అనో 'బాగు - బాగు' అంటే కవులకు స్ఫూర్తినిస్తుందనీ, యీ పద్ధతి బెంగాలీ, హిందీ, ఉర్దూ సాహిత్య వేదికలపై చూస్తుంటామనీ, అలాంటి సంస్కృతినలవరచుకోవడంలో తప్పులేదనీ అన్నారు.

ఈ సభలో గండ్రేటి శ్రీనివాసరావు ప్రారంభంలో పాట పాడగా మధ్యలో కవి రామకృష్ణగారు సోపేట ఉద్ధానం భూములను ధర్మల్ కంపెనీకి ఇచ్చిన తీరుపై జరిగిన పోరాటంపై స్వీయ గేయాన్ని అలపించారు. 'మెరుగు' కార్యదర్శి దివాకర్ ఉద్ధానం భౌగోళిక పరిస్థితి, పర్యావరణం, చిత్తడి నేలలు పరిరక్షణ మొదలగు అంశాలపై మాట్లాడారు. ఈ కార్యక్రమంలో టి.శా. అధ్యక్షులు సూర్యనారాయణ 'మెరుగు' కార్యక్రమం నిర్వహిస్తున్నందుకు ప్రశంసినస్తా నిత్యపఠనావశ్యకతను నొక్కి చెప్పారు. 'మానవత్వమా నీవు ఏడ దాగున్నావు?' అని నాగేంద్రప్రసాద్ పాడిన పాట అలరించింది. మొత్తం అంశాల్ని క్రోడీకరిస్తూ రాయగలిగిన, ఓపిక కలిగిన, అభివృద్ధి చెందగలిగిన యువకవులంతా తమను మెరుగు పెట్టుకునేందుకు యీ 'మెరుగు'ని ఉపయోగించుకోవాలని దివాకర్ విజ్ఞప్తి చేశారు.

‘ఆత్మగౌరవ స్వరం’ కవితా సంపుటిని ఆవిష్కరిస్తున్న ప్రముఖ కవి డాక్టర్ ఎ. విద్యాసాగర్. చిత్రంలో డాక్టర్ కొలకలూరి ఇనాక్, డాక్టర్ కత్తి పద్మారావు, సతీష్ చంద్ర

57 సంవత్సరాల వయసులో ఇప్పటికి 48 పుస్తకాలను రచించి, ప్రతి గ్రంథంలో సామాజిక దృక్పథాన్ని నినదిస్తూ..దాదాపుగా తన జీవితాన్నంతా దళితుల ఆవేదనలను రూపుమాపే ప్రయత్నంలో ఉద్యమాలతోనూ, పీడిత జనాలను ఆదుకునే దిశగా సాహిత్యంలోనూ ప్రయాణించేలా తీర్చిదిద్దుకున్న వ్యక్తి డాక్టర్ కత్తి పద్మారావు అని ప్రముఖ రచయిత బియ్యంరాములు తమ అధ్యక్షోపన్యాసంలో ప్రశంసించారు. ఇరవైయేళ్ళు కారంచేడు ఉద్యమ స్ఫూర్తితో డాక్టర్ కత్తి పద్మారావు రచించిన “ఆత్మగౌరవస్వరం” పుస్తకావిష్కరణ కార్యక్రమం ఇటీవల రవీంద్రభారతిలో జరిగింది.. మాజీ చీఫ్ సెక్రటరీ ఐవియస్ అధికారి కాకి మాధవరావు మాట్లాడుతూ కత్తిపద్మారావుకు మించిన కవి ఆధునిక సాహిత్యంలో కనబడలేదని ప్రశంసించారు. ప్రముఖ దళిత కవి అంగళకుర్తి విద్యాసాగర్ ఈ పుస్తకాన్ని ఆవిష్కరించి ఒకవైపు తత్వాన్ని కవిత్వంలో చేర్చి కవిత్వానికి ఎంతో నిండుదనం చేకూర్చేరని, కేవలం వర్తమానాన్ని తాత్వికరిస్తేనే కవిత్వం ఉద్భవిస్తుందని, జీవించడం అంటేనే తనను సమ్ముకున్న సిద్ధాంతాన్ని అనుసరించడమేనని, తిరుగుబాటు అనేది ప్రకృతి సూత్రం అని, విస్తరించే ప్రభుత్వానికి అస్తమించిన సూర్యుడు అంటే డెక్కర్ అని, ఖచ్చితంగా తేటతెల్లంచేసిన ఈ ఆత్మగౌరవస్వరంలో ఎన్ని శృతులున్నాయో, ఎన్ని లయలున్నాయో అన్నారు. ఆంధ్రప్రదేశ్ దళిత మహాసభ చైతన్య ఆర్గ్స్ థియేటర్స్ సంయుక్త ఆధ్వర్యంలో జరిగిన ఈ కార్యక్రమానికి ముఖ్యఅతిథిగా హాజరైన సాహితీ యోధుడు కొలకలూరి ఇనాక్ మాట్లాడుతూ కత్తిపద్మారావు సామాజిక తత్వవేత్తగా ఆయనరాసిన ఆత్మగౌరవస్వరం ఒక మహోన్నత కావ్యమని, కొనియాడారు. ప్రముఖ కవి, పాత్రికేయులు సతీష్ చంద్ర మాట్లాడుతూ బహుముఖాలు దళితులలోనే పుడతాయని, పుస్తకం మొత్తంలో ఏ రెండు వాక్యాలు మధ్యనుండి చూసినా తత్వమే దర్శనమిస్తుందని ఉద్ఘాటించారు. శిఖామణి మాట్లాడుతూ మహాకవి గుర్రం జాషువా తర్వాత కత్తిపద్మారావు

“ఆత్మగౌరవస్వరం” ఆవిష్కరణ

అంతటి మహోన్నత భావాలున్నటువంటి కవి అని తెలిపారు. కవి, విమర్శకులు కోయి కోటేశ్వరరావు దళిత కవిత్వం కేవలం వేదనే కాదని, పూర్తిగా ఇది వాస్తవచిత్రీకరణ అని ప్రశంసించారు. జానపద సాహిత్య పరిశోధకులు డాక్టర్ జయధీర్ తిరుమలరావు మాట్లాడుతూ స్వరం, కలం కలిస్తే కలిగే భావన అనిర్వచనమైన అనుభూతి కనబడుతుంది.. తన స్వరాన్ని కలానికి అందించి భావితలాలకు అందరికీ ఉపయోగకరమైన విధంగా ఈ గ్రంథం తీర్చిదిద్దేరని కొనియాడారు. బహుజన కవిత్వానికి కత్తిపద్మారావు ఒక బహుమతి లాంటివారని కవయిత్రి శ్రీమతి జూపాక సుభద్ర అభిప్రాయపడ్డారు. నేటినిజం సంపాదకులు బైసాదేవదాస్ కవయిత్రి శ్రీమతి గోగుశ్యామల, కథారచయిత్రి శ్రీమతి జాజుల గౌరి ఆత్మగౌరవస్వరం గ్రంథం లాంటిది పీడితజనాలున్న ఈ కాలంలో ఎంతో అవసరమని, ఇది చరిత్రలో నిలిచిపోయే గ్రంథమని అభిప్రాయాన్ని వ్యక్తంచేసారు. సోషల్ వెల్ఫేర్ డిపార్ట్మెంట్ కమీషనర్ ప్రవీణ్ కుమార్ దళిత మీడియా సెల్ ను ప్రారంభించారు. కారంచేడు ఉద్యమ చరిత్ర డాక్యుమెంటరీని మాజీ ఎంపీ డాక్టర్ మల్లారవి www.kattipadmarao.com వెబ్ సైట్ ను, చీఫ్ పాసింజర్ ట్రాన్స్ ఫోర్మేషన్ వేనేజర్ అప్పిగట్ల భరత్ భూషణ్ ఐ.ఆర్.టి.యస్.,కోటి జేమ్స్ సామాజిక విప్లవ డా॥ బిఆర్ అంజేడ్కర్ పుస్తకాన్ని ఆవిష్కరించారు. వెబ్ సైట్ డెమోకు చేతన్ నళిని సహకరించేరు. దళిత సాంస్కృతికకళాకారులు మాస్టర్ జీ, చంద్రశ్రీ పాటలు సభికుల్ని ఎంతో అలరించాయి. కర్ణ ఆధ్వర్యంలో జరిగిన స్పందన కలకోట, ఖమ్మంజిల్లా వాసులు డప్పు బృంద నాట్యం ఆద్యంతం ఆకట్టుకుంది. ఆప్తవాక్యం లో అతిథులుగా పి.డి.ఒంగోలు ప్రాజెక్టు డైరెక్టర్ జి.పి.నీలకంఠం, ఆంధ్రప్రదేశ్ దళిత మహాసభ అధ్యక్షులు చింతమల్లి గురుప్రసాద్. కెఆర్ వినయ్ కుమార్, నడుస్తున్న చరిత్ర సంపాదకులు డాక్టర్ సామల రమేష్ బాబు, ముస్లిమ్ రెప్రజెంటేషన్ ఫోరమ్ సయ్యద్ రఫీ, ఆంధ్రప్రదేశ్ దళిత మహాసభ ఉపాధ్యక్షులు కోటి జేమ్స్, ఎ కొరబండి అంధోని పాల్గొన్నారు.. ఇంకా ఆహ్వాన సంఘం అధ్యక్షులు పాటిబండ్ల ఆనందరావు, ఉపాధ్యక్షులు వసుగోటి కృపాకర్, శ్రీపతి రాముడు, ఆర్గనైజింగ్ సెక్రటరీ సిద్ధోజీరావు, ప్రధాన కార్యదర్శి కెఆర్ వినయ్ కుమార్, కార్యదర్శిగా వరుణ్ కుమార్, కోర్డినేటర్ శ్రీ చేతన్ గౌరవసభ్యులు ఎన్ రవి, ఎవిపట్టేల్, డాక్టర్ పి.బాబూరావు పాల్గొన్నారు.

శిలపరశెట్టి రాములు నాయుడు స్మారక కవితా పురస్కార సభ

శిలపరశెట్టి రాములు నాయుడు స్మారక కవితా పురస్కార సభ జూలై 4న విశాఖపట్నంలో జరిగింది. ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయంలో జరిగిన ఈ సభకు జగధాత్రి అధ్యక్షత వహించారు. ముఖ్య అతిథిగా కథానిలయం వ్యవస్థాపకులు కాశీపట్నం రామారావు హాజరయ్యారు. ఈ సందర్భంగా ఆయన మాట్లాడుతూ సమిష్టిగా పనిచేయడం వల్ల రచయితలు తమ భావాల్ని ఒకరితో ఒకరు పంచుకోగలుగుతారని, కనీసం ఏడాదికొకసారిగా రచయితల ఐక్యవేదిక సభలు జరిగితే మరింత ప్రయోజనకరంగా ఉంటుందని ఆశాభావం వెల్లడించారు. అనంతరం శిలపరశెట్టి రాములు నాయుడు స్మారక కవితా పురస్కారం (2009) కింద ఉత్తమ కవితా సంపుటిగా ఎంపికయిన 'అవిత్రాంతం'కి గాను రాధేయకు, ప్రత్యేక ప్రశంసా బహుమతికి ఎంపికయిన కవితా సంపుటి 'ఆకుపచ్చని తడిగీతం'కు గాను బొల్లోజు బాబాకి పురస్కారం అందజేశారు. తొలుత అవార్డు వ్యవస్థాపకులు మాధవీ సనారా తన

తండ్రి పేరున ఇస్తున్న పురస్కారం గురించి తెలియజేశారు. రాములు నాయుడు గురించి గుండూన జోగారావు మాట్లాడారు. పురస్కార స్వీకర్తల్లో ఒకరైన రాధేయ మాట్లాడుతూ ఈ పురస్కారం కలిగించిన స్ఫూర్తితో నా కవితా ప్రయోగాన్ని మరింతగా ముందుకు కొనసాగిస్తానన్నారు. బొల్లోజు బాబా మాట్లాడుతూ ఈ అవార్డు తనకి రావడం ఒక అదృష్టంగా భావిస్తున్నానన్నారు. ప్రముఖ హిందీ కవి కేదారనాథ్ సింగ్ 'అకాల్ మే సారస్'కి తాను చేసిన అనువాదాన్ని చదివి వినిపించారు. జగధాత్రి మాట్లాడుతూ ఇక్కడి విశ్వవిద్యాలయంలోని ప్రతి చెట్టుకు అక్షరాలు తెలుసునని, ఇక్కడ ఏ మొక్కను చూసినా కవిత్వం పుట్టుకొస్తుందని అన్నారు. ఈ సందర్భంగా వర్తమాన కవయిత్రి, ఎనిమిదో తరగతి విద్యార్థిని నికితా మోహన్ (బెంగుళూరు) ఆంగ్ల కవితల సంపుటి 'పెన్ ఛాంట్'ను రాష్ట్రపతి అవార్డు పొందిన ఉత్తమ ఉపాధ్యాయుడు గరిమెళ్ల నాగేశ్వరరావు ఆవిష్కరించారు. ఆ కవితా సంపుటిపై కుమారి బి. హెచ్. సౌమ్య, కొంపెల్ల కామేశ్వరరావు, డాక్టర్ మాటూరి శ్రీనివాస్, మళ్ల నూకరాజు ప్రభుతులు ప్రసంగించారు.

బెంగుళూరులోని ఐ.బి.ఎం. కంపెనీ జనరల్ మేనేజరుగా పనిచేస్తున్న కవయిత్రి తండ్రి మోహన్ కుమార్ శిలపరశెట్టి మాట్లాడుతూ తన తాతగారైన శిలపరశెట్టి రాములు నాయుడు సాహితీ కృషిని, తెలుగు భాషకు చేసిన సేవల్ని గుర్తు చేసుకొన్నారు. పురస్కారాల ఎంపికలో న్యాయ నిర్ణయంగా గుణ నిర్ణయం చేసిన రామతీర్థ, ఎల్.ఆర్. స్వామిలకు కృతజ్ఞతలు తెలియజేశారు. ఈ సందర్భంగా 'రాములు నాయుడు శిలపరశెట్టి ప్రవాసంలో తెలుగు రగిలించిన జగజ్జెట్టి (వెంపలి శివప్రసాద రచన) పుస్తకాన్ని కథా రచయిత, అనువాదకులు ఎల్.ఆర్. స్వామి ఆవిష్కరించారు. కవయిత్రిని మొజాయిక్ సంస్థ జ్ఞాపికతో సత్కరించింది. పురస్కార విజేతలకు వరుసగా మూడువేల నూట పదహారు, వెయ్యి నూట పదహారు నగదుతో పాటు, ప్రశంసా పత్రం జ్ఞాపిక అందజేశారు. తొలుత గరిమెళ్ల కృష్ణ స్వాగతం పలికారు.

తెలంగాణా తొలితరం కథా రచయిత గూడూరి సీతారాం

మద్రాస్ లో జూలై 25న దక్షిణ భారత హిందీ ప్రచార సభ 73వ స్నాతకోత్సవం జరిగింది. స్నాతకోత్సవానికి పుదుచ్చేరి లెఫ్టనెంటు గవర్నర్ ఇక్బాల్ సింగ్ ముఖ్య అతిథిగా పాల్గొన్నారు. హిందీ ప్రచార సభ ఛాన్సలర్ మరియు రిటైర్డ్ జస్టిస్ వి.యస్.మళిమత్ అధ్యక్షత వహించారు. ఈ స్నాతకోత్సవంలో తెలుగు, మళయాళం, తమిళం, కన్నడం భాషలలోని రచయితలను సన్మానించాలని, ఆయా భాషల నుండి ఒక రచయితను ఆహ్వానించారు. తెలుగు సాహిత్యం నుండి తెలంగాణా తొలితరం కథా రచయిత గూడూరి సీతారాంను దక్షిణ భారత హిందీ ప్రచార సభ ఛాన్సలర్ వి.యస్.మళిమత్ ఘనంగా సన్మానించారు.

దక్షిణ భారత హిందీ ప్రచార సభ మద్రాస్ వారి 73వ స్నాతకోత్సవంలో తెలుగు కథానిక రచయిత, తెలంగాణా తొలి తరం కథా రచయిత శ్రీ గూడూరి సీతారాంను సన్మానిస్తున్న ప్రచార సభ ఛాన్సలర్ శ్రీ వి.ఎస్. మళిమత్

కవిత్వాన్ని భూమార్గం పట్టించిన మహాకవి శ్రీశ్రీ

రాజప్రసాదాలకే పరిమితమై ఆకాశమార్గంలో పయనిస్తున్న తెలుగు కవిత్వాన్ని భూమార్గం పట్టించిన ఘనత మహాకవి శ్రీశ్రీకే దక్కుతుందని కవి, ప్రముఖ విమర్శకులు డాక్టర్ అద్దేపల్లి రామోహనరావు అన్నారు. భారతీయ సాహిత్యంపై శ్రీశ్రీకి సంపూర్ణమైన సాధికారత బాల్యం నుంచే అభిందని ఆయన స్పష్టం చేశారు. వరంగల్ జిల్లా జనగామ టౌన్లోని జూబ్లీపంక్షన్ హాల్లో ఆగస్టు 1న తేజ ఆర్ట్ క్రియేషన్, తెలుగు వెలుగు సాహితీ సంస్థ ఆధ్వర్యంలో కోడం కుమారస్వామి రాసిన ఎం.ఫిల్.సిద్ధాంత వ్యాసం 'శ్రీశ్రీ కవిత్వం ప్రాచ్య పాశ్చాత్య ప్రభావాలు' అనే గ్రంథాన్ని ఆయన ఆవిష్కరించారు. కేయూ తెలుగు ప్రొఫెసర్ బన్నా బలయ్య అధ్యక్షతన జరిగిన సాహితీ సమావేశంలో అద్దేపల్లి మాట్లాడుతూ శ్రీశ్రీ రచనలలో సమాజానికి ప్రయోజనం కలిగించే అంశం ఉంటుందన్నారు. శ్రీశ్రీ జీవితంలో ప్రాచ్య సాహిత్య ప్రేరణతోనే ఆధునిక సాహిత్యానికి అంతవిస్తృతి తీసుకువచ్చారని తెలిపారు. శ్రీశ్రీ తాను రాసిన కవిత్వం, కథలు రచనలను ప్రభావితం చేసిన రచయితలను నిజాయితీగా ప్రకటించుకోవడం శ్రీశ్రీలోని గొప్పతనానికి నిదర్శనం అన్నారు. ఆధునిక సాహిత్యంలో అనితరసాధ్యం నా మార్గం అని ప్రకటించిన శ్రీశ్రీ తెలుగు సాహిత్యంలో బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి అన్నారు. శ్రీశ్రీ జీవనశైలిపై భారతీయ సాహిత్యంతోపాటు ఆనాటి యూరోపియన్ సాహిత్యం ప్రభావం గాఢంగా ఉందన్నారు. నాటి సామాజిక పరిస్థితులను భారతీయ సమాజానికి అన్వయించి శ్రీశ్రీ అద్భుతమైన సాహితీ సృజన చేశారని అద్దేపల్లి రామోహనరావు వివరించారు. తెలంగాణా ఉద్యమంలో భాగంగా ఈ ప్రాంత సాహిత్య సంపద పునాదులతో సహా స్థానిక కవి, రచయితలు తప్పి తీస్తున్నారని ప్రశంసించారు. సభకు అధ్యక్షత వహించిన కాకతీయ విశ్వవిద్యాలయం తెలుగు ప్రొఫెసర్ బన్నా బలయ్య మాట్లాడుతూ శ్రీశ్రీ కవిత్వంలో ప్రాచ్య పాశ్చాత్య ప్రభావాలపై కోడం కుమారస్వామి చేసిన పరిశోధనలో గాఢత ఉందని ప్రశంసించారు. సాహిత్యంలో

తెలుగు పరిశోధకులు సిద్ధాంత వ్యాస రచనకు అవసరమైన అధ్యయనం చేసినపుడే ఎంచుకున్న పరిశోధన అంశానికి న్యాయం చేసినవారవుతారని పేర్కొన్నారు. సాహిత్యంలో పరిశోధనలు ప్రామాణిక గ్రంథాలుగా పదికాలాలపాటు నిలబడాలంటే ఉత్తమ అధ్యయనంతో కూడిన పరిశోధన చేయాలని సూచించారు. రచయితలో సామాజిక దృక్పథం ఉంటే చేసే రచనలకు సార్థకత ఉంటుందన్నారు. ప్రముఖ కవి డాక్టర్ లింగంపల్లి రామచంద్రం మాట్లాడుతూ శ్రీశ్రీ కవిత్వంపై కోడం కుమార్ రాసిన పరిశోధన పుస్తకం ఉత్తమ గ్రంథాల సరసన నిలుస్తుందని ఆయన అభినందించారు. కార్యక్రమంలో భాగంగా జనగామ ప్రెస్ క్లబ్ అధ్యక్షుడు, అగ్రగామి ఎడిటర్ కన్నా పరశురాములు, ఐదో వార్డు కౌన్సిలర్ భాషకార్ల శ్రీనివాస్, తేజ ఆర్ట్ క్రియేషన్ అధ్యక్షుడు పోరెడ్డి రంగయ్య, తెలుగు వెలుగు సాహితీ సంస్థ అధ్యక్షులు పానుగంటి రామ్మూర్తి, డాక్టర్ కందుల సత్యయ్య తదితరులను సన్మానించారు. ఈ కార్యక్రమంలో లెక్కరర్లు ఎం.డి. అబ్దుల రహమాన్, పోతు అనిల్బాబు, ఆర్ రత్నాకర్ రెడ్డి, ఎం.లింగయ్య, ఎన్.తిరుపతిరెడ్డి, జి.ఉర్మికవాసుదేవరెడ్డి, గాడిపల్లి శ్రీనివాస్, కామ్రేడ్ శ్రీరాములు, స్కాలర్స్ గ్రామర్ సూల్ ఫ్రీన్సిపాల్ సాధిక్ అలీ, జనగామ పాఠశాలయలు పార్కుంది వెంకటస్వామి, నీలయాదగిరి, ఎండీపాపా, ఇ.భాస్కర్, ఇ.శ్రీనివాస్, శ్రీకాంత్, మురళీ, ఉపేందర్, లక్ష్మణ్ కుమార్, రామ్లక్ష్మణ్, ఎన్.రామస్వామి తదితరులు పాల్గొన్నారు.

డాక్టర్ అద్దేపల్లి రామోహనరావు వచన కవితల సంపుటి "ఆకుపచ్చని సజీవ సముద్రం" నాసీల ఆవిష్కరణ సభ ఆంధ్ర ఆర్ట్స్ అకాడమి, ఆంధ్రప్రదేశ్ సాంస్కృతిక సమాఖ్య విజయవాడ-శివమంద్ర హనుమంతరాయ గ్రంథాలయం హాలులో జరిపినప్పటి దృశ్యం ఇది. ఇందులో వరుసగా పిన్ని వెంకటేశ్వరరావు, డా॥ కె.జి.వేణు, ఆంధ్రా ఆర్ట్స్ అకాడమి అధ్యక్షుడు కార్యదర్శులు కె.వి.సుబ్బారావు, గోళ్ల నారాయణరావు, డా॥ అద్దేపల్లి సుధామ, సింగంపల్లి అశోక్ కుమార్, కవి అరసవిల్లి కృష్ణ, చింతా వెంకటేశ్వర్లు ఉన్నారు.

'ఆకుల కదలికలు' ఆవిష్కరణ

జనని సాంస్కృతిక సమితి ఆధ్వర్యంలో చల్లగాలి బాబూరావు విరచిత 'ఆకుల కదలికలు' (నానీలు) పుస్తకావిష్కరణ చెన్నైలో రాయపేట అమరజీవి పొట్టి శ్రీరాములు స్మారక మందిరంలో ఘనంగా జరిగింది. ఈ కార్యక్రమానికి జనని ప్రధాన కార్యదర్శి గుడిమెట్ల చెన్నయ్య అధ్యక్షత వహించారు. ముఖ్య అతిథి, ఆవిష్కర్తగా తొలి ప్రతిని మద్రాసు నార్త్ వెస్ట్ రోటరీ క్లబ్ అధ్యక్షులు నర్రావుల వేంకట రమణ స్వీకరించారు. పుస్తక సమీక్షను జనని సంయుక్త కార్యదర్శి ఉప్పల ధడియం వేంకటేశ్వర చేశారు. రచయిత స్పందనను చల్లగాలి బాబూరావు తెలియజేశారు. గురుమూర్తి గీతం, 'మా తెలుగు తల్లి మల్లెపూదండ' గీతాలాపనతో కార్యక్రమం ప్రారంభమైంది. ముందుగా మద్రాసు తెలుగు అభ్యుదయ సమాజము ప్రధాన కార్యదర్శి లయన్ డి. నాగరాజు స్వాగతోపన్యాసం చేశారు. నర్రావుల వేంకట రమణ తన ప్రసంగంలో ఒక భాష సజీవంగా ఉండాలంటే ఆ భాష చదివినప్పుడు, రాసినప్పుడు, మాట్లాడినప్పుడు మాత్రమే ఉంటుందని తెలిపారు. తమిళనాడులో నామఫలకాలకు తమిళ భాషను వాడినట్లుగా తెలుగులో కూడా ఆ పద్ధతి ప్రవేశపెడితే బావుంటుందని పేర్కొన్నారు. తెలుగును కాపాడుకుందామని, తెలుగును బతికించుకుందామని ఆయన ఈ సందర్భంగా తెలుగు భాషపై అభిమానాన్ని వ్యక్తం చేశారు. గుడిమెట్ల చెన్నయ్య మాట్లాడుతూ 1993లో ప్రారంభమైన జనని సంస్థ తన వంతుగా తెలుగు భాషకు సేవ చేస్తోందని, తెలుగు భాషపై మక్కువ కలిగినవారే తెలుగు తల్లికి సేవ చేస్తారని, వారే తెలుగు తల్లి ముద్దుబిడ్డలని తెలిపారు. భాష ఉంటేనే సాహిత్యమని, సాహిత్యం ఉంటేనే భాష అని సభికుల హర్షం మధ్య తెలిపారు. ఉప్పల

దడియం వేంకటేశ్వర పుస్తక సమీక్షలో నానీలు బాగా ప్రాచుర్యం పొందిన ప్రక్రియ అని, నావీ నీవీ వెరసి నానీలుగా ఆయన అభివర్ణించారు. నానీలలో చాలావరకు తెలుగు పదాలే కనిపిస్తాయని, ఇప్పటి వరకు సుమారు 12,500 నానీలు ప్రచురితమయ్యాయని, కవికి స్థానికత బాగా అవసరమని తెలిపారు.

ఈ సందర్భంగా 'ఆకుల కదలికలు' పుస్తకంలోని కొన్ని నానీల ప్రత్యేకతను వివరించారు. చల్లగాలి బాబూరావు 'ఈ కలల లోకంలో' కవితను ఆర్థ్రతతో వినిపించి రచయిత స్పందనను తెలియజేశారు. ఆకుల కదలికలు పుస్తకానికి అందమైన ముఖచిత్రాన్ని వేసిన మహేంద్రను గుడిమెట్ల చెన్నయ్య సత్కరించారు. వందన సమర్పణ జనని సంయుక్త కార్యదర్శి షేక్ అన్వర్ బాబు చేశారు. మనసు పెట్టి చదివితే ఏ పుస్తకమైన ఆనందం కలగిస్తుందని ఆయన ఈ సందర్భంగా తెలిపారు. ఈ కార్యక్రమంలో ఐటీవీ నగేష్, కృష్ణమరాజు, రాజు, బెల్లంకొండ నాగేశ్వరరావు, విస్త్రావి శంకరరావు, జోసెఫ్ తదితరులు పాల్గొన్నారు.

బా రహమతుల్లా 'మా' ఆవిష్కరణ

ఒంగోలు ప్రెస్ క్లబ్-వారధి రచయితల సంఘం ఆధ్వర్యంలో ఎన్.జి.ఓ హోమ్ లో జరిగిన సభలో బా రహమతుల్లా రచించిన 'మా' కథా సంపుటిని ఆవిష్కరిస్తున్న విశ్రాంత ప్రధానోపాధ్యాయులు హనుమంతరావు

ఆగస్టు 14 న ఒంగోలులోని ఎన్.జి.ఓ. హోమ్ లో కథా రచయిత మంచికంటి సమన్వయంతో 'మా' కథాసంపుటి ఆవిష్కరణ సభ జరిగింది. ఈ సభలో బా రహమతుల్లా చదువుకున్న హైస్కూలుకు ప్రధాన ఉపాధ్యాయులుగా పనిచేసి పదవీ విరమణ చేసిన సూరి గూర్చి హనుమంతరావు గ్రంథావిష్కరణ చేసి ప్రసంగించారు. ఈ సభలో రచయితతో పాటు కథా రచయితలు డాక్టర్ ధేనువకొండ శ్రీరామమూర్తి, డా॥ చేత్రోలు నాగేశ్వరరావు, భీమరాజు వెంకటరమణ పాల్గొన్నారు. ప్రకృతి సాహితీ సాగర్, రచయిత్రి పి.రాజ్యలక్ష్మి, ఎంబివి విద్యార్థి మేరాజ్, పిహెచ్ డి స్టూడెంట్ హసీనా పాల్గొని కథలపై విశ్లేషణాత్మకంగా ప్రసంగించారు. రచయిత పూర్వ స్నేహితులందరూ అతని హైస్కూలు ఉపాధ్యాయులు (విశ్రాంత) పద్మ కవి చెదలవాడ నరసింహారావు తదితరులు రచయితను అభినందించి, సన్మానించారు. 0 సభ ఆద్యంతం అత్యంత ఆత్మీయ అనురాగాల మధ్య జరిగింది. సభకు చాలామంది ఒంగోలు, నూతలపాడు సాహితీ మిత్రులు విచ్చేశారు.

Printed, Published and owned by V. Krishnaiah 1-1-298/4, Street No-1, Ashoknagar, Hyderabad-20,
 Printed at Prajashakti Daily Printing Press, 1-1-60/2, M.B. Bhavan, Musheerabad, Hyderabad,
 Published at Shaitya Prasthanam 1-1-60/2, M.B. Bhavan, Musheerabad, Hyderabad-20. Editor. T. Ravi

గుఱ్ఱం జాషువా

28.09.1895 - 24.07.1971

కులమతాలు గీచుకొన్న గీతలజొచ్చి
పంజరాన గట్టువడను నేను
నిఖిల లోకమెట్లు నిర్ణయించిన
నాకు తరుగు లేదు విశ్వనరుడ నేను
- గుఱ్ఱం జాషువా

ఉపాధ్యాయులు, తల్లితండ్రులు చదువవలసిన పుస్తకాల జాబితా

క్ర.స	పుస్తకం పేరు	వెల	క్ర.స	పుస్తకం పేరు	వెల
1.	పిల్లలు నేర్చుకోవడంలో ఎలా వెనకబడతారు?	60.00	13.	సల్లబిల్ల వెనుక	25.00
2.	పిల్లలు ఎలా నేర్చుకుంటారు	60.00	14.	చదువు సంఘాలు	25.00
3.	టీచర్	40.00	15.	మహోజ్వల స్వతులు	35.00
4.	విముక్తి-విద్య	40.00	16.	మనిషి కథ	40.00
5.	టీచర్లకు ఉత్తరం	40.00	17.	చార్లెట్	25.00
6.	మాస్టరూ...!	10.00	18.	వరిజామక్రమంలో విద్యా వ్యవస్థ 1833-2003	15.00
7.	మీ ఒడిలో	10.00	19.	వేదభూమి	10.00
8.	కథలే పాఠాలు	25.00	20.	సమాజం-సైన్స్- సంప్రదాయం	15.00
9.	బోధన-శోధన	30.00	21.	సైన్సు చరిత్రలో సామాజికాంశాలు	10.00
10.	విభిన్న విద్యా సంస్థలు	25.00	22.	పిల్లల అలవాట్లు	25.00
11.	భాష-భావం	20.00	23.	భారతదేశ చరిత్ర	25.00
12.	మీరు - మీ పిల్లలు	15.00	24.	పిల్లల భాష - ఉపాధ్యాయుడు	25.00

పిల్లలు చదివే పుస్తకాల జాబితా

క్ర.స	పుస్తకం పేరు	వెల	క్ర.స	పుస్తకం పేరు	వెల	క్ర.స	పుస్తకం పేరు	వెల
1.	మహావిళ్ళం మన భూమి	20.00	34.	మాడు కథలు	10.00	67.	యముని దర్బారు	10.00
2.	అదర్బాల్	25.00	35.	నక్షత్రాల సాగు-బంగాళిపేషన్లు	15.00	68.	బంగారు జుంక	15.00
3.	విలియం షేక్స్పియర్	15.00	36.	అద్భుతాలనియం-నిరు	10.00	69.	మాడు ఏనుగులు	15.00
4.	హైడీ	20.00	37.	నేయా	10.00	70.	బోబ్ నేర్పిన పాఠం	15.00
5.	విశ్వవిఖ్యాత శాస్త్రజ్ఞులు	15.00	38.	బుద్ధుల పదిలింది	15.00	71.	పులి-కామిలు	10.00
6.	విదేశీ కథలు	15.00	39.	బుడిబుడికథలు	40.00	72.	పింకి-పిల్లి	10.00
7.	విజ్ఞాన శిఖరాలు	15.00	40.	పిల్లల ప్రశ్న-సైన్స్ జవాబు	15.00	73.	సైన్యాధిపతి గర్భభంగం	15.00
8.	చైనా నీతి కథలు	15.00	41.	మేమున్నెళ్ళం	20.00	74.	కుడి-ఎడమ	10.00
9.	భారతీయ శాస్త్రవేత్తలు	15.00	42.	నిర్లయం-జీవపరిణామం	30.00	75.	నాకప్పేమిటో!	15.00
10.	అందాల పార్కు	15.00	43.	సరదాసరదా లెక్కలు	30.00	76.	సండువంటి-నేస్తంకంటా	15.00
11.	పిల్లల గణితం	15.00	44.	విళ్ళం-విజ్ఞానం	25.00	77.	వంకీధర్ నిజాయితీ	10.00
12.	పిల్లలు-ఏడుగులు	20.00	45.	ప్రకృతి అద్భుతాలు-విజ్ఞానవిశేషాలు	45.00	78.	జముందారు నేతి	10.00
13.	సరదా సరదా చదువులు	15.00	46.	కాలిక్యులేటర్ గేమ్స్	20.00	79.	అద్దంబే సింహం	15.00
14.	తరగతిలో తమాషాలు	15.00	47.	అరెగంబర్ గ్రాహించెల్	10.00	80.	సముద్ర నేస్సాలు	15.00
15.	వాసరుడు - సరావతరణ	25.00	48.	మేనేజ్మెంట్ పేషన్-విజ్ఞాన కథలు	15.00	81.	కప్పల	15.00
16.	చదువువే మూడోకన్ను	25.00	49.	మంచిగా వృందం	30.00	82.	కథలంటే మాకిష్టం-1	25.00
17.	పాదరా పి తెలుగువాడా	15.00	50.	భలేకథలు	10.00	83.	కథలంటే మాకిష్టం-2	25.00
18.	పిల్లల సంరక్షణ	25.00	51.	తొకతెగిన తోటలు	15.00	84.	రావినెన్ క్రానో	45.00
19.	అక్షరాలతో ఆటలు	30.00	52.	బిల్లు వెలిగింది	20.00	85.	సల్లగుర్రం	25.00
20.	నేర్చుకోడం మాకిష్టం	20.00	53.	రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్	15.00	86.	పెన్సిల్ బాక్స్	15.00
21.	కథలంటే మాకిష్టం	40.00	54.	వినయంలేని ఏరుడు	25.00	87.	మంచి అమ్మ	15.00
22.	ఆటలంటే మాకిష్టం	30.00	55.	బుడి సుంచి మోటారుకు	20.00	88.	కోటి పాటో	25.00
23.	పాటలంటే మాకిష్టం	20.00	56.	చెట్టు	15.00	89.	కథ కాని కథ	15.00
24.	పాడుకొండ	25.00	57.	చిట్టపట్ల చినుకులు	20.00	90.	లోకంబుద్ధిన ఏరుడు	40.00
25.	తేటతెలుగు-1	30.00	58.	చిట్టిరాకుమారి-చందమామ	10.00	91.	చివరి ఆకు	10.00
26.	తేటతెలుగు-2	30.00	59.	గుడ్డు సుంచి పిల్ల	20.00	92.	సెద్దల మాయం-పిల్లలరాజ్యం	20.00
27.	కొత్తబ్యాగ్	10.00	60.	కుకూ భూరిల కథ	20.00	93.	నెలవంక	25.00
28.	బొటనవేలితోబొమ్మలు	10.00	61.	మన కథ	20.00	94.	సాయంవడే చేతులు	20.00
29.	దాడుపుకథలు-చింగివడుపు	15.00	62.	నడిచేటి నాచకథ	20.00	95.	నిళ్ళు ఎందుకు తడిగాడింటాయి?	15.00
30.	డంభాలమారి డాన్ క్విక్సాట్	25.00	63.	రహస్యం	10.00	96.	బుడి-బ్రతుకు	25.00
31.	గణితసూత్రపిక	20.00	64.	పుష్ప	20.00	97.	హిరోమీమా అగ్నిజ్వాలలు	25.00
32.	జంతువుల చింతభాష	10.00	65.	మనమూ రాధామా?	10.00	98.	సిసింద్రిలు	20.00
33.	జంతువుల చింతరుచులు	10.00	66.	బుద్ధిబాబు-బొమ్మకారు	15.00	99.	అద్దాలతో ఆటలు	15.00

ప్రజాశక్తి బుక్ హౌస్

1-1-187/1/2, చిక్కడపల్లి, హైదరాబాద్-20. ఫోన్ : 27660013

గమనిక : పై పుస్తకాలు స్కూలు గ్రాంటు నుండి కాని, టీచర్ గ్రాంటు నుండి కానీ మీ స్కూలుకు కొనుగోలు చేసుకోవచ్చును. ప్రజాశక్తి బుక్ హౌస్, హైదరాబాద్ పేరిట డి.డి./ఎం.పి. తీసి పంపవలెను.